

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

«ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ»

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΤΣΟΥΝΤΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:
ΜΠΑΛΑΓΚΑ ΕΥΓΕΝΙΑ
ΣΙΜΟΡΕΛΗ ΙΩΑΝΝΑ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	7
ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ	7
1.1. ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	7
1.1.1. Οργανισμοί αρμόδιοι για την προστασία των δικαιωμάτων	7
1.1.2. Η οικουμενική διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και τα διεθνή σύμφωνα του 1996	8
1.1.3. Διεθνή κείμενα ειδικευμένα για συγκεκριμένες κατηγορίες ανθρώπων ή δικαιωμάτων	10
1.2. Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	10
1.2.1. Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων για την Ευρώπη	11
1.2.2. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (Ε.Σ.Δ.Α.)	22
1.2.3. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και τα συμπληρωματικά κείμενα	23
1.2.4. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και ο Ο.Α.Σ.Ε.	23
1.2.5. Σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη σύμβαση του 1950	24
1.2.6. Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης ως σύστημα προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	25
1.3. ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΑΛΛΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΩΝ	27
1.3.1. Η αρχή της ισότητας	27
1.3.2. Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή	28
1.4. ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΜΕΣΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	28
1.4.1. Επιμέρους διατάξεις για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων	29
1.4.2. Πρόσθετα κείμενα για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	33
Ο Ε.Κ.Χ. ΩΣ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	33
2.1. ΘΕΣΠΙΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ	33
2.2. ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ	33

2.3. ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ	34
2.4. ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ	35
2.5. Ο Ε.Κ.Χ. ΩΣ ΟΡΓΑΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	36
2.6. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥ Ε.Κ.Υ.	37
2.7. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ	38
2.8. ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ ΤΟΥ 1961	41
2.8.1. Δικαιώματα – αρχές	42
2.8.2. Εκθέσεις σχετικά με τις διατάξεις του Χάρτη	43
2.8.3. Εξαιρέσεις σε περίπτωση πολέμου ή δημοσίου κινδύνου	44
2.8.4. Σχέση μεταξύ του Χάρτη και του εσωτερικού δικαίου ή των διεθνών συμβάσεων	45
2.8.5. Εδαφική εφαρμογή του Χάρτη	45
2.8.6. Υπογραφή – Επικύρωση – Έναρξη ισχύος	45
2.8.7. Τροποποιήσεις – Καταγγελία	46
2.9. ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΧΑΡΤΗ ΤΟΥ 1988	47
2.9.1. Δικαιώματα – Αρχές	47
2.9.2. Υπογραφή – Επικύρωση – Αποδοχή – Έγκριση και έναρξη ισχύος	47
2.9.3. Γνωστοποιήσεις – Καταγγελία	48
2.10. ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ	48
2.11. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ 1991	49
2.12. ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΧΑΡΤΗ ΤΟΥ 1995, ΠΟΥ ΠΡΟΣΘΕΣΕ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ	51
2.13. ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΥ 1996	53
2.13.1. Δικαιώματα – Αρχές	54
2.13.2. Σχέση Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη με πρόσθετο Πρωτόκολλο 1988	56
2.13.3. Συλλογικές καταγγελίες	57
2.13.4. Περιορισμοί	57
2.13.5. Τροποποιήσεις	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
Ο Ε.Κ.Χ. ΩΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	59
3.1. ΟΡΓΑΝΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ	59
3.1.1. Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων	59

3.1.2. Κυβερνητική Επιτροπή	61
3.2. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΥΠΟΥΡΓΩΝ	63
3.2.1. Σύνοψη Επιτροπής Υπουργών	63
3.2.2. Εξουσίες της Επιτροπής Υπουργών που συνέρχεται σε επίπεδο αντιπροσώπων	64
3.3. ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ	64
3.4. Η ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ (ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΗΔΗ ΕΞΕΤΑΣΤΕΙ)	66
3.4.1. Ο Χάρτης	66
3.4.2. Έλεγχος εφαρμογής μέσω εκθέσεων	67
3.4.3. Έλεγχος εφαρμογής μέσω συλλογικών προσφυγών	67
3.4.4. Διαδικασία εξέτασης της συλλογικής προσφυγής	67
3.4.5. Οι προσφυγές κατά της Ελλάδας	68
3.4.6. Προτάσεις	69
3.5. ΠΟΙΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΝΑ ΥΠΟΒΑΛΛΟΥΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ	70
3.6. ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ	72
3.7. ΠΑΡΑΔΕΚΤΟ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ	73
3.8. ΚΑΤ' ΟΥΣΙΑΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ	74
3.9. ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ ΜΕ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΝΔΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ	75
3.10. ΠΟΙΟΣ ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ	76
3.11. ΠΩΣ ΜΙΑ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΑΠΟΚΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ	77
3.12. Η ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ	77
3.13. Ο ΜΗ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ	78
3.14. Ο ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ	79
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	80
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	82

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ε.Κ.Χ.	= Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης
Α.Ε.Κ.Χ.	= Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης
Ε.Υ.	= Επιτροπή Υπουργών
Ε.Α.Ε.	= Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων
Κ.Ε.	= Κυβερνητική Επιτροπή
Δ.Σ.Κ.	= Διαδικασία Συλλογικών Καταγγελιών
Ε.Ε.	= Ευρωπαϊκή Ένωση,
Ο.Α.Ε.	= Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας
Δ.Σ.Α.Π.	= Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα, τα κοινωνικά ζητήματα αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία για την εξέλιξη της Ευρώπης. Μια νέα σύλληψη των ατομικών και συλλογικών θεμελιωδών δικαιωμάτων αρχίζει να σχηματοποιείται υπό το πρίσμα των ριζικών μεταβολών στο οικονομικό, τεχνολογικό ή δημογραφικό πεδίο που σημειώνονται τα τελευταία χρόνια. Οι μεταβολές αυτές χαρακτηρίζονται κυρίως από την αύξηση της ανεργίας και τη σταδιακή ενσωμάτωση των κρατών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στους Ευρωπαϊκούς θεσμούς.

Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός χάρτης του Συμβουλίου της Ευρώπης, που υιοθετήθηκε το 1961 και αναθεωρήθηκε το 1996, συμπληρώνει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, θεμελιώνοντας βασικά κοινωνικά δικαιώματα για τους πολίτες της Ευρώπης.

«Έπειτα από δύο παγκόσμιους πολέμους, αποφάσισε η Ευρώπη να οικοδομήσει το κοινωνικό της πρόσωπο με τον Χάρτη αυτόν, που προβλέπει μια συνολική κοινωνική προστασία στον άνθρωπο, περιλαμβάνοντας και τα δικαιώματα των εργαζομένων έναντι των εργοδοτών και τις υποχρεώσεις του κοινωνικού κράτους έναντι των εργαζομένων».¹

Η παρούσα εργασία με τίτλο «Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης» που πραγματοποιείται στα πλαίσια των πτυχιακών εργασιών του Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας και ειδικότερα του τμήματος «Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας», έχει ως σκοπό να παρουσιάσει την οργάνωση, δομή και την εξέλιξη του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη, καθώς και τη μεγάλη του συμβολή στην προσπάθεια προστασίας των δικαιωμάτων του

---

¹ Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης – Το θεσμικό πλαίσιο, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1996, σελ. 13.

ανθρώπου, τόσο στους Έλληνες όσο και στους πολίτες των άλλων χωρών της Ευρώπης.

Αιτία του ενδιαφέροντός μας είναι η μεγάλη συμβολή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη στην προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, καθώς και η έλλειψη ενημέρωσης του κοινού.

Η παρούσα εργασία αναλύεται στα εξής κεφάλαια:

Στο **1^ο κεφάλαιο** γίνεται αναφορά στα συστήματα προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην Ευρώπη και στις άλλες χώρες.

Στο **2^ο κεφάλαιο** εξετάζεται αναλυτικά η υιοθέτηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη το 1961, καθώς και η εξέλιξη και οι στόχοι του. Επίσης περιέχεται ο Χάρτης του 1961 με τα άρθρα του, καθώς και τα πρόσθετα που ακολούθησαν, όπως και ο αναθεωρημένος Χάρτης του 1996.

Στο **3^ο κεφάλαιο** αναφέρονται τα όργανα ελέγχου του Χάρτη και αναλύεται το σύστημα των συλλογικών καταγγελιών, ποιες οργανώσεις μπορούν να υποβάλλουν καταγγελίες, το παραδεκτό των καταγγελιών και η κατ' ουσίαν εξέτασή τους από τα όργανα.

Για τη συγγραφή της παρούσας πτυχιακής αναζητήθηκαν στοιχεία μέσα από βιβλιογραφία, η οποία αναφερόταν στην ιστορία του Ε.Κ.Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

1.1. ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Παραδοσιακά, το άτομο δεν αποτελεί ενεργό υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του διεθνούς δικαίου. Η νομική ανικανότητα αυτή κάμπτεται μερικώς αναφορικά με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το πλαίσιο της προστασίας αυτής είναι συμβατικό και συνεπώς οι μηχανισμοί προστασίας εφαρμόζονται μόνο σε περιπτώσεις, στις οποίες τα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη στις σχετικές συμβάσεις.

Η διεθνής προστασία του ατόμου έχει ως συνέπεια την παραβίαση της κρατικής κυριαρχίας. Όλα τα κράτη λαμβάνουν υπόψη τα ατομικά δικαιώματα και με δυσκολία αναγνωρίζουν ελλείψεις στον τομέα αυτό. Επιπλέον, αποδέχονται με δυσκολία την ιδέα της διεθνούς προστασίας που θα λειτουργούσε ουσιαστικά σε βάρος τους. Ωστόσο, υπάρχουν περιπτώσεις όπου αναγνωρίζεται η διεθνής προστασία.

1.1.1. Οργανισμοί αρμόδιοι για την προστασία των δικαιωμάτων

Δεν προβλέπεται η λειτουργία διεθνούς οργανισμού αρμόδιου για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο Ο.Η.Ε. έχει γενική αρμοδιότητα στον τομέα αυτό. Στο προοίμιο του Χάρτη του Ο.Η.Ε. καταγράφεται η προσήλωση των λαών του Ο.Η.Ε. στα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, στην ισότητα των δικαιωμάτων των ανδρών και γυναικών και εθνών, μεγάλων και μικρών. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι ύστερα και από την εμπειρία του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου, πολιτικά καθεστώτα που παραβιάζουν τα δικαιώματα

του ανθρώπου αποτελούν τελικώς απειλή για τη διεθνή ειρήνη. Συνεπώς για τη διασφάλιση της ειρήνης πρέπει να διασφαλιστούν τα δικαιώματα του ανθρώπου.

Ο Χάρτης του Ο.Η.Ε., εκτός από τη διατήρηση της ειρήνης και την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των εθνών, την επίτευξη διεθνούς συνεργασίας με τη διευθέτηση των διεθνών προβλημάτων οικονομικής, κοινωνικής και ανθρωπιστικής φύσης, να προάγουν και να ενθαρρύνουν το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών για όλους χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας.

Αρμόδια όργανα για την ανάληψη πρωτοβουλιών είναι η γενική συνέλευση και το οικονομικό και το κοινωνικό συμβούλιο. Οι αρμοδιότητες της γενικής συνέλευσης είναι να αναθέτει μελέτες και να απευθύνει συστάσεις σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Αντίθετα, το οικονομικό και κοινωνικό Συμβούλιο μπορεί να απευθύνει συστάσεις για την ουσιαστική διασφάλιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, ενώ προβλέπεται η θέσπιση επιτροπής για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το οικονομικό και το κοινωνικό συμβούλιο μπορεί επίσης να καταρτίζει σχέδια συμβάσεων για θέματα της αρμοδιότητάς του και να υποβάλλει στη γενική συνέλευση, ενώ μπορεί να συγκαλεί διεθνείς συνδιασκέψεις για τα ζητήματα αυτά.

Η δράση του Ο.Η.Ε. για τα δικαιώματα του ανθρώπου δεν αντίκειται στο άρθρο 2 παρ. 7 του Χάρτη που θέτει την αρχή της μη παρέμβασης στις εσωτερικές υποθέσεις των κρατών. Τα θέματα που άπτονται των δικαιωμάτων του ανθρώπου δεν αποτελούν ουσιαστικά εθνική υπόθεση, λόγω της ιδιαιτερότητάς τους και του αντικειμενικού χαρακτήρα.

1.1.2. Η οικουμενική διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και τα διεθνή σύμφωνα του 1996

Η οικουμενική διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (10-12-1948) είναι ψήφισμα της γενικής συνέλευσης του Ο.Η.Ε. δηλαδή κείμενο που δεν

έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα. Στο προοίμιο της διακήρυξης γίνεται σύνδεση μεταξύ της προστασίας της ανθρώπινης προσωπικότητας και της διατήρησης της ειρήνης και τονίζεται ότι τα κράτη – μέλη του Ο.Η.Ε. δεσμεύονται να διασφαλίσουν, σε συνεργασία με τον οργανισμό τον οικουμενικό και ουσιαστικό σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών. Η διακήρυξη αυτοπροσδιορίζεται² «ως το κοινό ιδανικό που πρέπει να επιδιώκεται από όλους τους λαούς και όλα τα έθνη». Το κείμενο αυτό αποτέλεσε τη βάση για την ανάπτυξη της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου από τα όργανα του Ο.Η.Ε., αφού καθόρισε το πλαίσιο στο οποίο έπρεπε να εγγραφεί κάθε σχετική πρωτοβουλία.

Στη δεκαπενταετία που ακολούθησε υπήρξαν δύο διαφορετικές απόψεις. Τα δυτικά κράτη υποστήριζαν ότι έπρεπε να προσδιοριστούν συγκεκριμένα δικαιώματα απέναντι στην κρατική εξουσία, ενώ τα σοσιαλιστικά κράτη θεωρούσαν ως κυρίαρχο ζήτημα τη διακήρυξη συλλογικών οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Έτσι, στο ψήφισμα 2200 του 1966 της Γ.Σ. του Ο.Η.Ε. περιλήφθηκαν σε παράρτημα δύο σύμφωνα τα οποία κλήθηκαν να επικυρώσουν τα κράτη. Πρόκειται για το διεθνές σύμφωνο για τα οικονομικά, τα κοινωνικά και τα μορφωτικά δικαιώματα και για το διεθνές σύμφωνο για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα.

Τα δύο σύμφωνα περιέχουν κοινό πρώτο μέρος, που περιλαμβάνει ένα άρθρο στο οποίο διακηρύσσεται το δικαίωμα να καθορίζουν ελεύθερα την οικονομική, την κοινωνική και τη μορφωτική τους ανάπτυξη.

Η διάταξη αυτή αποτελεί παραχώρηση των δυτικών κρατών προς τα σοσιαλιστικά και τριτοκοσμικά κράτη.

Τα δύο σύμφωνα αυτά απευθύνονται στα κράτη σε αντίθεση με τη διακήρυξη που βασίζεται στο άτομο, απευθύνεται σ' αυτό λαμβάνοντας κυρίως υπόψη την κοινωνική διάσταση.

---

² Βασιλείου Πανάγου και Κων/νου Τσουνία, Διακρατική και υπερεθνική συνεργασία, σελ. 533.

1.1.3. Διεθνή κείμενα ειδικευμένα για συγκεκριμένες κατηγορίες ανθρώπων ή δικαιωμάτων

Σε αντίθεση με τα γενικής φύσεως κείμενα, που αντιμετωπίζουν σφαιρικά και συστηματικά, όπως η οικουμενική Διακήρυξη και το πρωτόκολλο του 1966, υπάρχουν διεθνή κείμενα που αφορούν στην προστασία συγκεκριμένων δικαιωμάτων ή ορισμένων κατηγοριών ανθρώπων.

Ήδη οργανισμοί όπως η παγκόσμια οργάνωση για την υγεία, η UNESCO, η οργάνωση επισιτισμού και γεωργίας, συνδέονται με την προαγωγή του δικαιώματος στην υγεία, του δικαιώματος στη μόρφωση, στον πολιτισμό, στην προστασία από την πείνα.

Στο πλαίσιο του Ο.Η.Ε. έχουν καταρτιστεί πολυάριθμες συμβάσεις, τις οποίες τα κράτη μέλη κλήθηκαν να προσυπογράψουν. Οι κυριότερες συμβάσεις είναι:

Η σύμβαση για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά της γυναίκας (7-11-1967), η σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού (20-11-1959), η σύμβαση για την κατάργηση κάθε φυλετικής διάκρισης (20-11-1963), για τη δουλεία (7-11-1953), για τα βασανιστήρια κ.λπ.

1.2. Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η Ευρώπη προστατεύει στον τομέα της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και έχει επηρεάσει και τις άλλες ηπείρους.

Υπάρχει μεγάλος αριθμός κειμένων, που θεσπίζουν εγγυήσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου στα ευρωπαϊκά κράτη.

Οι επιμέρους εθνικές νομοθεσίες διασφαλίζουν ουσιαστική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, σε συνδυασμό και με τα οικουμενικά κείμενα.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν έχουν ληφθεί σημαντικές πρωτοβουλίες για περαιτέρω προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Έτσι έχουν θεσπιστεί

αξιόλογα κείμενα στο πλαίσιο του συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Έχουν θεσπιστεί δύο θεμελιώδη κείμενα, δηλαδή η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία του δικαιώματος του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και ο Ε.Κ.Χ.

1.2.1. Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων για την Ευρώπη³

1.2.1.1. Τα θεμελιώδη δικαιώματα, η καρδιά της Ευρώπης

Η Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικάτων και η Πλατφόρμα των Ευρωπαϊκών Κοινωνικών ΜΚΟ εκπόνησαν το παρόν έγγραφο για να προωθήσουν τη συζήτηση μεταξύ των μελών τους. Ανέλαβαν μια συντονισμένη ενημερωτική εκστρατεία στις δεκαπέντε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να προωθήσουν τη συμμετοχή των μελών και να γνωρίσουν τις απόψεις τους, ώστε να υπάρξει μια ουσιαστική εκπροσώπηση αυτών στη διάσκεψη της ΕΕ, η οποία καταρτίζει τον Ευρωπαϊκό Χάρτη των Θεμελιωδών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Ο κοινωνικός αντίκτυπος της υλοποίησης της ΟΝΕ και της καθιέρωσης του ευρώ υπογραμμίζουν τη σημασία που έχει η διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Θεωρούμε ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της προσπάθειας για την οικοδόμηση της κοινωνικής Ένωσης και τη διασφάλιση του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου. Η ενσωμάτωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι σημαντική και ενόψει της επικείμενης διεύρυνσης. Απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση της Ευρώπης των Πολιτών είναι ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Είναι πλέον καιρός για δράση. Ένας χάρτης, ο οποίος θα εγγυάται ατομικά, κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά και πολιτιστικά δικαιώματα θα αντισταθμίσει την απάθεια και το σκεπτικισμό που προφανώς επικρατούν.

---

³ <http://www.disability.gr/lib/el/nomoi/themeliodi.html>

Ορισμένοι ισχυρίζονται ότι ο νέος Χάρτης δεν είναι απαραίτητος, επειδή υπάρχουν ήδη η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης. Όμως, τα κείμενα αυτά δεν έχουν το απαιτούμενο εύρος ούτε είναι νομικώς δεσμευτικά σε τέτοιο βαθμό ώστε να εξασφαλίζουν απόλυτα το συνολικό φάσμα των ατομικών, πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων.

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της ΕΕ θα προσφέρει για πρώτη φορά σε όλους τους κατοίκους της ΕΕ ένα κοινό πλαίσιο που θα περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα νομικώς δεσμευτικών δικαιωμάτων.

Το παρόν έγγραφο θα έχει τελεσίδικο χαρακτήρα. Ο προορισμός του είναι να προσφέρει πληροφορίες στους ενδιαφερόμενους και να προωθήσει τη συζήτηση. Η ευημερία της Ευρώπης στηρίχθηκε στην ικανότητα ανεύρεσης μιας ισορροπίας μεταξύ της ανάγκης να προαχθεί η οικονομική ανταγωνιστικότητα και της εξασφάλισης μιας κοινωνίας που στηρίζεται στην αλληλεγγύη και στην παροχή ορισμένων βασικών κοινωνικών δικαιωμάτων σε όλους. Η ισορροπία αυτή απειλείται από την παγκοσμιοποίηση και πρέπει να αποκατασταθεί με την εγγύηση του συνολικού φάσματος των ατομικών, πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων. Είναι καιρός να συμπεριληφθούν τα κοινωνικά δικαιώματα στην καρδιά της Ευρώπης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τον Ιούνιο του 1999, η Σύνοδος της Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε την κατάρτιση ενός «Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων» για την Ευρώπη. Η υποστήριξη του εγχειρήματος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης διακυβεύτηκε από τις κοινωνικές συνέπειες της εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος και της οριστικοποίησης της ενιαίας αγοράς. Οι πολίτες είχαν χάσει την εμπιστοσύνη στην Ευρώπη. Ήταν σωστό να δοθεί μια νέα ώθηση στην κοινωνική διάσταση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης με την προβολή της σημασίας που έχει η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

Το επίκεντρο του ενδιαφέροντος θα ήταν πλέον το καθεστώς του Χάρτη που θα καταρτιζόταν. Θα ήταν μια απλή διακήρυξη ή ένα νομικώς δεσμευτικό σύνολο δικαιωμάτων, το οποίο θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι προστατεύει και προάγει τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση; Οι ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είχαν διάφορες απόψεις επί του θέματος, με αποτέλεσμα η σύνοδος κορυφής να αναβάλλει τις αποφάσεις της για το ευαίσθητο ζήτημα που αφορούσε το καθεστώς του Χάρτη, για κάποιο μεταγενέστερο στάδιο. Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους, στη σύνοδο που πραγματοποιήθηκε στο Tampere της Φιλανδίας, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να συγκαλέσει διάσκεψη, η οποία θα αποτελούνταν από βουλευτές των Εθνικών Κοινοβουλίων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθώς και εκπροσώπους των κυβερνήσεων και θα αναλάμβανε να καταρτίσει τον Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Η διάσκεψη θα συνέρχεται σε τακτά χρονικά διαστήματα το 2000 και θα πραγματοποιήσει διαβουλεύσεις με ένα ευρύ φάσμα οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών πριν καταρτίσει και επικυρώσει το Χάρτη, τον Οκτώβριο του 2000, προκειμένου να εγκριθεί εγκαίρως από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή, ενόψει της Συνόδου Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που θα πραγματοποιηθεί το Δεκέμβριο του 2000 στη Νίκαια της Γαλλίας.

Τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά την αναγνώριση της σημασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στη Συνθήκη του Άμστερνταμ ορίζεται ότι «η Ένωση βασίζεται στις αρχές της Ελευθερίας, της Δημοκρατίας, του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου, αρχές οι οποίες είναι κοινές στα κράτη μέλη». Στην ίδια συνθήκη ορίζεται ότι «η Ένωση σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ δεσμεύει την Ένωση στο σεβασμό της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Η Συνθήκη δεσμεύει, επίσης, τα κράτη μέλη στην τήρηση των αρχών της «ελευθερίας, δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου», αρχές οι οποίες αποτελούν το θεμέλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στη Συνθήκη του Άμστερνταμ ορίζεται μια μάλλον πολιτική παρά νομική εφαρμογή, σε περίπτωση που ένα κράτος μέλος υποπέσει σε σοβαρή παραβίαση των θεμελιωδών αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το άρθρο 7 της ΣΕΕ προσφέρει στο Συμβούλιο την δυνατότητα να αναστείλει ορισμένα δικαιώματα ενός κράτους μέλους, όπως για παράδειγμα το δικαίωμα ψήφου στο Συμβούλιο.

Η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης με τις σαφείς συνέπειες που έχει για τα ανθρώπινα δικαιώματα, απαιτεί να διασφαλιστεί πραγματική και αποτελεσματική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στους πολίτες και στους εργαζόμενους της Ευρώπης και τα δικαιώματα αυτά να διατυπωθούν ρητά σε ένα ενιαίο κείμενο.

Τα θεμελιώδη δικαιώματα αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της ενίσχυσης της κοινωνικής διάστασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της προσπάθειας για τη διασφάλιση και την ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Μοντέλου. Η ενσωμάτωση του Χάρτη στις Συνθήκες έχει κεφαλαιώδη σημασία, εν όψει της επερχόμενης διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναδεικνύεται σε έναν από τους βασικότερους συντελεστές στον παγκόσμιο χώρο. Το Συμβούλιο, το Κοινοβούλιο και η Επιτροπή τονίζουν συχνά την ανάγκη προαγωγής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σύμφωνα με τις Διακηρύξεις, τις Συμφωνίες και τις Συμβάσεις που έχουν καταρτισθεί από τα Ηνωμένα Έθνη και τα όργανά του. Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δήλωσε ότι η Ευρώπη πρέπει να καταστεί υπέρμαχος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων πρέπει να καταστεί αναπόσπαστο και ακέραιο κομμάτι των

δεσμεύσεων και των απαιτήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της στις συναλλαγές και τις διεθνείς σχέσεις τους. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αόρατα. Στη Συνθήκη πρέπει να ενσωματωθεί, με δεσμευτικό τρόπο, ο πλήρης κατάλογος των ατομικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και συνδικαλιστικών δικαιωμάτων.

Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων για την Ευρώπη

1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ. Η ενσωμάτωση των δικαιωμάτων στη Συνθήκη πρέπει να πλαισιώνει και να υπόκειται στα θεμελιώδη δικαιώματα όπως αυτά ορίζονται:

- ✓ Στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΟΗΕ 1948) και τις σχετικές Συμβάσεις (ICCPR και ICESCR, 1966).
- ✓ Την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 1950).
- ✓ Τον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη (Συμβούλιο της Ευρώπης 1966).
- ✓ Τον Κοινοτικό Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων (Ευρωπαϊκή Ένωση 1989).
- ✓ Τις Συμβάσεις του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας, που αναφέρονται στη Διακήρυξή του για τις Θεμελιώδεις Αρχές και τα Δικαιώματα στην Εργασία (1998).
- ✓ Τη Σύμβαση για την Κατάργηση κάθε μορφής Διακρίσεων σε βάρος των Γυναικών (ΟΗΕ 1979).
- ✓ Τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΟΗΕ 1989).
- ✓ Τη Συμφωνία για το Καθεστώς των Προσφύγων (ΟΗΕ 1951) και το Πρωτόκολλο αυτής (ΟΗΕ 1967).

Οι γενικές κοινές αρχές εκφράζουν τις υποχρεώσεις, που έχουν αναλάβει τα κράτη μέλη από τα κείμενα αυτά και τα δεσμεύουν να αναλάβουν μια σειρά υποχρεώσεων. Κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να αναλαμβάνουν από κοινού την ευθύνη για το σεβασμό των δικαιωμάτων που περιλαμβάνονται στα κείμενα αυτά.

Τα δικαιώματα που θα ενσωματωθούν στη Συνθήκη πρέπει να είναι κατοχυρωμένα σε όλη την επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Χάρτης δεν πρέπει να περιλαμβάνει δικαιώματα, τα οποία υποβιβάζουν τα δικαιώματα που απορρέουν από νομοθετικές ή συλλογικές συμβάσεις. Ο Χάρτης δεν πρέπει να περιλαμβάνει δικαιώματα, τα οποία υποβιβάζουν τα δικαιώματα που απορρέουν από τις συμφωνίες που έχουν συναφθεί στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και τα όργανά του ή το Συμβούλιο της Ευρώπης. Επιπλέον, τα δικαιώματα αυτά δεν πρέπει να υπολείπονται των διεθνών προτύπων.

Τα δικαιώματα που θα ενσωματωθούν στο Χάρτη θα πρέπει να παραχωρούνται ελεύθερα σε όλους τους πολίτες τρίτων χωρών που διαμένουν σε κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προκειμένου να τονισθεί το αόρατο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να αναλάβει και τη δέσμευση να υπογράψει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τα επισυναπτόμενα Πρωτόκολλά της, καθώς και τον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη.

Νομικές συνέπειες: Εφαρμογή και δικαιοδοσία

Όλα τα δικαιώματα που θα ενσωματωθούν στις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, πρέπει να παρέχουν το δικαίωμα εφαρμογής σε ατομικό ή συλλογικό επίπεδο, σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές:

α) Τα δικαστήρια κάθε κράτους μέλους θα είναι αρμόδια για την εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων που δεν προστατεύονται από καμία ειδική διάταξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, αυτό δεν αποκλείει τη χρήση πολιτικών μέσων για την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

β) Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σε συμφωνία με τις υφιστάμενες διαδικασίες, θα είναι αρμόδιο για την εφαρμογή των διατάξεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο και για την εφαρμογή της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε εθνικό επίπεδο.

γ) Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων θα είναι αρμόδιο για δικαιώματα διασυνοριακού χαρακτήρα, όπως η ελεύθερη διακίνηση και τα διεθνή συνδικαλιστικά δικαιώματα.

Ρητά θεμελιώδη δικαιώματα

1. Ατομικά και πολιτικά δικαιώματα

Τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα που περιλαμβάνονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τη Διεθνή Σύμβαση για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΟΗΕ) και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, πρέπει να είναι κατοχυρωμένα σε όλη την επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα που αναφέρονται στη συνέχεια, θα ισχύουν για όλους του πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τους πολίτες τρίτων χωρών, οι οποίοι διαμένουν νομίμως σε ένα κράτος μέλος αυτής.

- ✓ Κανείς δεν θα καταδικαστεί σε θάνατο.
- ✓ Κανείς δεν θα υποβληθεί σε βασανιστήρια, σε απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση.
- ✓ Ελευθερία σκέψης, απόψεων και θρησκείας, ελευθερία έκφρασης και επικοινωνίας, πληροφόρησης και πεποιθήσεων, δικαίωμα ατομικής ιδιοκτησίας.
- ✓ Ελευθερία οργάνωσης ή εκπροσώπησης και δράσης σε τοπική, εθνική και ευρωπαϊκή κλίμακα.
- ✓ Δικαίωμα στη ζωή και προστασία της ιδιωτικής ζωής.
- ✓ Όλοι είναι ίσοι ενώπιον του νόμου και πρέπει να απολαμβάνουν ουσιαστικά και χωρίς καμία διάκριση όλα τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στην παρούσα Συνθήκη.
- ✓ Όλοι έχουν δικαίωμα σε ίση μεταχείριση και σε ίσες ευκαιρίες χωρίς διάκριση για λόγους φύλου, κοινωνικής, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

• *Δικαιώματα που έχουν σχέση με την ιθαγένεια*

Οι Συνθήκες ορίζουν ως πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κάθε άτομο, το οποίο κατέχει την ιθαγένεια κράτους μέλους, ενώ η Ιθαγένεια της Ένωσης θα συμπληρώσει και δεν θα αντικαταστήσει την εθνική ιθαγένεια.

Πρέπει να κατοχυρωθούν τα ακόλουθα δικαιώματα:

- ✓ Κάθε πολίτης έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί, να εγκαθίσταται και να εργάζεται ελεύθερα σε όλη την επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- ✓ Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια συνεπάγεται επίσης αποτελεσματική, άμεση και έμμεση συμμετοχή μέσω των αντιπροσωπευτικών Ευρωπαϊκών Θεσμών. Μετά από μια ορισμένη περίοδο νόμιμης διαμονής, οι πολίτες τρίτων χωρών θα πρέπει να αποκτούν το δικαίωμα να συμμετάσχουν στις εκλογές για την τοπική αυτοδιοίκηση και στις ευρωεκλογές.
- ✓ Το δικαίωμα της ιθαγένειας συνεπάγεται διάφανες διαδικασίες λήψης αποφάσεων και ελεύθερη πληροφόρηση.
- ✓ Όλοι θα έχουν το δικαίωμα πρόσβασης και διόρθωσης διοικητικών εγγράφων και άλλων δεδομένων τα οποία τους αφορούν.
- ✓ Το δικαίωμα αναφοράς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το ατομικό και συλλογικό δικαίωμα αμφισβήτησης των δράσεων και των ελλείψεων των Ευρωπαϊκών Θεσμών, με δυνατότητα προσφυγής στα δικαστήρια.
- ✓ Η συνθήκη αναγνωρίζει τη σημασία του κοινωνικού λόγου με τις ενώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, τόσο ανά τομεακό, όσο και σε διατομεακό επίπεδο δραστηριοτήτων και ο διάλογος αυτός μπορεί να επεκταθεί σε διασυνοριακές συμφωνίες. Πρέπει να καθιερωθεί το δικαίωμα Συλλογικών Ευρωπαϊκών Συμφωνιών. Πρέπει να αναγνωρισθεί το δικαίωμα διαβούλευσης των Ευρωπαϊκών Μη - Κυβερνητικών Οργανώσεων και αυτό να οδηγήσει στην καθιέρωση ενός διαρθρωμένου κοινωνικού διαλόγου.

• *Δικαιώματα πολιτών τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στην Ευρωπαϊκή Ένωση*

Πολίτες τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στην Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να χαίρουν της ίδια μεταχείρισης με τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά τα ατομικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένης της ελεύθερης κυκλοφορίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν συντονισμένα μέτρα για την καταπολέμηση κάθε μορφή διάκρισης και να προάγουν την ίση μεταχείριση.

• *Δικαιώματα πολιτών τρίτων χωρών που βρίσκονται στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης χωρίς να κατοικούν νόμιμα σε αυτήν*

Η Κοινότητα θα επιβλέπει το σεβασμό του δικαιώματος ασύλου, όπως ορίζεται στη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και το Πρωτόκολλο αυτής του 1967. Τα κράτη μέλη πρέπει να θεσπίσουν συντονισμένα μέτρα για τον πλήρη σεβασμό του δικαιώματος αυτού.

Σε κάθε άτομο που βρίσκεται στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να παρέχονται τα ακόλουθα δικαιώματα, χωρίς διάκριση λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετησίου προσανατολισμού:

- ✓ Το δικαίωμα στη ζωή και στην προστασία της ιδιωτικής ζωής. Κανείς δεν θα υποβάλλεται σε βασανιστήρια, σε απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση.
- ✓ Το δικαίωμα σε ιατρική, νομική και κοινωνική βοήθεια.
- ✓ Το δικαίωμα των παιδιών σχολικής ηλικίας να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση, με βάση την αρχή της ίσης μεταχείρισης με τους πολίτες του κράτους στο οποίο κατοικούν.
- ✓ Το δικαίωμα της ισότητας ενώπιον του νόμου, το δικαίωμα στη διαφάνεια και στην κατανόηση αποφάσεων που τον αφορούν, καθώς και το δικαίωμα προσφυγής.

- ✓ Το δικαίωμα του συνεταιρίζεσαι και της συμμετοχής σε δράσεις που αφορούν τους εν λόγω πολίτες.

2. Κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα

Πρέπει να κατοχυρωθούν τα ακόλουθα δικαιώματα:

- ✓ Όλοι πρέπει να έχουν το δικαίωμα ίσης μεταχείρισης και ίσων ευκαιριών σε όλους του τομείς της ζωής και της εργασίας, ανεξαρτήτως φύλου, φυλετικής, κοινωνικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετησίου προσανατολισμού.
- ✓ Όλοι έχουν δικαίωμα σε κοινωνική, νομική και οικονομική προστασία
- ✓ Όλα τα άτομα, ανεξαρτήτως κοινωνικής θέσης, έχουν δικαίωμα σε ένα ικανοποιητικό βασικό εισόδημα, το οποίο θα επιτρέπει σ' αυτούς και στην οικογένειά τους να ζήσουν αξιοπρεπώς και θα διασφαλίζει την υγεία και την ευημερία τους.
- ✓ Το δικαίωμα κοινωνικής προστασίας σε περίπτωση ανεργίας.
- ✓ Το δικαίωμα στην παροχή κοινωνικής και ιατρικής βοήθειας.
- ✓ Δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και στην προστασία προσωπικών στοιχείων.
- ✓ Όλα τα παιδιά πρέπει να απολαμβάνουν τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη πρέπει να θεσπίσουν όλα τα απαραίτητα μέτρα που απαιτούνται για να καταργηθεί κάθε μορφή παιδικής εργασίας, η οποία θα μπορούσε να υπονομεύσει την υγεία, την ασφάλεια ή το ήθος των παιδιών.

3. Δικαιώματα που αφορούν την εργασία

- ✓ Όλοι πρέπει να έχουν το δικαίωμα να ζουν από το επάγγελμά τους, να επιλέγουν ελεύθερα το επάγγελμά τους, να απολαμβάνουν δίκαιες

και ικανοποιητικές συνθήκες εργασίας και να είναι προστατευμένοι από την ανεργία.

- ✓ Όλοι έχουν το δικαίωμα ίσης αμοιβής για ίση εργασία χωρίς καμία διάκριση.
- ✓ Οι εργαζόμενοι δικαιούνται να χαίρουν επαρκούς προστασίας της ασφάλειας και της υγείας τους στην εργασία.
- ✓ Οι εργαζόμενοι πρέπει να έχουν το δικαίωμα στην πληροφόρηση, τη διαβούλευση και τη συμμετοχή στην εργασία σε όλα τα επίπεδα, σε εθνική και διασυνοριακή κλίμακα.

Δεσμεντικοί πολιτικοί στόχοι (Προγραμματικά δικαιώματα)

Προγραμματικά είναι τα δικαιώματα εκείνα, τα οποία εξαρτώνται από την εφαρμογή πολιτικών προγραμμάτων. Τα δικαιώματα αυτά προϋποθέτουν κατάλληλες πολιτικές, προγράμματα και μέτρα, με τα οποία θα διασφαλιστεί η προσαρμογή, η πρόσβαση, η εκτέλεση και η αποτελεσματικότητα αυτών.

Πρέπει να κατοχυρωθούν τα ακόλουθα προγραμματικά δικαιώματα:

- ✓ Το δικαίωμα στην εργασία και στην πλήρη απασχόληση με κοινές δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της.
- ✓ Το δικαίωμα προστασίας από αυθαίρετη απόλυση.
- ✓ Το δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην δια βίου μάθηση.
- ✓ Το δικαίωμα της επιλογής εκπαιδευτικού συστήματος σε όλη την επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- ✓ Το δικαίωμα στην ισοτιμία των πτυχίων.
- ✓ Το δικαίωμα σε μια αποτελεσματική κοινωνική και υγειονομική προστασία.
- ✓ Το δικαίωμα σε αξιοπρεπή στέγαση.
- ✓ Το δικαίωμα των ηλικιωμένων σε μια αξιοπρεπή ζωή, το δικαίωμα σε ένα αξιόλογο εισόδημα, σε επιδόματα περίθαλψης και στην κοινωνική προστασία.
- ✓ Το δικαίωμα κάθε εργαζόμενου που συνταξιοδοτείται, σε επαρκείς πόρους που θα του εξασφαλίζουν ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο.

- ✓ Τα δικαιώματα ατομικής και οικογενειακής προστασίας από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.
- ✓ Τα δικαιώματα των καταναλωτών.
- ✓ Τα δικαιώματα των πολιτών στην πληροφόρηση για θέματα που αφορούν την υγεία, τη χωροταξία, το περιβάλλον και την ποιότητα διαβίωσης.

Μετά από διαβουλεύσεις με άλλους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς, με τους Κοινωνικούς Εταίρους, το Συμβούλιο πρέπει να υιοθετήσει πενταετές πρόγραμμα για την εφαρμογή των προγραμματικών κοινωνικών δικαιωμάτων. Στο πρόγραμμα αυτό θα ορίζονται οι σχετικές προθεσμίες, οι διαδικασίες και μηχανισμοί εφαρμογής. Το σχέδιο προγράμματος θα πρέπει να υποβληθεί στο Συμβούλιο από την Επιτροπή εντός ενός έτους από την κύρωση της Συνθήκης. Η Επιτροπή θα υποβάλλει τακτικές εκθέσεις προόδου, ενώ θα καταρτισθεί πρόγραμμα παρακολούθησης το οποίο θα πρέπει να εγκριθεί στα τέλη της πρώτης πενταετίας.

1.2.2. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (Ε.Σ.Δ.Α.)

Το κείμενο αυτό ψηφίστηκε από την επιτροπή υπουργών στις 4-11-1950 και τέθηκε σε ισχύ το 1953. Όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης μετέχουν στη Σύμβαση αυτή. Πρόκειται για κείμενο σαφέστερο από την Οικουμενική Διακήρυξη. Περιλαμβάνει τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα, ενώ καταγράφει λεπτομερώς τα αστικά και τα πολιτικά δικαιώματα (ζωή, ασφάλεια, γάμο, εκπαίδευση, θρησκεία).

Για το σεβασμό των δεσμεύσεων προβλέπεται η λειτουργία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του ανθρώπου με έδρα το Στρασβούργο.

1.2.3. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και τα συμπληρωματικά κείμενα

Το συμβούλιο της Ευρώπης προέβη σε συμπλήρωση και σε ενίσχυση των εγγυήσεων που προβλέπει η Ε.Σ.Δ.Α. Έτσι, π.χ. η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή ποινής (21-11-1987) συμπληρώνει το άρθρο 3 της Ε.Σ.Δ.Α. θεσπίζοντας προληπτικό μηχανισμό παρέμβασης.

Ακόμα, η σύμβαση – πλαίσιο για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων (1-2-1995) αφορά την προστασία ανθρώπων που ανήκουν σε μειονότητες και όχι της μειονότητας γενικά, και η ευρωπαϊκή Σύμβαση για τη διασυνοριακή τηλεόραση (5-4-1982), που συμπληρώνει το άρθρο 10 της Ε.Σ.Δ.Α., ώστε να μην παρεμποδίζεται η κυκλοφορία της πληροφόρησης μέσω της τηλεόρασης πέρα από τα εθνικά σύνορα.

Το συμβούλιο της Ευρώπης παρακολουθεί επίσης τις εξελίξεις, προκειμένου να προστατεύσει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ιδίως αναφορικά με τις τελευταίες εξελίξεις στους τομείς της ιατρικής και της βιολογίας και στο πλαίσιο αυτό καταρτίστηκε η σύμβαση για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τη βιοϊατρική, που περιλαμβάνει κανόνες για τα δικαιώματα των ασθενών στην ιατρική έρευνα και την τεχνητή γονιμοποίηση και την εμφύτευση οργάνων.

1.2.4. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και ο Ο.Α.Σ.Ε.

Ο Ο.Α.Σ.Ε. έχει ως αποστολή και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά αποτελεί κυρίως πλαίσιο διπλωματικών διαπραγματεύσεων έτσι, ώστε τα δικαιώματα του ανθρώπου να αντιμετωπίζονται ως μέσο πολιτικής διευθέτησης διεθνών κρίσεων.

Σύμφωνα με την 7^η αρχή της τελικής πράξης στο Ελσίνκι τα κράτη – μέλη σέβονται τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, στις οποίες περιλαμβάνονται η ελευθερία σκέψης, θρησκείας, φύλου, γλώσσας, συνείδησης. Οι δεσμεύσεις αυτές επαναλήφθηκαν στις συνόδους της Βιέννης

(15-1-82) και Βουδαπέστης (6-12-94). Ωστόσο, η θέση του ατόμου στο πλαίσιο του Ο.Α.Σ.Α. είναι εξαιρετικά περιορισμένη, αφού δεν προβλέπεται μηχανισμός ατομικών προσφύγων, αλλά απλώς ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών και συναντήσεις κορυφής για τη διπλωματική διευθέτηση διεθνών διαφορών με απλή αναφορά στα δικαιώματα του ανθρώπου.

1.2.5. Σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη σύμβαση του 1950

Οι ευρωπαϊκές κοινότητες δεν είναι μέλη στη Σύμβαση του 1950 λόγω της κατηγορηματικής άρνησης ορισμένων κρατών – μελών. Ωστόσο, οι συνθήκες παραπέμπουν ευθέως στην Ε.Σ. Οι κοινοτικές συνθήκες δημιούργησαν αυτόνομο σύστημα σε σχέση με την εσωτερική έννομη τάξη των κρατών – μελών, καθώς και σε σχέση με τη συμβατική τάξη της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του 1950. Ωστόσο, υπάρχουν σημεία επαφής μεταξύ των δύο αυτών διεθνών έννομων τάξεων.

Αν και οι ευρωπαϊκές κοινότητες δεν είναι μέλη της Ε.Σ.Δ.Α. το Δ.Ε.Κ. έχει αποφασίσει ότι ο σεβασμός των θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων εντάσσεται στις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου. τα δικαιώματα αυτά πρέπει να βασίζονται στις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών – μελών.

Από το 1975 το Δ.Ε.Κ. αποφάσισε ότι τα διεθνή θεσμικά πλαίσια, που αφορούν στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελούν ένδειξη της έκτασης των ατομικών θεμελιωδών δικαιωμάτων και ότι συνεπώς με μηχανισμό μεταφοράς των κανόνων της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του 1950, μπορούν να εφαρμοστούν ως γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου.

Με βάση την επέκταση αυτή, το Δ.Ε.Κ. μπορεί να ασκήσει έλεγχο του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις πράξεις των κοινοτικών θεσμικών οργάνων και από τις εθνικές πράξεις εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου των κρατών – μελών. Το γεγονός αυτό δεν αποκλείει το δικαίωμα προσφυγής κατά των πράξεων εκτέλεσης του κοινοτικού δικαίου.

Η προσχώρηση των κοινοτήτων στην Ε.Σ.Δ.Α. που βασίζεται σε πολιτικά και σε νομικά – τεχνικά επιχειρήματα θέτει πρόβλημα τεχνικής – διαδικαστικής φύσης (προσαρμογή του θεσμικού πλαισίου και ουσιαστικά οι κοινότητες έχουν κυρίως οικονομικό χαρακτήρα και αποστολή). Η Σ.Ε.Ε., καθώς και η Σ.Ε.Κ. έχουν θέσει ιδίως και μετά τη συνθήκη του Άμστερνταμ τις βάσεις για την ένταξη αυτή, η οποία όμως δεν πραγματοποιείται λόγω της κατηγορηματικής άρνησης ορισμένων κρατών. Τούτο επιβεβαιώθηκε και στη Σύνοδο Κορυφής της Νίκαιας το Δεκέμβριο του 2000.

Όπως έχει επισημανθεί, σύμφωνα με το άρθρο 49 Σ.Ε.Ε., κάθε κράτος – μέλος, το οποίο σέβεται τις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου μπορεί να ζητήσει να γίνει μέλος Ε.Ε.

1.2.6. Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης ως σύστημα προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Υπογράφηκε στο Τορίνο (18-10-1961) και τέθηκε σε εφαρμογή στις 25-2-1965. Έχει ως στόχο τη συμπλήρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του ανθρώπου. Μεταξύ των κοινωνικών δικαιωμάτων που κατοχυρώνει εντάσσονται τα δικαιώματα στην εργασία, το συνδικαλιστικό δικαίωμα, το δικαίωμα συλλογικής διαπραγμάτευσης και το δικαίωμα κοινωνικής προστασίας. Συμπληρώθηκε με πρόσθετο πρωτόκολλο (5-5-1988), το οποίο προέβλεπε μεταξύ άλλων, το δικαίωμα ίσων ευκαιριών και απολαβών στον τομέα απασχόλησης, χωρίς διακρίσεις. Το πρωτόκολλο αυτό αναθεωρήθηκε στις 21-10-1991. Στις 3-5-1996 ψηφίστηκε ο αναθεωρημένος «Κοινωνικός Χάρτης», ο οποίος παγίωσε τα δικαιώματα των εργαζομένων προσθέτοντας κυρίως το δικαίωμα της αξιοπρεπούς εργασίας, το δικαίωμα των ίσων ευκαιριών και απολαβών, των εργαζομένων με οικογενειακές υποχρεώσεις.

Ο μηχανισμός ελέγχου που θεσπίζει ο Χάρτης διαφέρει από εκείνον της σύμβασης του 1950 και δεν είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικός. Με το πρόσθετο

πρωτόκολλο της 9-11-1995 (τέθηκε σε ισχύ μεταξύ 7 κρατών στις 1-7-1998) προβλέπει διαδικασία υποβολής συλλογικών διαμαρτυριών. Επίσης εξετάζεται το ενδεχόμενο δημιουργίας Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων Κοινωνικών Δικαιωμάτων, καθώς και εγγραφή ορισμένων κοινωνικών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση και ο Κοινωνικός Χάρτης έχουν πολλές κοινές αρχές, επιδιώκοντας με διάφορους τρόπους την προστασία των ιδίων ή παρόμοιων δικαιωμάτων. Για παράδειγμα, και οι συνθήκες απαγορεύουν την αναγκαστική εργασία, προστατεύουν συγκεκριμένες διαστάσεις του δικαιώματος στην οικογενειακή ζωή και περιέχουν εγγυήσεις για τη συνδικαλιστική ελευθερία.

1) Η Ε.Δ.Α.Δ. αποδέχθηκε υποχρεώσεις που αφορούν τα συμβαλλόμενα κράτη για να εγγυηθεί τις συνδικαλιστικές ελευθερίες. Όσον αφορά τον κοινωνικό χάρτη, το δικαστήριο αποδέχτηκε ότι η αρνητική συνδικαλιστική ελευθερία αποτελεί.

2) Η υλοποίηση μιας θετικής υποχρέωσης προωθείται πάντοτε στο πλαίσιο διαδικασιών ελέγχου και γι' αυτό επιλέγονται συγκεκριμένα όργανα διατύπωσης των σχετικών ρυθμίσεων. Παρά το ενδεχόμενο να απορρέει από μια περισσότερο αφηρημένη γενική αρχή, η ίδια θετική υποχρέωση είναι ακριβής και μπορεί να εφαρμοστεί και να χρησιμοποιηθεί από τα εθνικά δικαστήρια.

3) Το δικαστήριο, ορισμένες φορές αναφέρεται άμεσα στο πλαίσιο διαμόρφωσης νέων θετικών υποχρεώσεων στις κοινές παραδόσεις των κρατών μελών στην εθνική νομοθεσία και νομολογία.

4) Το δικαστήριο πάντα δεχόταν την ύπαρξη ενός περιθωρίου εκτίμησης για την αξιολόγηση της εκπλήρωσης των θετικών υποχρεώσεων από την πλευρά ενός κράτους μέλους.

5) Η προσέγγιση αυτή επιβάλλει στα κράτη να εξετάζουν προσεκτικά τα ζητήματα των κοινωνικών δικαιωμάτων, καθώς και τους στόχους και την επίδραση των θετικών υποχρεώσεων που περιέχει. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, το δικαστήριο ενθαρρύνει τα κράτη να επεξεργάζονται μηχανισμούς

προστασίας πτώσης προφανών παραβιάσεων, αλλά οι εθνικοί νομοθέτες φέρουν την κύρια ευθύνη για περαιτέρω βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών, έχοντας την υποχρέωση να αποδείξουν πρόοδο.

1.3. ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΑΛΛΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΩΝ

Ένα κοινό στοιχείο με την Ε.Σ.Δ.Α. είναι ότι ενώ το Δικαστήριο του Στρασβούργου εισάγει στις διατάξεις της Συνθήκης στοιχεία κοινωνικών δικαιωμάτων και θετικές υποχρεώσεις, ο Χάρτης μπορεί να αξιοποιήσει άλλα δικαιώματα ατομικά και πολιτικά, όπως το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και η αρχή της ισότητας.

1.3.1. Η αρχή της ισότητας

Η νομολογία της επιτροπής ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανέδειξε τη σπουδαιότητα της αρχής της ισότητας, που περιέχεται στο άρθρο 26 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (Δ.Σ.Α.Π.) σε σχέση με τη ρύθμιση των κοινωνικών δικαιωμάτων γενικότερα και της κοινωνικής ασφάλειας ειδικότερα.

Τέτοιες υποθέσεις είναι: Zwaan-de vries κατά Ολλανδίας, Broeys κατά Ολλανδίας.⁴

Όπως τόνισε η επιτροπή, στις υποθέσεις αυτές: «Παρόλο που το άρθρο 26 απαιτεί από το νομοθέτη την απαγόρευση των διακρίσεων, δεν εμπεριέχει οποιαδήποτε υποχρέωση σε σχέση με τα θέματα που μπορούν να ορισθούν από τη νομοθεσία. Έτσι, για παράδειγμα, δεν απαιτεί από κανένα κράτος να θεσπίζει παροχές κοινωνικής ασφάλειας. Παρόλα αυτά, όταν υιοθετηθεί τέτοια νομοθεσία κατά την άσκηση κυριαρχικής εξουσίας από το κράτος, τότε αυτή η νομοθεσία πρέπει να συμβαδίζει με το άρθρο 26 του Συμφώνου».

⁴ Βλ. : Zwaan – de Vries κατά Ολλανδίας, Απόφαση Νο. 182/1984

Κατά την ερμηνεία του Χάρτη από την Ε.Α.Ε. υιοθετήθηκε μια ερμηνευτική προσέγγιση για την προστασία κατά των διακρίσεων σε σχέση με τα δικαιώματα που περιέχονται στον Χάρτη, με κύριο άξονα το προοίμιό του, στο οποίο οι κυβερνήσεις δηλώνουν ότι «η απόλαυση των κοινωνικών δικαιωμάτων πρέπει να εξασφαλίζεται χωρίς διάκριση που να βασίζεται στη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη θρησκεία, τις πολιτικές πεποιθήσεις, την εθνική καταγωγή».

Έτσι, η προστασία κατά των διακρίσεων στο πλαίσιο του Χάρτη αντιστοιχεί στο άρθρο 14 της σύμβασης. Το άρθρο 5 του αναθεωρημένου Χάρτη από την άλλη πλευρά, κωδικοποιεί τη νομολογία αυτή. Πρόκειται για μια διάταξη που περιλαμβάνει όλους τους λόγους απαγόρευσης των διακρίσεων, σύμφωνα με το Χάρτη, αυτούς που διαμορφώθηκαν από τη νομολογία, καθώς και αυτούς που περιέχονται στη σύμβαση.

1.3.2. Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή

Η προσέγγιση της ιδιωτικής ζωής (συμπεριλαμβανομένης της προστασίας της οικογενειακής ζωής) μπορεί να βοηθήσει για την επίλυση υποθέσεων σε τομείς όπως: Το άρθρο 11 (το δικαίωμα για προστασία της υγείας), το άρθρο 13 (το δικαίωμα για κοινωνική και ιατρική αντίληψη), το άρθρο 16 (το δικαίωμα της οικογένειας για νομική προστασία), το άρθρο 17 (το δικαίωμα των παιδιών για νομική προστασία).

1.4. ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΜΕΣΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να εξετάσουμε τη δυνατότητα νομικής επίδρασης στις εθνικές έννομες τάξεις των κρατών – μελών. Πρώτα απ' όλα, είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε τις συμπτώσεις και τις ομοιότητες με τα ατομικά δικαιώματα. Το άρθρο 5 (συνδικαλιστικό δικαίωμα) και το άρθρο 6

(δικαίωμα συλλογικής διαπραγμάτευσης) προσφέρουν δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα. Επίσης, σύμφωνα με το πνεύμα του άρθρου 10 της Ε.Σ.Δ.Α. (ελευθερία έκφρασης), η επιτροπή έχει ήδη αποδεχθεί τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 10 της Ε.Σ.Δ.Α. σε μια υπόθεση που αφορούσε τη μυστικότητα πληροφοριών για ένα εργοστάσιο που προκαλούσε μόλυνση.⁵

Η έλλειψη πληροφόρησης πρέπει, με βάση τη διάσταση αυτή, να αξιολογηθεί ως παραβίαση της ελευθερίας αποδοχής πληροφοριών, καθώς και ως απουσία ικανοποιητικών διαδικαστικών εγγυήσεων. Σύμφωνα με το άρθρο 8, πρέπει να ερμηνεύονται στο πλαίσιο του Χάρτη, το δικαίωμα ενημέρωσης και διαβούλευσης στο επίπεδο της επιχείρησης (άρθρο 21), το δικαίωμα συμμετοχής στον καθορισμό και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και του εργασιακού περιβάλλοντος (άρθρο 2) και το δικαίωμα ενημέρωσης και διαβούλευσης σε διαδικασίες συλλογικής απόλυσης (άρθρο 29).

1.4.1. Επιμέρους διατάξεις για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Πολλές επιμέρους διατάξεις⁶ ρυθμίζουν θέματα που αφορούν στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

1) Το άρθρο 29 Σ.Ε.Ε., σχετικά με την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, το οποίο θέτει ως στόχο της Ε.Ε. την παροχή στους πολίτες υψηλού επιπέδου προστασία μέσα σε χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

2) Το πρωτόκολλο 1 της Συνθήκης του Άμστερνταμ, σχετικά με το άσυλο των υπηκόων των κρατών – μελών της Ε.Ε., το οποίο στο προοίμιό του τονίζει ότι η Ε.Ε. σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα όπως αυτά κατοχυρώνονται με τη σύμβαση της Ρώμης, 1950.

3) Η δήλωση αριθμ. 1 της Συνθήκης του Άμστερνταμ, σχετικά με την κατάργηση της ποινής θανάτου.

⁵ Απόφαση Νο 14967/89, Anna Maria Guerra και άλλοι κατά του κράτους της Ιταλίας, 29 Ιουνίου 1996.

⁶ Βασιλείου Πανάγου και Κων/νου Τσουντα, Διακρατική και υπερεθνική συνεργασία.

4) Η δήλωση αριθμ. 11 της Συνθήκης του Άμστερνταμ, σύμφωνα με την οποία η Ε.Ε. σέβεται και δεν προδικάζει το σύμφωνο με το εθνικό δίκαιο καθεστώσ των εκκλησιών και των θρησκευτικών ενώσεων ή κοινοτήτων στα κράτη – μέλη, καθώς και το καθεστώς των φιλοσοφικών και μη ομολογιακών ενώσεων.

5) Οι δύο δηλώσεις 17 και 5 της Συνθήκης του Άμστερνταμ, σχετικά με το δικαίωμα ασύλου. Σύμφωνα με την πρώτη καθιερώνονται διαβουλεύσεις με τον ύπατο αρμοστή των Ηνωμένων εθνών για τους πρόσφυγες και άλλους σχετικούς διεθνείς οργανισμούς, σε θέματα σχετικά με την πολιτική ασύλου. Η δεύτερη αποτελεί δήλωση του Βελγίου, σύμφωνα με την οποία η χώρα αυτή δηλώνει ότι θα προβαίνει σε ατομική εξέταση κάθε αίτησης ασύλου υπηκόων άλλου κράτους – μέλους.

1.4.2. Πρόσθετα κείμενα για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Εκτός από τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, έχουν θεσπιστεί και άλλα κείμενα που αφορούν τα κοινωνικά δικαιώματα.

- **Η διακήρυξη θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου**

Ψηφίστηκε στις 12-4-1989, αλλά η Σ.Ε.Ε. δεν αναφέρεται σ' αυτήν και επομένως δεν έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα. Η διακήρυξη προβλέπει το απαραβίαστο του προσώπου, θέτει εγγυήσεις για τα αστικά, τα πολιτικά και τα κοινωνικά δικαιώματα (π.χ. ισότητα των φύλων, στην εργασία, ελεύθερη κυκλοφορία, δικαίωμα υγείας κ.λπ.). Επίσης προβλέπει το δικαίωμα στην προστασία του περιβάλλοντος και δικαίωμα στους καταναλωτές.

- **Ο κοινοτικός χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων**

Ψηφίστηκε στις 9-12-1989, δεν προβλέπεται ενσωμάτωση του Χάρτη αυτού στη Σ.Ε.Ε. Αποτελεί συνεπώς σημείο αναφοράς για τη δράση της κοινότητας και των κρατών – μελών, καθώς και για τον κοινοτικό δικαστή.

Ο Χάρτης αυτός απαριθμεί τα θεμελιώδη δικαιώματα των εργαζομένων και ιδίως την ελεύθερη κυκλοφορία, την ελεύθερη επιλογή επαγγέλματος και το δικαίωμα δίκαιης αμοιβής.

• **Ο Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ε.Ε.**

Υιοθετήθηκε με τη μορφή Διακήρυξης στη Σύνοδο κορυφής στη Νίκαια. Ο Χάρτης κατοχυρώνει τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα (αξιοπρέπεια, ζωή, ακεραιότητα, απαγόρευση βασανιστηρίων, απαγόρευση δουλείας ή αναγκαστικής εργασίας), τις θεμελιώδεις ελευθερίες (ελευθερία και ασφάλεια, σεβασμό της ιδιωτικής ζωής, προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δικαίωμα γάμου, ελευθερία σκέψης), την ισότητα (έναντι των νόμων, των φύλων), τη δικαιοσύνη (δίκαιη δίκη, μη αναδρομικότητα ποινικών νόμων κ.λπ.).

• **Οι διατάξεις της Σ.Ε.Κ. και της Σ.Ε.Ε.**

Οι συνθήκες προβλέπουν τα εξής σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου:⁷

1) Στο προοίμιο της Σ.Ε.Ε. τα κράτη – μέλη επιβεβαιώνουν την προσήλωσή τους στα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα, όπως ορίζονται αυτά στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη και στον Κοινοτικό Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων. Επιβεβαιώνεται ακόμα η προσήλωση στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών, καθώς και του κράτους δικαίου.

2) Το άρθρο 127 Σ.Ε.Κ. προβλέπει ότι η κοινότητα συμβάλλει στην επίτευξη υψηλού επιπέδου απασχόλησης, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών – μελών, υποστηρίζοντας και αν χρειάζονται, συμπληρώνοντας τη δράση τους.

3) Το άρθρο 136 Σ.Ε.Κ. αναφορικά με την κοινοτική πολιτική, την παιδεία, την εκπαίδευση και τη νεολαία, προβλέπει ότι η κοινότητα και τα

---

⁷ Βασιλείου Πανάγου και Κων/νου Τσουντα, Διακρατική και υπερεθνική συνεργασία.

κράτη – μέλη λαμβάνοντας υπόψη τα κοινοτικά δικαιώματα, έχουν ως στόχο την προώθηση της εργασίας, τη βελτίωση της συνθήκης εργασίας και διαβίωσης, ώστε να καταστήσουν δυνατή την εναρμόνισή τους με παράλληλη διατήρηση της προόδου, την κατάλληλη κοινωνική προστασία, τον κοινωνικό διάλογο και την ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων, που θα επιτρέψουν υψηλό και διαρκές επίπεδο απασχόλησης και την καταπολέμηση του αποκλεισμού.

Στις Συνθήκες του Άμστερνταμ και του Μάαστριχτ σημειώθηκαν σημαντικά βήματα προόδου όσον αφορά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁸ Μεταξύ των σημαντικότερων διατάξεων ήταν οι εξής:

- Το άρθρο 13 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με την άρση των διακρίσεων σε βάρος ατόμων ή ομάδων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.
- Η ενσωμάτωση στη Συνθήκη παραπομπών στον Κοινοτικό Χάρτη του 1989 για τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων και τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη (Τορίνο 1961).
- Το άρθρο 137 της ΣΕΕ, το οποίο παραχωρεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση την αρμοδιότητα να θεσπίζει προγράμματα για την καταπολέμηση της φτώχειας και για την παραγωγή της κοινωνικής ένταξης.
- Η αναγνώριση της Ευρωπαϊκής Ιθαγένειας και δικαιωμάτων όπως το δικαίωμα της ελεύθερης διακίνησης, το δικαίωμα ψήφου στις εκλογές για την τοπική αυτοδιοίκηση και στις ευρωεκλογές και το δικαίωμα αναφοράς.

---

⁸ <http://www.disability.gr/lib/el/nomoi/themeliodi.html>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ο Ε.Κ.Χ. ΩΣ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

2.1. ΘΕΣΠΙΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ

Από την ίδρυσή του πριν από 50 χρόνια το συμβούλιο της Ευρώπης ανέλαβε το καιρικό έργο της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ευρώπη και για μεν τα ατομικά δικαιώματα υιοθετήθηκε η Σύμβαση της Ρώμης το 1950, με όργανο εφαρμογής της το Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όσον αφορά δε τα συνολικά δικαιώματα αυτά αναγνωρίστηκαν με τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, που υιοθετήθηκε με αρκετή καθυστέρηση το 1961. Ορισμένα κενά στα προστατευόμενα δικαιώματα και κυρίως ατέλειες στον κυρωτικό μηχανισμό του συνετέλεσαν ώστε αυτό το σημαντικό κείμενο να μην αξιοποιηθεί και να μην γίνει ευρύτερα γνωστό. Ήδη έχουν υιοθετηθεί τέσσερα πρόσθετα κείμενα, με αποκορύφωμα τον αναθεωρημένο Κοινωνικό Χάρτη του 1990. Είναι προς τιμή της Ελλάδας που είναι μια από τις πρώτες χώρες που επικύρωσαν το κείμενο αυτό.

2.2. ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ

Ο χάρτης, παρόλο που έχει θεσπιστεί εδώ και τριάντα χρόνια, έχει εξελιχθεί και συνεχίζει να εξελίσσεται μέσω μιας εκτεταμένης νομολογίας και μέσω της προσθήκης των πρωτοκόλλων, που ενισχύουν τα δικαιώματα και βελτιώνουν το μηχανισμό ελέγχου.

Το 1988, το πρόσθετο πρωτόκολλο πρόσθεσε τέσσερα άρθρα στον Χάρτη. Ο μηχανισμός ελέγχου ενισχύθηκε κατ' αρχήν από το τροποποιητικό πρωτόκολλο του 1991 και το 1995 από ένα πρωτόκολλο που προβλέπει ένα σύστημα συλλογικών καταγγελιών. Ο αναθεωρημένος χάρτης, που

υιοθετήθηκε το 1996 αποτελεί μια ολοκληρωμένη σύμβαση που τυποποιεί σε ένα όργανο όλα τα δικαιώματα που εξασφαλίζονται από το Χάρτη και το πρόσθετο πρωτόκολλο του 1988, τις τροποποιήσεις σ' αυτά τα δικαιώματα, καθώς και όσα δικαιώματα. Λαμβάνει υπ' όψη τις εξελίξεις στην εργατική νομοθεσία και στην κοινωνική πολιτική από τη θέσπιση του Χάρτη, αποβλέποντας τελικά να αντικαταστήσει το Χάρτη.

2.3. ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ

Το σύστημα ελέγχου βασίζεται στην υποβολή εκθέσεων από τα συμβαλλόμενα μέρη, για την εφαρμογή του Χάρτη. Το τροποποιητικό πρωτόκολλο του 1991, το οποίο τροποποίησε την διαδικασία ελέγχου ήδη εφαρμόζεται εν μέρει, κατόπιν αποφάσεων της επιτροπής των Υπουργών, που ζήτησαν από τα όργανα ελέγχου να το εφαρμόσουν, προτού τεθεί σε ισχύ στο μέτρο που το επιτρέπει ο Χάρτης. Τα ακόλουθα όργανα συμμετείχαν στη διαδικασία ελέγχου:⁹

α) Η **Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων**, που αποτελείται από εννέα εμπειρογνώμονες (εκλέγονται από την επιτροπή των Υπουργών) και από έναν παρατηρητή της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας. Η επιτροπή εξετάζει τις εκθέσεις που υποβάλλουν τα συμβαλλόμενα μέρη και προβαίνει στην νομική εκτίμηση της εκπλήρωσης των δεσμεύσεων των κρατών αυτών.

β) Η **Κυβερνητική Επιτροπή** που αποτελείται από εκπροσώπους των συμβαλλόμενων μερών στο Χάρτη και στην οποία συμμετέχουν παρατηρητές από τις ευρωπαϊκές οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων. Η επιτροπή αυτή προετοιμάζει τις αποφάσεις των Υπουργών και ειδικότερα, επιλέγει, βάσει κοινωνικών, οικονομικών και άλλων πολιτικών παραμέτρων, τις περιπτώσεις εκείνες που θα αποτελέσουν αντικείμενο υποβολής σύστασης προς κάθε συμβαλλόμενο μέρος.

⁹ Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης – Το θεσμικό πλαίσιο, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1996, σελ. 16.

γ) Η Επιτροπή Υπουργών, η οποία υιοθετεί μια απόφαση στο σύνολο του κύκλου ελέγχου και από το 1993, απευθύνει συστάσεις στα κράτη που αποτυγχάνουν να εφαρμόσουν τις διατάξεις του Χάρτη.

δ) Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση, επίσης, συνδέεται με αυτόν το μηχανισμό. Στην πράξη, από το 1992 χρησιμοποιεί τα συμπεράσματα της Επιτροπής Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων ως βάση για την οργάνωση περιοδικών συζητήσεων σε θέματα κοινωνικής πολιτικής.

Επιδίωξη αυτής της συλλογής είναι να παρέχει στους νομικούς και σε άλλα ενδιαφερόμενα πρόσωπα σαφή και επίκαιρη πληροφόρηση για όλα τα προαναφερθέντα όργανα και για το κείμενο που σχετίζονται με τη λειτουργία των διαφόρων οργάνων που συμμετέχουν στο μηχανισμό ελέγχου.

2.4. ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ

Δύο από τους βασικούς στόχους του Κοινωνικού Χάρτη είναι προφανείς:¹⁰

- Να αποτελέσει μια κωδικοποίηση δικαιωμάτων που συνθέτουν ένα μηχανισμό κοινωνικής δικαιοσύνης, όπως η αρχή της ίσης αμοιβής για εργασία, ίσης αξίας, της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών, των αποδοχών αδειάς κ.λπ.
- Να καθορίσει τους όρους προστασίας των ευπαθών ομάδων, όπως τα παιδιά, τα άτομα τρίτης ηλικίας, ή οι μετανάστες εργαζόμενοι.

Ο Χάρτης όμως έχει και ένα τρίτο στόχο: εκφράζει μια κοινωνικοοικονομική φιλοσοφία, στην οποία στηρίζονται οι διατάξεις του. Πρόκειται για μια διάσταση του Χάρτη που είναι λιγότερο γνωστή ή δεν αναφέρεται συχνά. Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης ρυθμίζει την ευρωπαϊκή αγορά εργασίας.

Κάτι τέτοιο προκύπτει ιδίως εάν:

---

¹⁰ Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης και οι προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα, εκδόσεις Παλαζήση, Αθήνα 2000, σελ. 26.

1. Εξετάσουμε το Χάρτη από τη σκοπιά της αναδιανομής του εισοδήματος.
2. Δεχτούμε ότι η εναρμόνιση των ρυθμίσεων είναι αναγκαία για τον οικονομικό και εμπορικό ανταγωνισμό.

Ποια ευρωπαϊκή επιχείρηση ή ξένος επενδυτής δεν θα προτιμούσε ένα εναρμονισμένο ευρωπαϊκό κοινωνικό κανονιστικό πλαίσιο, από ένα συνονθύλευμα κανόνων διαφορετικών κρατών;

2.5. Ο Ε.Κ.Χ. ΩΣ ΟΡΓΑΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Είναι προφανές ότι ο Ε.Κ.Χ. συνδέεται στενά με το Διεθνές Εργατικό Δίκαιο και έχει επισημανθεί η μεγάλη του αξία ως όργανο προστασίας και προώθησης των κοινωνικών δικαιωμάτων.

Ο Χάρτης είναι ένα κείμενο που υπερβαίνει σύνορα, πολιτισμούς και παραδόσεις και καθορίζει αξίες και κανόνες, που θα πρέπει να τηρούνται στο όνομα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είναι επίσης ένα όργανο ευρείας ευρωπαϊκής ενοποίησης, που οι κανόνες του διέπουν, επιδιώκουν την προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης και ενοποίησης με ταυτόχρονη προστασία του ανθρώπου.

Ο Χάρτης είναι το καλύτερο όργανο για να εγγυηθεί την περιφερειακή ειρήνη και ισορροπία, καθώς έχει την αποστολή να συγκεντρώνει στους κόλπους του όλες τις χώρες που έχουν αποδεχτεί την πλουραλιστική δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Είναι ένα σύνολο κανόνων που αποσκοπεί στην προστασία δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα στην εργασία, το δικαίωμα σε δίκαιες συνθήκες εργασίας και αμοιβής, στην εκπαίδευση, στην επαγγελματική κατάρτιση, στην κοινωνική ασφάλεια και πρόνοια, στην υγεία, στη στέγαση, στην προστασία κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, το δικαίωμα σε συλλογικές διαπραγματεύσεις και το δικαίωμα της απεργίας, που επιχειρεί να λύσει τα προβλήματα που

αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες κοινωνίες και αυτά που θα προκύψουν στο μέλλον. Με αυτόν τον τρόπο, έχει σαν στόχο να αποφευχθεί το «κοινωνικό ρήγμα», επίσης είναι όργανο – κλειδί για την οικοδόμηση της Ευρώπης και γενικά για την επίτευξη του ευρωπαϊκού σχεδίου.

2.6. ΠΡΩΩΘΗΣΗ ΤΟΥ Ε.Κ.Υ.

Ο Ευρωπαϊκός χάρτης αποτελεί το κοινωνικό πρόσωπο της Ε.Ε., είναι ένα εξαιρετικό όργανο κοινωνικής δικαιοσύνης. Παρ' όλα αυτά όμως παραμένει στο περιθώριο.

Το Μαΐο του 1997 έλαβε χώρα στο Στρασβούργο το Συνέδριο με θέμα «Ο Ευρωπαϊκός Χάρτης και οι προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα» υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Το συνέδριο είχε σαν στόχο να προβάλλει την ευρωστία και τον δυναμισμό του Ε.Κ.Χ. και να τονίσει την συμβολή του χάρτη στην κοινωνική πρόοδο στα πλαίσια της Αγοράς.

Ο Χάρτης από μια πλευρά είναι ένα πολιτικό όργανο για την κοινωνική ανάπτυξη αλλά ταυτόχρονα ένα νομικό όργανο με δεσμευτικό χαρακτήρα. Παρόλο λοιπόν την ευαισθησία του Χάρτη του 1961 ήταν το πρώτο διεθνές νομικό όργανο που αναγνώρισε το δικαίωμα στην προστασία της υγείας, έτσι λοιπόν ακόμα ο Ε.Κ.Χ. δεν έχει την θέση που του αναλογεί στην Ευρωπαϊκή σκηνή.

Έως το 1997, μόνο είκοσι από τα σαράντα Κράτη Μέλη είχαν επικυρώσει τον Χάρτη του 1961, ενώ λίγα έχουν αποδεχθεί το σύνολο των διατάξεων του Χάρτη.

Για όλα αυτά που έχει προσφέρει ο Χάρτης ως ένα ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο και που μπορεί να προσφέρει πρέπει να γίνουν επιπλέον προσπάθειες για τις Ε.Ε. αφού αναμφισβήτητα είναι ένας μηχανισμός προστασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων.

2.7. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

Σύμφωνα με τον αναθεωρημένο Χάρτη, όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, ατομικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά είναι αδιαίρετα. Ο Χάρτης, λόγω του στοιχείου της αδιαιρετότητας όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προϋποθέτει σε μεγάλο βαθμό την ύπαρξη των θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου. Από την άλλη πλευρά, είναι αλήθεια ότι ο πλήρης σεβασμός για τις θεμελιώδεις ελευθερίες συνδέεται στενά με το σεβασμό για τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα.

Η δημοκρατία εμπεριέχει την υποχρέωση αντιμετώπισης όλων των ατόμων σε ισότιμη βάση. Μια παρόμοια υποχρέωση οδηγεί στην αποδοχή των δικαιωμάτων ελευθερίας, θεμελιώνοντας παράλληλα τη δέσμευση των κρατών να προωθούν τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα. Όπως ακριβώς η παράνομη κράτηση αποτελεί παραβίαση της αρχής αυτής, το ίδιο συνεπάγεται και ο αυθαίρετος αποκλεισμός από τη σίτιση, στέγαση, απασχόληση, περιβαλλοντολογική προστασία και κοινωνική ασφάλεια. Η ισότιμη μεταχείριση σε σχέση με τα κοινωνικά και τα ατομικά δικαιώματα, συνεπάγεται προστασία κατά της άδικης απόλυσης, προστασία κατά των πράξεων που προσβάλλουν την ιδιωτική ζωή, ή ακόμα και την υγεία κάποιου. Τα κοινωνικά δικαιώματα αποβλέπουν τελικά και στην ιδιωτική προστασία. Από αυτή την άποψη δεν διαφέρουν από τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα.

Τα νομικά συστήματα των κρατών περιέχουν ρυθμίσεις που αποβλέπουν στην προστασία των εργαζομένων, των γυναικών, των παιδιών, του περιβάλλοντος, στην εκπαίδευση, στην επαγγελματική κατάρτιση, στην κατοχύρωση των συνδικαλιστικών ελευθεριών και των δικαιωμάτων διαπραγμάτευσης και απεργίας.

Στο πλαίσιο της σχετικής εθνικής νομοθεσίας, τα άτομα θεμελιώνουν διάφορα δικαιώματα απέναντι στους εργοδότες και τις διοικητικές υπηρεσίες.

Τα κοινωνικά δικαιώματα γίνονται αποδεκτά στη θεωρία ως τμήμα του κράτους δικαίου και ως δικαιώματα αδιαίρετα, συνδεδεμένα με τα ατομικά δικαιώματα.

Η Ομοσπονδία Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σε ένα κείμενό της, με τίτλο «Παρατηρήσεις για τον Α.Ε.Κ.Χ.», παρουσιάζει τους τρόπους με τους οποίους τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που αναφέρονται στο Χάρτη μπορούν να εφαρμοστούν και να ληφθούν υπόψη σε μία εσωτερική νομοθετική ιεραρχία.

Ο Χάρτης προσπάθησε από την αρχή να καθορίσει μια σαφή διάκριση ανάμεσα στις γενικές αρχές που αποτελούν και τη βάση των ρυθμίσεών του και τις πιο σταθερές υποχρεώσεις που συνεπάγεται από αυτές.

Αυτή είναι μια από τις πιο σημαντικές διαφορές από το Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα. Ο Χάρτης προβλέπει συγκεκριμένα όρια προστασίας, στις διάφορες διατάξεις του, τα οποία ενισχύουν το επιχείρημα ότι αποτελεί ένα συγκεκριμένο μηχανισμό, που μπορεί να εφαρμοστεί και που καθιστά ευκολότερη την αποδοχή του Χάρτη ως πιο συγκεκριμένου και σαφούς μηχανισμού. Η σχέση μεταξύ του Χάρτη και της δημοκρατίας είναι πολύ σημαντική. Πρόκειται για μια σχέση που κανείς δεν πρέπει να παραβλέπει. Η προστασία των κοινωνικά και οικονομικά ευπαθών ομάδων αποτελεί στόχο του Κοινωνικού Χάρτη και των κοινωνικών δικαιωμάτων γενικότερα. Η ελευθερία αυτή είναι ένα αυθύπαρκτο δικαίωμα που θα μπορούσε να διεκδικηθεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

Το άρθρο 5 του Χάρτη προβλέπει παρόμοιες εγγυήσεις: Τα κράτη πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την εγγύηση του δικαιώματος οργάνωσης και προστασίας των εργαζομένων από οποιαδήποτε επέμβαση του εργοδότη. Από την άποψη αυτή, ο Χάρτης υιοθετεί την ίδια μεθοδολογία που εξασφαλίζει την εγγύηση των δικαιωμάτων, ενώ ταυτόχρονα αποδέχεται θετικές υποχρεώσεις. Κάτι τέτοιο εντοπίζεται στο δικαίωμα της συλλογικής διαπραγμάτευσης.

Όταν κανείς εξετάζει τις διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως την Ευρωπαϊκή σύμβαση και τον Ε.Κ.Χ., δεν μπορεί να μην επισημάνει ότι και οι δύο μηχανισμοί αποδίδουν μεγάλη σημασία στους ιδιωτικούς φορείς, στην πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης, στις

συνδικαλιστικές ελευθερίες. Εντοπίζουμε πολλές παράλληλες προσεγγίσεις μεταξύ της Σύμβασης και του Χάρτη. Το σχετικό πεδίο διερεύνησης αξιοποιεί τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του, το δικαστήριο έχει αποδεχθεί την ύπαρξη κοινωνικών στοιχείων στη Σύμβαση και έχει αναπτύξει την έννοια διαφορετικών θετικών υποχρεώσεων, που απορρέουν από τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα.

Έτσι λοιπόν, συμπεραίνουμε ότι η τήρηση των υποχρεώσεων του κράτους θεμελιώνεται με την εκπλήρωση των ακόλουθων κριτηρίων:

1. Στο επίπεδο της Ε.Σ.Δ.Α., πρέπει να υπάρχει η σχέση μ' ένα συγκεκριμένο δικαίωμα, το οποίο πρέπει να θεωρηθεί άσκοπο ή χωρίς κανένα πραγματικό αποτέλεσμα, χωρίς την αποδοχή μιας αντίστοιχης θετικής υποχρέωσης.
2. Η δημοκρατία δεν περιορίζεται απλώς στην αρχή «μιας ψήφου μιας αξίας» και την ανάγκη οργάνωσης των εκλογών σε τακτά χρονικά διαστήματα, αλλά μαζί με την αρχή του κράτους δικαίου κατευθύνεται στην προστασία όλων των πολιτών.
3. Ο δημοκρατικός κανόνας επιτρέπει την προώθηση του ελεύθερου διαλόγου, την εναλλαγή στην εξουσία και την κυριαρχία της πλειοψηφίας, παράλληλα όμως επιβάλλει όχι μόνο την απαγόρευση παραβίασης των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων της μειοψηφίας, αλλά και το σεβασμό για τα πολιτικά και ατομικά δικαιώματα, καθώς και για τα κοινωνικά δικαιώματα.
4. Ισότιμη μεταχείριση σε σχέση με τα δικαιώματα αυτά, σημαίνει επίσης προστασία κατά της άδικης απόλυσης, προστασία κατά των πράξεων που προσβάλλουν την ιδιωτική ζωή, όπως επίσης κατά της υγείας κ.α.

Τα κοινωνικά δικαιώματα αποβλέπουν επίσης και στην ιδιωτική προστασία. Ταυτόχρονα, η λειτουργία των κοινωνικών δικαιωμάτων οδηγεί σε προώθηση του διαλόγου.

2.8. ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ ΤΟΥ 1961

Οι κυβερνήσεις που υπογράφουν και είναι μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, αφού εγκρίνουν ότι σκοπός του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η πραγματοποίηση στενότερης ένωσης των μελών του για τη διαφύλαξη και την προώθηση των ιδανικών και των αρχών που αποτελούν την κοινή τους κληρονομιά και την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής προόδου τους, ιδίως με την προάσπιση και ανάπτυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Αφού εγκρίνουν ότι σύμφωνα με τη Σύμβαση για την προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 και το Συμπληρωματικό Πρωτόκολλό της που υπογράφηκε στις 20 Μαρτίου 1952, τα κράτη – μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης συμφώνησαν να εξασφαλίσουν στους πληθυσμούς τους τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα και τις ελευθερίες που προβλέπονται στα κείμενα αυτά.

Αφού εγκρίνουν ότι η απόλαυση των κοινωνικών δικαιωμάτων θα πρέπει να εξασφαλίζεται χωρίς διάκριση, που θα βασίζεται στη φυλή, στο χρώμα, στο φύλο, στο θρήσκευμα, στις πολιτικές πεποιθήσεις, στην εθνική καταγωγή και την κοινωνική προέλευση.

Αφού αποφάσισαν ότι καταβάλλουν κοινές προσπάθειες για να βελτιώσουν το βιοτικό επίπεδο και να προωθήσουν την κοινωνική ευημερία όλων των κατηγοριών του πληθυσμού τους, τόσο των αγροτικών, όσο και των αστικών, με τους κατάλληλους θεσμούς και τις αντίστοιχες δράσεις.

Συμφώνησαν τα ακόλουθα:¹¹

---

¹¹ Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης – Το θεσμικό πλαίσιο, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1996, σελ. 26.

2.8.1. Δικαιώματα – αρχές

1. Κάθε πρόσωπο θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εξασφαλίζει τη διαβίωσή του με εργασία που αναλαμβάνει ελεύθερα.
2. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε ασφαλείς και υγιεινές συνθήκες εργασίας.
3. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε δίκαιους όρους εργασίας.
4. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε δίκαιη αμοιβή που να εξασφαλίζει σ' αυτούς και τις οικογένειές τους ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο.
5. Όλοι οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες έχουν δικαίωμα να συνεταιρίζονται ελεύθερα, στα πλαίσια εθνικών ή διεθνών οργανώσεων, για την προστασία των οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων τους.
6. Όλοι οι εργαζόμενοι και εργοδότες έχουν δικαίωμα για συλλογικές διαπραγματεύσεις.
7. Τα παιδιά και τα νεαρά άτομα έχουν δικαίωμα για ειδική προστασία από τους σωματικούς και ηθικούς κινδύνους στους οποίους εκτίθενται.
8. Οι εργαζόμενες γυναίκες, σε περίπτωση μητρότητας, καθώς και οι άλλες εργαζόμενες σε ορισμένες περιπτώσεις, έχουν δικαίωμα για ειδική προστασία στην εργασία τους.
9. Κάθε άτομο έχει δικαίωμα για κατάλληλα μέσα επαγγελματικού προσανατολισμού, προκειμένου να ενισχυθεί στην επιλογή του επαγγέλματος, σύμφωνα με τις προσωπικές του ικανότητες και τα ενδιαφέροντά του.
10. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα για κατάλληλα μέσα επαγγελματικής κατάρτισης.
11. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να επωφελείται από κάθε μέτρο που του επιτρέπει να απολαμβάνει το υψηλότερο δυνατό επίπεδο υγείας.

12. Όλοι οι εργαζόμενοι και τα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς τους έχουν δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλεια.
13. Κάθε πρόσωπο που δεν διαθέτει επαρκείς πόρους, έχει δικαίωμα για κοινωνική και ιατρική αντίληψη.
14. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να απολαμβάνει εξειδικευμένες κοινωνικές υπηρεσίες.
15. Κάθε άτομο με ειδικές ανάγκες έχει δικαίωμα για επαγγελματική κατάρτιση, αποκατάσταση και επανένταξη, ανεξάρτητα από την αιτία και τη φύση της αναπηρίας.
16. Η οικογένεια, ως βασικό κύτταρο της κοινωνίας έχει δικαίωμα για κατάλληλη κοινωνική, νομική και οικονομική προστασία για την εξασφάλιση της πλήρους ανάπτυξης.
17. Η μητέρα και το παιδί, ανεξάρτητα από την οικογενειακή κατάσταση και τις οικογενειακές σχέσεις, έχουν δικαίωμα για κατάλληλη κοινωνική και οικονομική προστασία.
18. Οι υπήκοοι κάθε συμβαλλόμενου μέρους έχουν δικαίωμα να ασκούν στο έδαφος ενός άλλου μέρους οποιαδήποτε κερδοφόρα δραστηριότητα με ίσους όρους, με τους υπηκόους του μέρους αυτού, με την επιφύλαξη περιορισμών που βασίζονται σε σοβαρούς λόγους οικονομικού ή κοινωνικού χαρακτήρα.
19. Οι μετανάστες εργαζόμενοι, που είναι υπήκοοι ενός από τα συμβαλλόμενα μέρη, καθώς και οι οικογένειές τους, έχουν δικαίωμα για προστασία και αντίληψη στο έδαφος οποιουδήποτε άλλου συμβαλλόμενου μέρους.

2.8.2. Εκθέσεις σχετικά με τις διατάξεις του Χάρτη

Τα συμβαλλόμενα μέρη υποβάλλουν κάθε δύο χρόνια στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, σύμφωνα με τον τύπο που θα καθοριστεί από την Επιτροπή Υπουργών, έκθεση, σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του Χάρτη που έχουν αποδεχθεί.

Όσον αφορά τις διατάξεις που δεν έχουν γίνει αποδεκτές, τα συμβαλλόμενα μέρη υποβάλλουν στο Γενικό Γραμματέα, σε τακτά χρονικά διαστήματα και μετά από αίτημα της Επιτροπής Υπουργών, εκθέσεις αναφερόμενες στις διατάξεις του Χάρτη, που δεν είχαν αποδεχθεί κατά τη στιγμή της επικύρωσης και της αποδοχής ή με μεταγενέστερη γνωστοποίηση. Η Επιτροπή των Υπουργών θα καθορίσει σε εύλογα χρονικά διαστήματα τις διατάξεις για τις οποίες θα υποβάλλονται εκθέσεις, καθώς και τον τύπο των εκθέσεων αυτών.

Κάθε ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη αποστέλλει αντίγραφα των εκθέσεων στις εθνικές τους οργανώσεις, που είναι μέλη διεθνών οργανώσεων των εργοδοτών και των εργαζομένων και θα προσκληθούν να εκπροσωπηθούν στην υποεπιτροπή κυβερνητικής κοινωνικής επιτροπής. Τα συμβαλλόμενα μέρη διαβιβάζουν στο Γενικό Γραμματέα οποιαδήποτε παρατήρηση έχουν λάβει από τις παραπάνω εθνικές οργανώσεις, αναφορικά με τις εθνικές εκθέσεις, εάν κάτι τέτοιο ζητηθεί.

Οι εκθέσεις αυτές εξετάζονται από την Επιτροπή Εμπειρογνομόνων.

2.8.3. Εξαιρέσεις σε περίπτωση πολέμου ή δημοσίου κινδύνου

Σε περίπτωση πολέμου ή δημοσίου κινδύνου, που απειλεί την ασφάλεια του έθνους, κάθε συμβαλλόμενο μέρος θα μπορεί να λάβει μέτρα παρέκκλισης από τις υποχρεώσεις που προβλέπει ο Χάρτης, στο μέτρο όμως, που κάτι τέτοιο επιβάλλεται αυστηρά από την κατάσταση και με την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά δεν θα είναι αντίθετα με τις άλλες υποχρεώσεις του που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο.

Κάθε συμβαλλόμενο μέρος, που έχει κάνει χρήση του δικαιώματος αυτού, θα ενημερώνει πλήρως και σε εύλογη προθεσμία το Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα μέτρα που έλαβε και τους λόγους που το επέβαλλαν. Θα πρέπει να ενημερώνει το Γενικό Γραμματέα για τη λήξη ισχύος των μέτρων αυτών και για την έναρξη πλήρους εφαρμογής εκ νέου των διατάξεων.

2.8.4. Σχέση μεταξύ του Χάρτη και του εσωτερικού δικαίου ή των διεθνών συμβάσεων

Οι διατάξεις του Χάρτη δεν θίγουν τις διατάξεις του εσωτερικού δικαίου και των συνθηκών συμβάσεως και διμερών ή πολυμερών συμφωνιών που θα ισχύουν ή θα ισχύσουν και θα είναι ευνοϊκότερες για τα προστατευόμενα πρόσωπα.

2.8.5. Εδαφική εφαρμογή του Χάρτη

Ο Χάρτης εφαρμόζεται στα μητροπολιτικά εδάφη κάθε συμβαλλόμενου μέρους. Κάθε κυβέρνηση που θα υπογράψει μπορεί, κατά την υπογραφή ή την κατάθεση του εγγράφου επικύρωσης ή αποδοχής της, να προσδιορίσει με γραπτή δήλωση προς το Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, τα εδάφη που θεωρούνται για το σκοπό αυτό ως μητροπολιτικά. Επίσης, κατά την αποδοχή ή επικύρωση ή και μεταγενέστερα με έγγραφη γνωστοποίηση στο Γενικό Γραμματέα να δηλώσει ότι ο Χάρτης στο σύνολό του ή εν μέρει θα εφαρμοστεί σε εκείνο ή εκείνα τα μη μητροπολιτικά εδάφη που αναφέρονται στη δήλωση αυτή, για την οποία απολαμβάνει τη διεθνή εκπροσώπηση ή ευθύνη. Ο Χάρτης θα εφαρμοστεί στο έδαφος ή στα εδάφη, τα οποία ορίζονται στην ανακοίνωση από την τριακοστή ημέρα, μετά την ημερομηνία, κατά την οποία ο Γενικός Γραμματέας θα έχει λάβει τη γνωστοποίηση της δήλωσης αυτής.

2.8.6. Υπογραφή – Επικύρωση – Έναρξη ισχύος

1. Ο Χάρτης είναι ανοιχτός για υπογραφή από τα κράτη – μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Θα αποδεχθεί ή θα γίνει αποδεκτός. Τα έγγραφα επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης κατατίθενται στο Γενικό Γραμματέα.

2. Ο Χάρτης θα τεθεί σε ισχύ την τριακοστή ημέρα από την ημερομηνία κατάθεσης του πέμπτου εγγράφου επικύρωσης ή αποδοχής.
3. Για κάθε κράτος που θα τον επικυρώσει μεταγενέστερα ο Χάρτης θα τεθεί σε ισχύ την τριακοστή ημέρα από την ημερομηνία κατάθεσης του εγγράφου επικύρωσης ή αποδοχής.
4. Ο Γενικός Γραμματέας γνωστοποιεί σε όλα τα μέλη του Συμβουλίου και στο Γενικό Διευθυντή του Διεθνούς Γραφείου εργασίας την έναρξη ισχύος του Χάρτη, τα ονόματα των συμβαλλομένων μερών, που τον έχουν επικυρώσει ή αποδεχθεί και την κατάθεση κάθε εγγράφου μεταγενέστερης επικύρωσης ή αποδοχής.

2.8.7. Τροποποιήσεις – Καταγγελία

Κάθε μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης μπορεί να προτείνει τροποποιήσεις στο Χάρτη με δήλωσή τους στο Γενικό Γραμματέα. Ο Γενικός Γραμματέας διαβιβάζει στα άλλα μέλη του Συμβουλίου τις προτεινόμενες τροποποιήσεις που θα εξετασθούν από την επιτροπή των Υπουργών και θα υποβληθούν για γνωμοδότηση στη Συμβουλευτική Συνέλευση. Κάθε τροποποίηση που εγκρίθηκε από την Επιτροπή των Υπουργών αρχίζει να ισχύει την τριακοστή ημέρα από τότε που όλα τα μέλη έχουν γνωστοποιήσει στο Γενικό Γραμματέα την αποδοχή τους. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να καταγγείλει το Χάρτη μόνο αφού περάσουν πέντε χρόνια από την ημερομηνία που τέθηκε σε ισχύ γι' αυτό το μέρος, ή στο τέλος κάθε άλλης μεταγενέστερης διετούς περιόδου και σε κάθε περίπτωση με προειδοποίηση έξι μηνών, που γνωστοποιείται στο Γενικό Γραμματέα, ο οποίος ενημερώνει τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη και τον Γενικό Διευθυντή του Διεθνούς Γραφείου εργασίας. Η καταγγελία αυτή, δεν θίγει την εγκυρότητα του Χάρτη για τα υπόλοιπα συμβαλλόμενα μέρη.

2.9. ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΧΑΡΤΗ ΤΟΥ 1988

2.9.1. Δικαιώματα – Αρχές

Τα κράτη – μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης που υπογράφουν αυτό το πρωτόκολλο, αφού αποφάσισαν να λάβουν νέα μέτρα για τη διεύρυνση της προστασίας των κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων που διασφαλίζονται από τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, ο οποίος άνοιξε για υπογραφή στις 18 Οκτωβρίου 1961 στο Τορίνο.

Συμφώνησαν τα ακόλουθα:¹²

1. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα για ίσες ευκαιρίες και ίση μεταχείριση σε θέματα απασχόλησης και επαγγέλματος, χωρίς διάκριση που να βασίζεται στο φύλο.
2. Οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα να ενημερώνονται και να διαβουλεύονται στο επίπεδο της επιχείρησης.
3. Οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν στον καθορισμό και στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και του περιβάλλοντος εργασίας στο επίπεδο της επιχείρησης.
4. Κάθε ηλικιωμένο πρόσωπο έχει δικαίωμα για κοινωνική προστασία.

2.9.2. Υπογραφή – Επικύρωση – Αποδοχή – Έγκριση και έναρξη ισχύος

Το πρωτόκολλο αυτό είναι ανοιχτό για υπογραφή από τα κράτη – μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, που έχουν υπογράψει τον Χάρτη. Υπόκειται σε αποδοχή, επικύρωση ή έγκριση. Τα κράτη – μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης δε θα μπορούν να επικυρώσουν, να αποδεχθούν ή να εγκρίνουν αυτό το πρωτόκολλο, παρά μόνο αν έχουν επικυρώσει προηγουμένως ή συγχρόνως

---

¹² Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης – Το θεσμικό πλαίσιο, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1996, σελ. 55.

το Χάρτη. Τα έγγραφα επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Το πρωτόκολλο αυτό θα τεθεί σε ισχύ την τριακοστή ημέρα από την ημερομηνία κατάθεσης του τρίτου εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης. Για κάθε κράτος που θα επικυρώσει μεταγενέστερα το πρωτόκολλο, αυτό θα τεθεί σε ισχύ την τριακοστή ημέρα από την ημερομηνία κατάθεσης του εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης. Όσον αφορά την εδαφική εφαρμογή, ισχύουν τα ίδια με το Χάρτη.

2.9.3. Γνωστοποιήσεις – Καταγγελία

Κάθε συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να καταγγείλει το πρωτόκολλο αυτό μόνο στη λήξη μιας περιόδου πέντε ετών από την ημερομηνία που τέθηκε σε ισχύ για το μέρος αυτό ή στη λήξη άλλης μεταγενέστερης διετούς περιόδου και σε κάθε περίπτωση με προειδοποίηση έξι μηνών που γνωστοποιείται στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Ο Γενικός Γραμματέας γνωστοποιεί στα κράτη – μέρη του συμβουλίου και στο Γενικό Διευθυντή του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας:

- α) Κάθε υπογραφή.
- β) Την κατάθεση κάθε εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης.
- γ) Κάθε άλλη ενέργεια, γνωστοποίηση ή ανακοίνωση που έχει σχέση με αυτό το πρωτόκολλο.
- δ) Κάθε ημερομηνία κατά την οποία τίθεται σε ισχύ το πρωτόκολλο.

2.10. ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ

Στις εργασίες της υπουργικής διάσκεψης της Ρώμης στις 5 Νοεμβρίου του 1990, κυριάρχησε η διαπίστωση ότι παρά τις μεγάλες δυνατότητες του Χάρτη, η συνεισφορά του είχε παραμείνει ελάχιστα γνωστή σε σχέση με την ακτινοβολία της Σύμβασης για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Υπογραμμίστηκε

επίσης, το γεγονός ότι, εν όψει των αναταραχών στην Ανατολική Ευρώπη και της οικονομικής κρίσης στη Δυτική Ευρώπη, ο Χάρτης έπρεπε να ενισχυθεί και να διαδραματίσει έναν ολοκληρωμένο ρόλο στην οικοδόμηση μιας διευρυμένης κοινωνικής Ευρώπης.

Μετά τη διάσκεψη της Ρώμης,¹³ η επιτροπή Υπουργών ενέκρινε άμεσα τη συγκρότηση μιας επιτροπής ad hoc με την ονομασία επιτροπή για τον Κοινωνικό Χάρτη (Shaste Rel). Στο πλαίσιο της αποστολής της, η επιτροπή είχε επιφορτιστεί με την υποβολή προτάσεων για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του Χάρτη και καλύτερης λειτουργίας του μηχανισμού ελέγχου.

Η επιτροπή είχε συγκροτηθεί από εμπειρογνώμονες που διορίζονται από κάθε κράτος – μέλος. στις συνεδριάσεις της επιτροπής αυτής συμμετείχαν, χωρίς δικαίωμα ψήφου, εκπρόσωποι της κοινοβουλευτικής Συνέλευσης, της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συνδικαλιστικών Οργανώσεων και της Ένωσης Συνομοσπονδιών Βιομηχανίας και Εργοδοτών Ευρώπης (UNICE). Στις εργασίες αυτές συνεργάστηκαν και η επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομώνων, Κυβερνητική Επιτροπή, καθώς και άλλες επιτροπές του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στην πρώτη συνεδρίαση της επιτροπής (Charte-Rel) (Φεβρουάριος 1991), αποφασίστηκε να επικεντρωθούν αρχικά σε προσπάθειες για τη βελτίωση του μηχανισμού ελέγχου και να ακολουθήσει το έργο της αναθεώρησης του περιεχομένου του Χάρτη.

2.11. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ 1991

Η υπογραφή στο Τορίνο του τροποποιητικού πρωτοκόλλου του Χάρτη, ήταν η πιο χαρακτηριστική εκδήλωση της επιθυμίας των Υπουργών για πρόοδο, που ήταν αποτέλεσμα των τριών πρώτων συνεδριάσεων της επιτροπής (Cherte-Rel). Το κείμενο αυτό αποσκοπεί στη βελτίωση της

---

¹³ Όργανα, θεσμοί και οικονομική λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Τ.Ε.Ε. Τομέας Οικονομίας και Διοίκησης, ΟΕΔΒ, Αθήνα 2000, σελ. 25.

αποτελεσματικότητας του μηχανισμού ελέγχου. Επιπλέον, στην Τελική Διακήρυξη της Διάσκεψης, οι υπουργοί απαίτησαν τη διεύρυνση της εντολής της επιτροπής Charte-Rel, ώστε να επιτύχει την ολοκλήρωση και να δώσει νέα ώθηση στο Χάρτη και επίσης, τονίστηκε το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως εξάλλου και η βούληση να εξασφαλιστεί μια ικανοποιητική ανταπόκριση στις οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες μιας Ευρώπης σε φάση διεύρυνσης.

Τα αποτελέσματα της Διάσκεψης του Τορίνου είναι τα εξής:

1. Αναπτύχθηκε μια τάση ενίσχυσης της εφαρμογής των δικαιωμάτων που εγγυάται ο Χάρτης. Η επιτροπή Charte-Rel συνεχίζει τις εργασίες της και το 1992, ολοκληρώνοντας τον ίδιο χρόνο ένα τελικό σχέδιο πρωτοκόλλου, που προβλέπει σύστημα συλλογικών καταγγελιών.
2. Επιβεβαιώθηκε η αναγκαιότητα αναθεώρησης του συστήματος υποβολής εθνικών εκθέσεων. Η υλοποίηση της αναθεώρησης αυτής χαρακτηρίστηκε από εξαιρετική ευελιξία. Μετά από μια μακροχρόνια και επίπονη διαδικασία, η επιτροπή Υπουργών κατέληξε το Σεπτέμβριο του 1996, σε ομόφωνη συμφωνία όλων των συμβαλλόμενων μερών, χωρίς τροποποίηση του κειμένου του Χάρτη για την υιοθέτηση ενός νέου συστήματος υποβολής εκθέσεων, που θα είναι το ίδιο για όλα τα συμβαλλόμενα μέρη. Όλα τα κράτη θα υποβάλλουν αναφορές από τον Ιούνιο του 1997, σύμφωνα με τις ίδιες διατάξεις και με τις ίδιες περιόδους αναφοράς.
3. Αυξήθηκε ο αριθμός των μελών της επιτροπής Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων από επτά σε εννιά. Η θητεία των μελών της επιτροπής είναι έξι χρόνια.
4. Τέλος, το πιο σημαντικό αποτέλεσμα ήταν η προσαρμογή και η βελτίωση των δικαιωμάτων, που εγγυάται ο Χάρτης σε κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες. Η διαδικασία αυτή εγκαινιάστηκε το 1991.

Η επιτροπή Charte-Rel αφιέρωσε αρκετές από τις συναντήσεις της το 1993 και υιοθέτησε το σχέδιο του αναθεωρημένου Χάρτη τον Οκτώβριο του 1994. Το κείμενο υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών το 1996.

Ο πρωταρχικός στόχος της επιτροπής Charte-Rel ήταν να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού ελέγχου. Ήδη από την έναρξη των εργασιών της υπήρχε ομόφωνη συμφωνία των μελών της επιτροπής για τις δύο βασικές προϋποθέσεις κάθε βελτιωτικής κίνησης: αφενός η σαφής έκφραση πολιτικής βούλησης στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου, αφετέρου, μια αίσθηση και ταχεία ενίσχυση των απαραίτητων μηχανισμών για την εφαρμογή του Χάρτη.

Το πρωτόκολλο ενισχύει την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία του Χάρτη και του μηχανισμού ελέγχου από κάθε άποψη, στο πολιτικό επίπεδο, με την υιοθέτηση ατομικών συστάσεων από την Επιτροπή Υπουργών και με το νέο προωθητικό ρόλο της κυβερνητικής επιτροπής, η πολιτική ισχύς του Χάρτη ανέκτησε την αξία της.

Σε τεχνικό επίπεδο, η διαδικασία ελέγχου είναι λιγότερο αργή και περισσότερο ευέλικτη και τα όργανα ελέγχου έχουν ήδη αρχίσει να εφαρμόζουν τις νέες ρυθμίσεις. Σε νομικό επίπεδο είναι σημαντικό ότι τα δύο όργανα ελέγχου δεν ανταγωνίζονται πια.

2.12. ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΧΑΡΤΗ ΤΟΥ 1995, ΠΟΥ ΠΡΟΣΘΕΣΕ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

Η επιτροπή Charte-Rel είχε σαν βασικό της στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δικαιωμάτων που εγγυάται ο Χάρτης και ειδικότερα την ενίσχυση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων.

Η επιτροπή, από την αρχή της δημιουργίας της, αποφάσισε να συστήσει μια ομάδα εργασίας, η οποία θα επεξεργαζόταν προτάσεις σχετικά με τη δυνατότητα θεσμοθέτησης ενός συστήματος συλλογικών καταγγελιών. Με βάση τις προτάσεις αυτής της ομάδας εργασίας, η επιτροπή παρουσίασε σχέδιο

αρθρών προς την Επιτροπή Υπουργών, που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν σ' ένα πρωτόκολλο του Χάρτη. Στην τελική Διακήρυξη της Διάσκεψης του Ιορδίνου του 1995, οι Υπουργοί πρότειναν ότι ένα σχέδιο πρωτοκόλλου, που προβλέπει σύστημα συλλογικών καταγγελιών θα έπρεπε να εξεταστεί όσο πιο συντομα, έτσι εσι μήνες αργότερα, η επιτροπή Οπαπε-κει κατέληξε στο οριστικό σχέδιο πρωτοκόλλου και το διαβίβασε στην Επιτροπή Υπουργών. Τελικά, μετά απο διαβουλευση με την Επιτροπή Ανεξαρτητών Εμπειρογνομόνων και την Κοινοβουλευτική Συνέλευση, η Επιτροπή Υπουργών υιοθέτησε το πρωτοκολλο και το έθεσε προς υπογραφή τον Ιουνιο του 1995.

Προκειται για ένα συστημα συλλογικων και οχι ατομικων καταγγελιων, μόνο οι ομάδες που ζητά νομιμοποιούνται. μπορούν να αναφέρονται στα οργανα ελεγχου του Χαρτη. Οι οργανωσεις των κοινωνικων εταιρων μπορουν να χρησιμοποιούν τη διαδικασία αυτή, όπως επίσης και άλλες εθνικές ή οίεσνεις μη κυβερνητικες οργανωσεις, υπο ορισμενους ορους, κατι που αποτελεί σημαντική πρωτοτυπία του πρωτοκόλλου. Επιτρέπεται η καταγγελία καθε παραβιασης οποιουσηποτε απο τα δικαιωματα που περιεχει ο Χαρτης σε οποιοδήποτε από τα συμβαλλόμενα μέρη, για να τεθεί σε ισχύ το πρωτόκολλο. Απαιτείται η προηγουμενη εξαντληση των εσωτερικων ενδικων βοηθηματων, ενώ οι καταγγελίες υποβάλλονται ανεξάρτητα αν το αντικείμενό τους έχει ερμηνευσει προγενεστερα, στο πλαισιο αλλης οιαοικασιας. Οι καταγγελιες θα εξετάζονται τόσο ως προς το παραδεκτό, όσο και προς την ουσία τους από την Επιτροπή Ανεξαρτητών Εμπειρογνομωνων. Επίσης, υπαρχει η δυνατοτητα να διοργανωθεί ακρόαση των αντίδικων μερών, ενώ τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη στο Χαρτη, οπως οι κοινωνικοι εταιροι, ενημερωνονται για την υποθεση και υποβάλλουν παρατηρήσεις.

Η Ε.Α.Ε. υποβάλλει στη συνεχεια εκθεση στην Επιτροπή Υπουργών, η οποία με τη σειρά της καλείται ν' απευθύνει στο κράτος – μέλος που κατηγορείται εάν η Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων έχει διαπιστώσει παραβίαση του Χάρτη. Όταν η έκθεση της επιτροπής θέτει νέα ερωτήματα, η Επιτροπή Υπουργών μπορεί να αποφασίσει με πλειοψηφία δύο

τρίτων των συμβαλλομένων μερών και να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Κυβερνητικής Επιτροπής.

2.13. ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΥ 1996

Οι κυβερνήσεις που υπογράφουν το Χάρτη και είναι μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, αφού έκριναν ότι στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη που άνοιξε για υπογραφή στο Τορίνο, στις 18 Οκτωβρίου του 1961 και στα πρωτόκολλά του, τα κράτη – μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης συμφώνησαν να εξασφαλίζουν στους πληθυσμούς τους τα κοινωνικά δικαιώματα που προβλέπονται από τον Χάρτη, προκειμένου να βελτιώσουν το βιοτικό τους επίπεδο και να προάγουν την κοινωνική τους ευημερία.

Αφού υπενθύμισαν ότι η διάσκεψη των Υπουργών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη, στις 5 Νοεμβρίου 1990, επισήμανε την ανάγκη από τη μια να διατηρηθεί ο αδιαίρετος χαρακτήρας όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είτε αυτά είναι αστικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά ή πολιτιστικά και από την άλλη να δοθεί στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη μια νέα ώθηση.

Αφού αποφάσισαν, σύμφωνα με την Υπουργική Σύνοδο, που πραγματοποιήθηκε στο Τορίνο, στις 21 και 22 Οκτωβρίου 1991 να εκσυγχρονίσουν και να προσαρμόσουν το ουσιαστικό περιεχόμενο του Χάρτη, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι ριζικές κοινωνικές μεταβολές, που σημειώθηκαν από την υιοθέτησή του, αναγνώρισαν τα πλεονεκτήματα να ενσωματωθούν στον Αναθεωρημένο Χάρτη, που πρόκειται να αντικαταστήσει σταδιακά τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, τα δικαιώματα που εξασφαλίζει ο Χάρτης, όπως αυτά τροποποιήθηκαν και τα δικαιώματα που εξασφαλίζονται από το πρόσθετο πρωτόκολλο του 1998 και να προστεθούν νέα δικαιώματα.¹⁴

---

¹⁴ Συνολικά απαριθμεί 31 δικαιώματα, ενώ ο Χάρτης του 1961 εγγυούταν μόνο 19.

2.13.1. Δικαιώματα – Αρχές

1. Κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα να εξασφαλίζει τη διαβίωσή του με εργασία που αναλαμβάνει ελεύθερα.¹⁵
2. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε δίκαιους όρους εργασίας.
3. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε δίκαιη αμοιβή, που να εξασφαλίζει σ' αυτούς και τις οικογένειές τους ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο.
4. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε ασφαλείς και υγιεινές συνθήκες εργασίας.
5. Όλοι οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες έχουν δικαίωμα να συνεταιρίζονται ελεύθερα, στα πλαίσια εθνικών ή διεθνών οργανώσεων, για την προστασία των οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων τους.
6. Όλοι οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες έχουν δικαίωμα για συλλογικές διαπραγματεύσεις.
7. Τα παιδιά και τα νεαρά πρόσωπα έχουν δικαίωμα για ειδική προστασία από τους σωματικούς και ηθικούς κινδύνους στους οποίους εκτίθενται.
8. Όλες οι εργαζόμενες μητέρες, σε περίπτωση μητρότητας, έχουν δικαίωμα για ειδική προστασία.
9. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα για κατάλληλα μέσα επαγγελματικού προσανατολισμού, προκειμένου να ενισχυθεί στην επιλογή του επαγγέλματος, σύμφωνα με τις προσωπικές ικανότητες και τα ενδιαφέροντά του.
10. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα για κατάλληλα μέσα επαγγελματικής κατάρτισης.
11. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να επωφελείται από κάθε μέτρο που του επιτρέπει να απολαμβάνει το υψηλότερο δυνατό επίπεδο υγείας.

¹⁵ Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης – Θεσμικό Πλαίσιο, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1996. σελ. 82.

12. Όλοι οι εργαζόμενοι και τα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς τους έχουν δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλεια.
13. Κάθε πρόσωπο που δεν διαθέτει επαρκείς πόρους, έχει δικαίωμα για κοινωνική και ιατρική αντίληψη.
14. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να απολαμβάνει εξειδικευμένες κοινωνικές υπηρεσίες.
15. Κάθε άτομο με ειδικές ανάγκες έχει δικαίωμα για αυτονομία, για κοινωνική ένταξη και συμμετοχή στη ζωή της κοινότητας.
16. Η οικογένεια, ως βασικό κύτταρο της κοινωνίας, έχει δικαίωμα για κατάλληλη κοινωνική, νομική και οικονομική προστασία για την εξασφάλιση της πλήρους ανάπτυξής της.
17. Τα παιδιά και τα νεαρά άτομα έχουν δικαίωμα για κατάλληλη κοινωνική, νομική και οικονομική προστασία.
18. Οι υπήκοοι κάθε μέρους έχουν δικαίωμα να ασκούν στο έδαφος ενός άλλου μέρους οποιαδήποτε κερδοφόρα δραστηριότητα, με ίσους όρους με τους υπηκόους του μέρους αυτού, με την επιφύλαξη περιορισμών που βασίζονται σε σοβαρούς λόγους οικονομικού ή κοινωνικού χαρακτήρα.
19. Οι μετανάστες εργαζόμενοι, που είναι υπήκοοι ενός από τα μέρη, καθώς και οι οικογένειές τους, έχουν δικαίωμα για προστασία και αντίληψη στο έδαφος οποιουδήποτε άλλου μέρους.
20. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα για ίσες ευκαιρίες και ίση μεταχείριση σε θέματα απασχόλησης και επαγγέλματος, χωρίς διάκριση που να βασίζεται στο φύλο.
21. Οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα να ενημερώνονται και να διαβουλεύονται στο επίπεδο της επιχείρησης.
22. Οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν στον καθορισμό και στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και του εργασιακού περιβάλλοντος στην επιχείρηση.
23. Κάθε ηλικιωμένο άτομο έχει δικαίωμα για κοινωνική προστασία.

24. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα για προστασία σε περίπτωση λήξης της απασχόλησης.
25. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα για προστασία των απαιτήσεών τους, σε περίπτωση πτώχευσης του εργοδότη.
26. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα για αξιοπρέπεια στην εργασία.
27. Όλα τα πρόσωπα με οικογενειακές υποχρεώσεις, που εργάζονται ή επιθυμούν να εργαστούν, έχουν δικαίωμα να απασχολούνται χωρίς διάκριση και χωρίς το δυνατόν η εργασία τους να συγκρούεται με τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις.
28. Οι εκπρόσωποι των εργαζομένων στις επιχειρήσεις, έχουν δικαίωμα για προστασία κατά επιβλαβών ενεργειών και για παροχή κατάλληλων διευκολύνσεων για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους.
29. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα να ενημερώνονται και να διαβουλεύονται στις διαδικασίες συλλογικών καταγγελιών.
30. Όλοι έχουν δικαίωμα για προστασία ενάντια στη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.
31. Όλοι έχουν δικαίωμα για στέγαση.

2.13.2. Σχέση Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη με πρόσθετο Πρωτόκολλο 1988

Κανένα συμβαλλόμενο μέρος του Ε.Κ.Χ. ή μέρος στο Πρωτόκολλο της 5^{ης} Μαΐου 1988 δεν μπορεί να κυρώσει, να αποδεχτεί ή να εγκρίνει αυτό το Χάρτη, χωρίς να θεωρεί ότι δεσμεύεται τουλάχιστον από τις αντίστοιχες διατάξεις του Ε.Κ.Χ. ή ανάλογα με την περίπτωση του πρόσθετου πρωτοκόλλου.

Η αποδοχή των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις διατάξεις αυτού του Χάρτη, θα έχει ως αποτέλεσμα από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος αυτών των υποχρεώσεων για το συμβαλλόμενο μέρος, η αντίστοιχη διάταξη

του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη και ανάλογα με την περίπτωση του πρόσθετου πρωτοκόλλου του 1988 να πάψει να ισχύει για το συμβαλλόμενο μέρος, στην περίπτωση που το μέρος αυτό θα δεσμευτεί από το πρώτο από τα κείμενα ή και από τα δύο κείμενα.

2.13.3. Συλλογικές καταγγελίες

Οι διατάξεις του πρόσθετου πρωτοκόλλου στον Κοινωνικό Χάρτη, για το σύστημα συλλογικών καταγγελιών, θα εφαρμόζονται επί των δεσμεύσεων που απορρέουν από το Χάρτη για τα κράτη που έχουν κυρώσει το εν λόγω πρωτόκολλο.

Κάθε κράτος που δεν δεσμεύεται από το πρόσθετο πρωτόκολλο του Ε.Κ.Χ. για το σύστημα συλλογικών καταγγελιών, μπορεί κατά την κατάθεση του εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης του παρόντος Χάρτη ή σε μεταγενέστερο χρόνο να γνωστοποιήσει με δήλωσή του στο γενικό γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, ότι αποδέχεται τον έλεγχο των υποχρεώσεων του βάσει του Χάρτη, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο εν λόγω πρωτόκολλο.

2.13.4. Περιορισμοί

Τα δικαιώματα και οι αρχές που εξαγγέλλονται στο Χάρτη όταν θα εφαρμοστούν αποτελεσματικά και η αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων και των αρχών αυτών, όπως προβλέπεται στο Μέρος II δεν θα μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο περιορισμών, που δεν προβλέπονται στα Μέρη I και II, με εξαίρεση τους περιορισμούς που προβλέπονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία, για την εγγύηση του σεβασμού των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων και για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας υγείας και των χρηστών ηθών.

Οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν, σύμφωνα με το Χάρτη στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις, που θεσπίζονται με αυτόν δεν θα εφαρμόζονται παρά μόνο για το σκοπό για τον οποίο έχουν επιβληθεί.

2.13.5. Τροποποιήσεις

Οποιαδήποτε τροποποίηση στο Χάρτη, με στόχο την επέκταση των δικαιωμάτων που εξασφαλίζονται από το Χάρτη, που προτείνεται από το ένα μέλος ή από την κυβερνητική επιτροπή, γνωστοποιεί στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο οποίος την κοινοποιεί στα άλλα μέρη.

Οποιαδήποτε τροποποίηση εξετάζεται από την κυβερνητική επιτροπή, η οποία, αφού υιοθετήσει το κείμενο, το υποβάλλει για έγκριση στην Επιτροπή Υπουργών, μετά από διαβουλεύσεις με την Κοινοβουλευτική Συνέλευση. Στη συνέχεια κοινοποιείται στα μέλη του Συμβουλίου για αποδοχή.

Οποιαδήποτε τροποποίηση θα τεθεί σε ισχύ την τριακοστή ημέρα, που τρία μέρη θα γνωστοποιήσουν στο Γενικό Γραμματέα την αποδοχή τους. Για κάθε μέρος που θα αποδεχθεί μεταγενέστερα θα τεθεί σε ισχύ την τριακοστή ημέρα μετά την αποδοχή της.

Όσον αφορά την εδαφική εφαρμογή, υπογραφή – επικύρωση – έναρξη ισχύος, ισχύουν ακριβώς τα ίδια με το Χάρτη του 1961.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ο Ε.Κ.Χ. ΩΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

3.1. ΟΡΓΑΝΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ

3.1.1. Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων

Η Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων αποτελείται από εννέα εμπειρογνώμονες και από έναν παρατηρητή της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας.

Η επιτροπή εξετάζει τις εκθέσεις που υποβάλλουν τα συμβαλλόμενα μέλη και προβαίνει στη νομική εκτίμηση της εκπλήρωσης των δεσμεύσεων των κρατών αυτών.

3.1.1.1. Θητεία - Υποχρεώσεις

Η διάρκεια της θητείας των μελών της επιτροπής υπολογίζεται από την ημερομηνία που ορίζεται από την επιτροπή των Υπουργών. Κάθε μέλος της επιτροπής θα ασκεί τα καθήκοντά του με τιμή, ανεξαρτησία και ακεραιότητα και θα διατηρεί εμπιστευτικές τις εργασίες της επιτροπής.

Η παραίτηση ενός μέλους υποβάλλεται στον πρόεδρο της επιτροπής, ο οποίος τη διαβιβάζει στο γενικό γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

3.1.1.2. Σύσταση επιτροπής

Στην αρχή κάθε κύκλου ελέγχου, η επιτροπή εκλέγει τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο, τον γενικό εισηγητή, που αποτελούν το προεδρείο της επιτροπής.

Μέχρι την εκλογή του προέδρου, προεδρεύει το αρχαιότερο σε ηλικία μέλος της. Τα μέλη της επιτροπής έχουν δικαίωμα επανεκλογής. Σε περίπτωση

που ένα μέλος αποσυρθεί από τη θέση του, η επιτροπή εκλέγει το διάδοχό του. Οι εκλογές γίνονται με μυστική ψήφο, εκτός εάν η επιτροπή επιλέξει άλλο τρόπο επιλογής. Εκλέγεται το μέλος που έχει συγκεντρώσει την πλειοψηφία των ψήφων. Στην περίπτωση που κανένα μέλος δεν συγκεντρώνει την πλειοψηφία, ακολουθεί δεύτερη ψηφοφορία.

Στην περίπτωση αυτή, εκλέγεται το μέλος που θα συγκεντρώσει τους περισσότερους ψήφους. Σε περίπτωση ισοψηφίας, εκλέγεται το αρχαιότερο μέλος. Όταν τα μέλη έχουν τον ίδιο βαθμό αρχαιότητας, εκλέγεται το αρχαιότερο σε ηλικία μέλος.

3.1.1.3. Αρμοδιότητες του προέδρου και αντιπροέδρου της επιτροπής

Ο πρόεδρος διευθύνει τις εργασίες και προεδρεύει των συνόδων της επιτροπής. Διατηρεί το δικαίωμα της ψήφου και όλα τα δικαιώματά του ως μέλος της επιτροπής.

Ο αντιπρόεδρος αντικαθιστά τον πρόεδρο σε περίπτωση απουσίας ή αδυναμίας του τελευταίου να προεδρεύσει. Σε περίπτωση που ο αντιπρόεδρος απουσιάζει, ο πρόεδρος αντικαθίσταται από το αρχαιότερο μέλος και σε περίπτωση αρχαιότητας ίδιου βαθμού αντικαθίσταται από το αρχαιότερο σε ηλικία μέλος.

Ο πρόεδρος μπορεί να αναθέσει ορισμένες αρμοδιότητές του στον αντιπρόεδρο.

3.1.1.4. Μέθοδοι εργασίας της επιτροπής

Η επιτροπή καθορίζει τον αριθμό και τις ημερομηνίες των συνόδων, λαμβάνοντας υπόψη τις προβλεπόμενες από τον προϋπολογισμό πιστώσεις. Οι συνοδοί συγκαλούνται σύμφωνα με τις οδηγίες του προέδρου. Η κοινοποίηση σύγκλισης κάθε συνόδου αναφέρει τον τόπο, την ημερομηνία και την ώρα έναρξης, καθώς και την πιθανή διάρκεια της συνόδου. Συνοδεύεται από το Σχέδιο Ημερήσιας Διάταξης και τον προσωρινό κατάλογο των κειμένων εργασίας και των συναφών κειμένων. Η κοινοποίηση της σύγκλισης

αποστέλλεται στα μέλη τουλάχιστον ένα μήνα πριν την προγραμματισμένη ημερομηνία έναρξης. Τα μέλη που αδυνατούν να παραστούν ενημερώνουν τον Γραμματέα, ο οποίος με τη σειρά του ενημερώνει τον πρόεδρο.

Οι σύνοδοι της επιτροπής διεξάγονται κεκλεισμένων των θυρών. Κάθε μέλος της επιτροπής έχει μόνο μία ψήφο. Οι αποφάσεις της επιτροπής λαμβάνονται με πλειοψηφία των παρόντων και ψηφισάντων.

Όταν λαμβάνεται μια απόφαση σε ένα συγκεκριμένο θέμα, αναθεώρηση αυτού του ζητήματος γίνεται μόνο όταν ζητηθεί από ένα μέλος της επιτροπής και αν εγκριθεί από την πλειοψηφία των δύο τρίτων των ψηφισάντων. Μετά από κάθε σύνοδο, ο Γραμματέας της επιτροπής ετοιμάζει σχέδιο και το υποβάλλει στα μέλη της επιτροπής που εγκρίνουν το τελικό σχέδιο.

3.1.2. Κυβερνητική Επιτροπή

• Αρμοδιότητες της Κυβερνητικής Επιτροπής

Οι εκθέσεις των συμβαλλομένων μερών, οι παρατηρήσεις και οι πληροφορίες που έχουν διαβιβαστεί, καθώς και οι εκθέσεις της Επιτροπής Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων υποβάλλονται στην Κυβερνητική Επιτροπή.

Η επιτροπή αποτελείται από έναν αντιπρόσωπο από κάθε συμβαλλόμενο μέρος. Θα προσκαλεί δύο το πολύ διεθνείς οργανώσεις εργοδοτών και δύο το πολύ διεθνείς οργανώσεις εργαζομένων να αποστείλουν παρατηρητές με συμβουλευτικά καθήκοντα στις συνόδους τους. Θα μπορεί επίσης να καλεί τους συμβούλους αντιπροσώπους διεθνών μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Η Κυβερνητική Επιτροπή προετοιμάζει τις αποφάσεις της Επιτροπής Υπουργών. Υποβάλλει επίσης έκθεση προς την Επιτροπή Υπουργών, η οποία δημοσιοποιείται. Με βάση το πρίσμα της αναφορικά με την εφαρμογή του Κοινωνικού Χάρτη, γενικά, η Κυβερνητική Επιτροπή θα μπορεί να διατυπώνει προτάσεις προς την Επιτροπή Υπουργών, προκειμένου να αναβληθούν μελέτες πάνω σε κοινωνικά θέματα και πάνω σε άρθρα του Κοινωνικού Χάρτη που θα μπορούν ενδεχομένως να ενημερώνονται.

3.1.2.1. Μέθοδοι εργασίας της επιτροπής

Οι Σύνοδοι της επιτροπής συγκαλούνται με επιστολή του Γενικού Γραμματέα, η οποία απευθύνεται στην κυβέρνηση του κάθε συμβαλλόμενου μέρους. Αντίγραφο της επιστολής αποστέλλεται:

α) Στον εκπρόσωπο κάθε συμβαλλόμενου μέρους, ο οποίος έλαβε μέρος στην προηγούμενη συνάντηση.

β) Στον μόνιμο αντιπρόσωπο στο συμβούλιο της Ευρώπης της κυβέρνησης κάθε συμβαλλόμενου μέρους.

Οι επιστολές της σύγκλισης θα πρέπει να αποστέλλονται έξι εβδομάδες πριν την ημερομηνία που έχει ορισθεί για την έναρξη της συνόδου.

Κάθε συμβαλλόμενο μέρος ενημερώνει τον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης για το όνομα και τη διεύθυνση του αντιπροέδρου που έχει ορισθεί τουλάχιστον ένα μήνα πριν την έναρξη της συνόδου. Κάθε εκπρόσωπος μπορεί να συνοδεύεται από έναν ή περισσότερους συμβούλους. Η επιτροπή καθορίζει τις ημερομηνίες των συνόδων της σε συνεννόηση με το Γενικό Γραμματέα. Οι σύνοδοι πραγματοποιούνται στην έδρα του Συμβουλίου της Ευρώπης, στο Στρασβούργο και διεξάγονται κεκλεισμένων των θυρών.

3.1.2.2. Αρμοδιότητες προέδρου – αντιπροέδρου

Ο πρόεδρος, καθώς επίσης και ο πρώτος και δεύτερος αντιπρόεδρος εκλέγονται με την πλειοψηφία των ψήφων για τη διάρκεια ενός κύκλου ελέγχου, κατά τη σύνοδο που προηγείται της έναρξης του κύκλου. Επίσης μπορεί να είναι υποψήφιοι για επανεκλογή.

Ο πρόεδρος, ανεξάρτητα από την ιδιότητά του ως αντιπρόσωπος, διευθύνει τις εργασίες και προεδρεύει των συνόδων της επιτροπής. Λαμβάνει μέρος στην ψηφοφορία ως αντιπρόσωπος.

Σε περίπτωση αδυναμίας του προέδρου να προεδρεύσει, αντικαθίσταται από τον πρώτο αντιπρόεδρο και αν και αυτός αδυνατεί, αντικαθίσταται από τον δεύτερο αντιπρόεδρο, κατά τον ίδιο τρόπο.

3.1.2.3. Αρμοδιότητες γενικού γραμματέα

Ο γενικός γραμματέας ή ο εκπρόσωπός του μπορεί, σε οποιαδήποτε στιγμή, να τοποθετείται γραπτά ή προφορικά για κάθε επίκαιρο θέμα. Ο γενικός γραμματέας θέτει στη διάθεση της επιτροπής το απαραίτητο προσωπικό και υπηρεσίες.

Η γραμματεία έχει την ευθύνη για την προετοιμασία και τη διανομή των κειμένων που θα εξετασθούν από την επιτροπή.

3.2. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΥΠΟΥΡΓΩΝ

3.2.1. Σύνθεση Επιτροπής Υπουργών

Η Επιτροπή Υπουργών υιοθετεί με πλειοψηφία των δύο τρίτων των παρισταμένων μελών, το δικαίωμα ψήφου που προορίζεται μόνο στα συμβαλλόμενα μέρη, στη βάση της έκθεσης της Κυβερνητικής Επιτροπής, απόφαση που καλύπτει το σύνολο του κύκλου ελέγχου και περιλαμβάνει ατομικές συστάσεις προς τα συμβαλλόμενα μέρη.

Λαμβάνοντας τις προτάσεις της Κυβερνητικής Επιτροπής, η Επιτροπή Υπουργών λαμβάνει τις αποφάσεις που θεωρεί κατάλληλες. Κάθε μέλος δικαιούται έναν αντιπρόσωπο στην Επιτροπή των Υπουργών και κάθε αντιπρόσωπος διαθέτει μία μόνο ψήφο. Αντιπρόσωπος στην επιτροπή είναι ο Υπουργός Εξωτερικών. Στην περίπτωση που ο Υπουργός Εξωτερικών αδυνατεί να παραστεί, μπορεί να οριστεί στη θέση του ένας αντιπρόσωπος, ο οποίος στο μέτρο του δυνατού να είναι μέλος της κυβέρνησης. Σύμφωνα με το άρθρο 14 του Εσωτερικού Κανονισμού της επιτροπής των Υπουργών, κάθε Υπουργός Εξωτερικών ορίζει έναν αντιπρόσωπο, ο οποίος ενεργεί εν ονόματί του, για τις συναντήσεις που γίνονται σε επίπεδο άλλο από εκείνο των Υπουργών Εξωτερικών.

3.2.2. Εξουσίες της Επιτροπής Υπουργών που συνέρχεται σε επίπεδο αντιπροσώπων

Η Επιτροπή των Υπουργών που συνέρχεται σε επίπεδο αντιπροσώπων – εφεξής αναφέρονται ως οι «Αντιπρόσωποι» - εξουσιοδοτείται να χειρίζεται κάθε θέμα αρμοδιότητας της επιτροπής των Υπουργών και να λαμβάνει αποφάσεις στο όνομά τους.

Οι αποφάσεις που λαμβάνονται από τους αντιπροσώπους έχουν την ίδια ισχύ και το ίδιο αποτέλεσμα με τις αποφάσεις που λαμβάνονται από την επιτροπή των Υπουργών, που συνέρχεται σε επίπεδο Υπουργών Εξωτερικών.

Οι αντιπρόσωποι ωστόσο, δεν λαμβάνουν αποφάσεις για ζητήματα που κατά την άποψη ενός ή περισσότερων εξ αυτών θα πρέπει, εξαιτίας της πολιτικής τους σημασίας, να χειρισθούν από την Επιτροπή των Υπουργών που συνέρχεται σε επίπεδο Υπουργών Εξωτερικών.

3.3. ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

Ο Κοινωνικός Χάρτης, με το πρωτόκολλο του 1995 έφτασε σε σημείο να διαθέτει ένα ιδιαίτερο μηχανισμό εφαρμογής: το σύστημα συλλογικών καταγγελιών. Η διαδικασία των συλλογικών καταγγελιών λειτουργεί παράλληλα με τις διαδικασίες που προβλέπονται από τη σύμβαση για τα δικαιώματα του ανθρώπου, στο σημείο, που εκείνη επιδιώκει την εφαρμογή πολύ σημαντικών θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Έτσι, ενώ η σύμβαση προβλέπει μια διαδικασία, η οποία κινείται μετά από πρωτοβουλία μεμονωμένων ατόμων, που καταγγέλλουν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των οποίων υπήρξαν θύματα οι ίδιοι, στη διαδικασία συλλογικών καταγγελιών, δεν υπάρχει η δυνατότητα αυτή.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου απορρίπτει κάθε αίτηση προστασίας, η οποία εκτιμάται ότι έχει χαρακτήρα μιας γενικής προσφυγής, ενώ στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της διαδικασίας των συλλογικών καταγγελιών οι προσφυγές,

οι οποίες ασκούνται από αρμόδιους οργανισμούς και όχι από μεμονωμένα άτομα.

Το πρωτόκολλο καθιερώνει ένα μηχανισμό συλλογικών και όχι ατομικών καταγγελιών και καλεί την Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων, να εξετάζει το παραδεκτό και το βάσιμο των καταγγελιών, που υποβάλλονται με βάση το πρωτόκολλο, όπως αυτές παρουσιάζονται από τα αντίδικα μέρη.

Η μόνη διεθνής διαδικασία συλλογικών καταγγελιών, που μπορεί να συγκριθεί με αυτή που προβλέπεται από το πρωτόκολλο, είναι εκείνη που λειτουργεί στο πλαίσιο της διεθνούς οργάνωσης εργασιών, που εφαρμόζεται όμως μόνο σε ζητήματα, που σχετίζονται με τη συνδικαλιστική ελευθερία.

Οι σχετικές καταγγελίες υποβάλλονται στην Επιτροπή Συνδικαλιστικής Ελευθερίας του Διοικητικού Συμβουλίου της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας. Η επιτροπή είναι ένα τριμελές όργανο, που αποτελείται από εννέα μέλη, που επιλέγονται από τις ομάδες που εκπροσωπούν τις κυβερνήσεις, τους εργαζόμενους, τους εργοδότες στη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας. Τα μέλη της επιτροπής μετέχουν σ' αυτή ως μεμονωμένα άτομα και όχι σαν αντιπρόσωποι των ομάδων που ανήκουν.

Οι καταγγελίες για παραβίαση των κανονιστικών διατάξεων, μπορούν να κατατεθούν στην επιτροπή από τις κυβερνήσεις, τις εργοδοτικές οργανώσεις και από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις. Εκτός από τις κυβερνήσεις, μπορεί να προσφύγουν για οποιοδήποτε θέμα αφορά τη συνδικαλιστική ελευθερία και οι διεθνείς οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, που διαθέτουν συμβουλευτική αρμοδιότητα, καθώς και οι διεθνείς οργανώσεις, των οποίων τα μέλη βλάπτονται άμεσα από την καταγγελλόμενη παραβίαση. Τα πορίσματα και οι συστάσεις της επιτροπής κοινοποιούνται στο Διοικητικό Συμβούλιο της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, που τις επικυρώνει χωρίς να τις τροποποιεί.

Η επιτροπή για τη συνδικαλιστική ελευθερία, είναι ο πλέον εδραιωμένος μηχανισμός υποβολής συλλογικών καταγγελιών. Το σύστημα αυτό αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για τη δημιουργία του πρωτοκόλλου των συλλογικών καταγγελιών, αλλά προφανώς έχει σαν αντικείμενό του μόνο

υποθέσεις συνδικαλιστικής ελευθερίας, ενώ το πρωτόκολλο έχει σαν ιδιαίτερο χαρακτηριστικό ότι καλύπτει το σύνολο των οικονομικών, κοινωνικών και μορφωτικών δικαιωμάτων που συνθέτουν το περιεχόμενο του αναθεωρημένου χάρτη.

3.4. Η ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ (ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΗΔΗ ΕΞΕΤΑΣΤΕΙ)

3.4.1. Ο Χάρτης¹⁶

Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης είναι, στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα, το αντίστοιχο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που κατοχυρώνει κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα. Ο Χάρτης άνοιξε προς υπογραφή στο Συμβούλιο της Ευρώπης και τέθηκε σε ισχύ το 1965. Το αρχικό κείμενο του Χάρτη συμπληρώθηκε και αναθεωρήθηκε σε βάθος το 1996.

Ο Χάρτης παρέχει:

- ✓ Προστασία στους χώρους εργασίας.
- ✓ Ειδική προστασία σε χώρους εκτός εργασίας για ευάλωτες κατηγορίες προσώπων.
- ✓ Κοινωνική προστασία για το σύνολο του πληθυσμού, στους χώρους εργασίας.

Κύριο γνώρισμα του Χάρτη είναι ο κανόνας, σύμφωνα με τον οποίο κάθε συμβαλλόμενο μέλος, που τον επικυρώνει δεν υποχρεούται να αποδεχθεί όλα τα δικαιώματα που περιέχει, πρέπει πάντως να αποδεχθεί ένα ελάχιστο αριθμό θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων.

---

¹⁶ <http://tosyntagma.ant-sakkoulas.gr/praxeis/item.php?id=745>

3.4.2. Έλεγχος εφαρμογής μέσω εκθέσεων

Η εφαρμογή του Κοινωνικού Χάρτη ελέγχεται κυρίως, από έναν μηχανισμό υποβολής εκθέσεων. Ο έλεγχος των εκθέσεων έχει ανατεθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων, που αποτελείται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες και όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης, η Κυβερνητική Επιτροπή και η Επιτροπή Υπουργών, παίζουν έναν πολύ σημαντικό πολιτικό ρόλο. Ένας εκπρόσωπος της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, οι διεθνείς οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων και τα συνδικάτα εργαζομένων και ορισμένες μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν συμβουλευτικό ρόλο.

3.4.3. Έλεγχος εφαρμογής μέσω συλλογικών προσφυγών

Το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, που προβλέπει το σύστημα συλλογικών προσφυγών, τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1998, σκοπεύει να επεξεργαστεί τις πληροφορίες που έρχονται από τις κυβερνήσεις, μέσω του μηχανισμού των κρατών και να ενθαρρύνει τους κοινωνικούς εταίρους του Συμβουλίου της Ευρώπης και ορισμένες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις να καταγγέλλουν απευθείας τις παραβιάσεις του Χάρτη στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, υποβάλλοντας προσφυγές. Το Πρωτόκολλο για τις συλλογικές προσφυγές είναι ο πρώτος μηχανισμός συλλογικών προσφυγών στον κοινωνικό χώρο. Η Ελλάδα δεν έχει μέχρι στιγμής αναγνωρίσει δικαίωμα στις ελληνικές ΜΚΟ να καταθέτουν συλλογικές προσφυγές.

3.4.4. Διαδικασία εξέτασης της συλλογικής προσφυγής

Η συλλογική προσφυγή εξετάζεται πρώτα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία, αφού αποφανθεί για το παραδεκτό, ερευνά τις εξηγήσεις και τις πληροφορίες που της παρέχουν τα δύο

μέρη. Η Επιτροπή λαμβάνει επίσης υπόψη της και τις παρατηρήσεις που της υπέβαλαν και τα άλλα κράτη που έχουν επικυρώσει. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων ετοιμάζει την έκθεσή της και μεταφέρει στην Επιτροπή Υπουργών τα συμπεράσματά της, για το αν το υπό εξέταση Κράτος σεβάστηκε ή όχι τον Χάρτη.

Αν τα συμπεράσματα της Έκθεσης της Επιτροπής είναι αρνητικά, τότε η Επιτροπή Υπουργών υιοθετεί ψήφισμα με γνώμονα την Έκθεση, απευθύνει σύσταση στο υπό εξέταση κράτος να τροποποιήσει τη νομοθεσία ή την πρακτική του.

3.4.5. Οι προσφυγές κατά της Ελλάδας

Σε σύνολο δώδεκα συλλογικών προσφυγών, οι τρεις στρέφονται κατά της Ελλάδας:

- Η πρώτη προσφυγή, η 3/1998, είχε ως αντικείμενο τα άρθρα 5 (συνδικαλιστικό δικαίωμα) και 6 (δικαίωμα διαπραγμάτευσης) του Κοινωνικού Χάρτη και τον σεβασμό των διατάξεων για τους εργαζόμενους στις ένοπλες δυνάμεις της χώρας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέρριψε την προσφυγή ως απαράδεκτη (13.10.1999) γιατί η Ελλάδα δεν δεσμεύεται από τα παραπάνω άρθρα.

- Η δεύτερη προσφυγή, η 7/2000 έχει ως αντικείμενο το άρθρο 1 παρ.2 που απαγορεύει την αναγκαστική εργασία και ορίζει τα ακόλουθα:

«Για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος για εργασία τα μέρη αναλαμβάνουν υποχρέωση: ....

Να προστατεύουν με αποτελεσματικό τρόπο το δικαίωμα του εργαζόμενου να κερδίζει από την εργασία που αναλαμβάνει ελεύθερα».

Η διεθνής ΜΚΟ, που κατέθεσε την προσφυγή, παρέθεσε σειρά ελληνικών νόμων, που αντιβαίνουν στην απαγόρευση της αναγκαστικής εργασίας:

- 1) το Π.Δ. 17/1974 «Περί σχεδιάσεως εκτάκτου ανάγκης.

- 2) το άρθρο 64 του Π.Δ. 1400/73 «Αξιωματικοί Ενόπλων Δυνάμεων».

3) τα άρθρα 205, 207 (1), 208, 210 (1) και 222 του Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου, καθώς και το άρθρο 4 παρ. 1 του νόμου 3276/1944, που προβλέπουν ποινική τιμωρία για τους εργαζόμενους του εμπορικού ναυτικού, όταν αρνούνται να εργαστούν ακόμα και όταν επικαλούνται την απουσία ασφάλειας του πλοίου.

Η Ελληνική Κυβέρνηση δεσμεύτηκε στις γραπτές παρατηρήσεις της ότι θα τροποποιήσει όλες τις προηγούμενες διατάξεις, προκειμένου να μην αντίκεινται στην απαγόρευση της αναγκαστικής εργασίας, που εγγυάται ο Ε.Κ.Χ.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκρινε ομόφωνα ότι συντρέχει παραβίαση του Ε.Κ.Χ. και, ειδικότερα, στην απαγόρευση της αναγκαστικής εργασίας.

Τέλος, με ψήφισμά της, ειδικά για την συλλογική προσφυγή 7/2000, η Επιτροπή σημείωσε την ενόπιον της δέσμευση της Ελλάδας να συμμορφωθεί προς τις απαιτήσεις των οργάνων ελέγχου του Ε.Κ.Χ.

Στην τελευταία τακτική έκθεσή της για την Ελλάδα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έκρινε ότι η χώρα έχει συμμορφωθεί πλήρως ως προς την πρώτη και τρίτη υπόδειξη, δεν έχει λάβει όμως καμία πρωτοβουλία συμμόρφωσης για τη δεύτερη.

Η τρίτη αναφορά, η 8/2000 είναι πάλι το άρθρο 1 παρ.2 που απαγορεύει την αναγκαστική εργασία.

Η ΜΚΟ, που κατέθεσε την προσφυγή, ισχυρίστηκε ότι οι διατάξεις για την εναλλαγή του νόμου 2510/1997, αλλά και η ελληνική πρακτική αντιβαίνουν στην αναγκαστική εργασία.

3.4.6. Προτάσεις

Η Εθνική Επιτροπή για τα δικαιώματα του ανθρώπου προτείνει:

α) Να αναγνωρίσει η Ελλάδα στις εθνικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις το δικαίωμα να καταθέτουν συλλογικές προσφυγές ενόπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Δικαιωμάτων, καταθέτοντας την απαραίτητη δήλωση που προβλέπεται στο πρωτόκολλο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη.

β) Να τροποποιηθεί το άρθρο 64 του Π.Δ. 1400/73 με τίτλο «Αξιοματικοί Ενόπλων Δυνάμεων σε υπηρεσιακή κατάσταση». Ο χρόνος, πάντως, υποχρεωτικής υπηρεσίας των Ενόπλων Δυνάμεων δεν μπορεί να υπερβαίνει χρονική περίοδο ίση με τη διάρκειά τους στις στρατιωτικές σχολές.

γ) να μειωθεί περαιτέρω η εναλλακτική πολιτική - κοινωνική υπηρεσία.

3.5. ΠΟΙΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΝΑ ΥΠΟΒΑΛΛΟΥΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ

Νομιμοποιούνται να υποβάλλουν καταγγελίες μόνο οργανώσεις που συγκαταλέγονται στις τέσσερις ακόλουθες κατηγορίες:¹⁷

α) Οι διεθνείς οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, που καλούνται να αποτελούν παρατηρητές με συμβουλευτική αρμοδιότητα στις συνεδριάσεις της κυβερνητικής επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη. Η κυβερνητική επιτροπή έχει την ευχέρεια να καλέσει εκπροσώπους των διεθνών οργανώσεων εργοδοτών και δύο διεθνών οργανώσεων εργαζομένων, προκειμένου να συμμετάσχουν στις συνεδριάσεις της. Τρεις τέτοιες οργανώσεις, που έχουν κληθεί να συμμετάσχουν σ' αυτές τις συνεδριάσεις είναι: η Συνομοσπονδία των Βιομηχάνων και η Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία των Εργατικών Συνδικάτων. Δεδομένου ότι, ο Χάρτης εστιάζει την προστασία του, κυρίως στα συμφέροντα των εργαζομένων, είναι πολύ πιθανόν ότι η πλειοψηφία των καταγγελιών θα προέρχονται από τη διεθνή οργάνωση των εργαζομένων.

β) Οι άλλες διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις που έχουν συμβουλευτικό καθεστώς στο Συμβούλιο της Ευρώπης και περιέχονται σε κατάλογο, που δημιουργήθηκε για το σκοπό αυτό από την κυβερνητική επιτροπή. Όλες αυτές οι οργανώσεις καλούνται με την απόφαση της Επιτροπής Υπουργών της 22^{ης} Ιουνίου 1995 να καταθέσουν αίτηση για την εγγραφή τους στον κατάλογο που καταρτίζει η Κυβερνητική Επιτροπή. Κάθε αίτηση θα

¹⁷ Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης και οι προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2000, σελ. 144.

πρέπει να συνοδεύεται από λεπτομερές έγγραφο υλικό, που να αποδεικνύει την ικανότητα της ενδιαφερόμενης οργάνωσης να συντάξει αναφορές τεχνικά άρτιες και αξιόπιστες, τόσο ως προς τους νομικούς, όσο και προς πραγματικούς ισχυρισμούς. Οι αιτήσεις διαβιβάζονται στην κυβερνητική επιτροπή. Μια αίτηση θεωρείται ότι έγινε δεκτή από την Κυβερνητική Επιτροπή, εάν μετά από ψηφοφορία δεν απορριφθεί από την πλειοψηφία των ψηφισάντων. Η καταχώρηση της κάθε οργάνωσης στον ένδικο κατάλογο ισχύει για μια περίοδο τεσσάρων ετών. Παύει να ισχύει αν μετά την πάροδο της τετραετίας δεν ζητηθεί η ανανέωσή της από την οργάνωση.

γ) Οι εθνικές αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων που υπάγονται στη δικαιοδοσία του συμβαλλόμενου μέρους, κατά του οποίου υποβάλλεται η καταγγελία, οι οργανώσεις αυτής της κατηγορίας δεν μπορούν να υποβάλλουν παρά μόνο καταγγελίες που στρέφονται κατά του κράτους, στη δικαιοδοσία του οποίου υπάγονται.

Όσον αφορά τις οργανώσεις των εργαζομένων, το δικαίωμα αυτό απονέμεται στις συνδικαλιστικές οργανώσεις.¹⁸ Τόσο για τις οργανώσεις εργοδοτών, όσο και για τις ομοσπονδίες συνδικαλιστικών οργανώσεων, υπάρχει μια υποχρέωση αντιπροσωπευτικότητας, η Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων θα κληθεί να αποφασίσει, ανά περίπτωση, την αντιπροσωπευτικότητα της κάθε προσφεύγουσας οργάνωσης.

Σε σχέση με τις οργανώσεις των εργαζομένων, καταγγελίες μπορούν να υποβληθούν, είτε με μεμονωμένη εθνική συνδικαλιστική οργάνωση, είτε από μια εθνική ομοσπονδία συνδικαλιστικών οργανώσεων.

δ) Οι εθνικές οργανώσεις, μη κυβερνητικές, που υπάγονται στη δικαιοδοσία του κράτους, κατά του οποίου υποβάλλεται η καταγγελία και οι οποίες δραστηριοποιούνται σε τομείς που καλύπτει ο Χάρτης. Οι εθνικές μη κυβερνητικές οργανώσεις δεν μπορούν να κάνουν χρήση αυτού του δικαιώματος, μόνο όταν το συμβαλλόμενο μέρος έχει προβεί σε μια

---

¹⁸ Η Επιτροπή της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας δέχεται τις καταγγελίες που κατατίθενται από μεμονωμένες εθνικές συνδικαλιστικές οργανώσεις.

προαιρετική δήλωση, που να του επιτρέπει τέτοιου τύπου δηλώσεις μπορούν να γίνουν για μια καθορισμένη διάρκεια ή για αόριστο χρόνο.

Στην τελευταία περίπτωση, το ενδιαφερόμενο μέρος έχει πάντα την ευχέρεια να καταγγείλει το πρωτόκολλο στο σύνολό του, με προειδοποίηση δώδεκα μηνών.

Οι δηλώσεις αυτές αναγνωρίζουν το δικαίωμα υποβολής καταγγελιών σε άλλες εθνικές αντιπροσωπευτικές μη κυβερνητικές οργανώσεις, που υπάγονται στη δικαιοδοσία (του μέρους που προβαίνει στη δήλωση αυτή) και οι οποίες είναι εξειδικευμένες στα θέματα που διέπει ο Χάρτης. Εννοείται ότι αυτή η διάταξη δεν επιτρέπει, σε καμία περίπτωση να περιορίσει σε κάποιο συμβαλλόμενο μέρος την αναγνώριση του δικαιώματος αυτού σε ορισμένες μόνο οργανώσεις, που θα απαριθμεί στη δήλωσή του.

3.6. ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

Μια καταγγελία επικαλείται την έλλειψη ικανοποιητικής εφαρμογής του Χάρτη, έτσι λοιπόν παραπέμπει σε κάθε παραβίαση οποιασδήποτε από τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το Χάρτη. Έτσι λοιπόν, θα καταγγείλει την παραβίαση από ένα συμβαλλόμενο μέρος, των υποχρεώσεων που έχει το ίδιο αποδεχτεί με βάση τις διατάξεις που εγγυώνται τα οικονομικά, κοινωνικά, μορφωτικά δικαιώματα στο Μέρος II του Χάρτη, στο πρόσθετο πρωτόκολλο του 1988, καθώς και στον αναθεωρημένο Κοινωνικό Χάρτη του 1996. Μεταξύ των υποχρεώσεων αυτών, περιλαμβάνεται και η δέσμευση των συμβαλλόμενων μερών να διασφαλίσουν το υψηλότερο και σταθερότερο δυνατό επίπεδο απασχόλησης, η εφαρμογή της όμως, δεν εξετάζεται πλέον από την Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων, στα πλαίσια του συστήματος των εκθέσεων. Η παράγραφος 31 της επεξηγηματικής έκθεσης του πρωτοκόλλου, αναφέρει ότι, κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων στην επιτροπή Charte-Rel συμφωνήθηκε ότι μια καταγγελία δεν μπορεί να θέτει υπό εξέταση ατομικές περιπτώσεις. Κάτι τέτοιο υποδηλώνει ότι οι καταγγελίες θα

πρέπει να είναι συλλογικές και ως προς την ουσία, αλλά και ως προς τη διαδικασία.

Οι καταγγελίες που υποβάλλονται βάσει του πρωτοκόλλου εισάγονται μόνο από οργανώσεις που αναφέρονται σε μια γενική, νομική ή πραγματική κατάσταση, που αντίκειται στο Χάρτη.

Σε ορισμένες υποθέσεις που εισάγονται από εργοδοτικές οργανώσεις ή οργανώσεις εργαζομένων, η καταγγελία μπορεί να αναφέρεται στη δυσμενή μεταχείριση του συνόλου ή ορισμένων μελών της προσφεύγουσας οργάνωσης.

3.7. ΠΑΡΑΔΕΚΤΟ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

Η πρώτη ενέργεια της Επιτροπής Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων, από τη στιγμή που επιλαμβάνεται μιας καταγγελίας είναι να εξετάσει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του παραδεκτού. Το πρωτόκολλο αναφέρει τρεις προϋποθέσεις παραδεκτού:

Η καταγγελία πρέπει να υποβάλλεται από τα όργανα που είναι αρμόδια γι' αυτό, π.χ. οι διεθνείς οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, άλλες διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις, που έχουν συμβουλευτικό καθεστώς στο Συμβούλιο της Ευρώπης, εθνικές αντιπροσωπευτικές οργανώσεις του συμβαλλόμενου μέρους, κατά του οποίου υποβάλλεται η καταγγελία. Πρέπει να τηρείται ο έγγραφος τύπος και τέλος, από άποψη ουσίας, πρέπει να αναφέρεται σε μια διάταξη του Χάρτη, που έγινε δεκτή από το συγκεκριμένο συμβαλλόμενο μέρος.

Η επεξηγηματική έκθεση του πρωτοκόλλου αναφέρει ορισμένα επιπλέον κριτήρια, τα οποία όπως συμφωνήθηκε κατά την επεξεργασία του πρωτοκόλλου, θα πρέπει να λάβει υπόψη της η επιτροπή Α.Ε.¹⁹

Τα κριτήρια αυτά είναι:

---

¹⁹ Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης και οι προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2000, σελ. 153.

- ✓ Μια καταγγελία μπορεί να κριθεί ως παραδεκτή, ακόμα και αν μια παρόμοια υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον άλλου εθνικού ή διεθνούς δικαιοδοτικού οργάνου.
- ✓ Μια καταγγελία δεν κρίνεται απαράδεκτη από το γεγονός ότι, το περιεχόμενό της έχει ήδη εξετασθεί στο πλαίσιο της διαδικασίας των κυβερνητικών οργάνων.
- ✓ Μια καταγγελία δεν μπορεί να επικαλείται ατομικές περιπτώσεις. Οι καταγγελίες που υποβάλλονται από τις διεθνείς οργανώσεις θα συντάσσονται σε μια από τις επίσημες γλώσσες του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Ένα άλλο αποδεκτό κριτήριο παραδεκτού απαιτεί να μην είναι η καταγγελία προφανώς αβάσιμη ως προς τα πραγματικά περιστατικά. Η Ε.Α.Ε. μπορεί να απορρίψει η ίδια μια καταγγελία, προφανώς απαράδεκτη, χωρίς να υποχρεούται προηγουμένως να απευθύνει αίτηση πληροφοριών στο ενδιαφερόμενο κράτος. Σε άλλες περιπτώσεις, το συμβαλλόμενο μέρος που κατηγορείται και ο συντάκτης της καταγγελίας μπορούν να προσκληθούν, προκειμένου να υποβάλλουν εγγράφως πληροφορίες και παρατηρήσεις. Οι αποφάσεις για το παραδεκτό μιας καταγγελίας θα πρέπει να είναι αιτιολογημένες και να δημοσιεύονται.

3.8. ΚΑΤ' ΟΥΣΙΑΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

Όταν μια καταγγελία κριθεί απαράδεκτη, ακολουθεί η διαδικασία για την κατ' ουσίαν εξέταση. Αν η καταγγελία υποβάλλεται από μια εθνική οργάνωση, οι διεθνείς οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων που συμμετέχουν ως παρατηρητές στις εργασίες της κυβερνητικής επιτροπής καλούνται να υποβάλλουν εγγράφως και τις δικές τους παρατηρήσεις. Η Ε.Α.Ε. έχει τη διακριτική ευχέρεια, είτε με δική της πρωτοβουλία, είτε μετά από αίτηση των μερών, να οργανώσει μια ακρόαση με τους αντιπροσώπους των μερών.

Μετά από κατ' ουσίαν εξέταση της καταγγελίας, η Ε.Α.Ε. συντάσσει μια αιτιολογημένη έκθεση, στην οποία διατυπώνει τα πορίσματά της σχετικά με την ικανοποίηση ή μη, και δηλώνει στο κράτος να υιοθετήσει τα κατάλληλα μέτρα για να εναρμονίσει τη νομοθεσία και τη διοικητική του πρακτική με τις δεσμεύσεις που απορρέουν από το Χάρτη.

3.9. ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ ΜΕ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΝΔΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Εκτός από το πρωτόκολλο, ο μηχανισμός ελέγχου της εφαρμογής του Χάρτη στηρίζεται και στο σύστημα των εκθέσεων, που υποβάλλουν κάθε δύο χρόνια τα συμβαλλόμενα στο Χάρτη μέρη.

Το σύστημα των εκθέσεων και το σύστημα των καταγγελιών έχουν μεν διαφορετική σκοπιμότητα, αλλά η παράλληλη λειτουργία τους σίγουρα ενδυναμώνει το μηχανισμό ελέγχου της εφαρμογής του Χάρτη.

Το σύστημα των εκθέσεων παρουσιάζει το μεγάλο πλεονέκτημα της υποχρέωσης των συμβαλλόμενων μερών, να υποβάλλουν εκθέσεις σε τακτά χρονικά διαστήματα εξασφαλίζοντας έτσι στα αρμόδια όργανα να αξιολογούν διαρκώς την εφαρμογή των υποχρεώσεων που επιβάλλει ο Χάρτης. Αντιθέτως, η διαδικασία των Συλλογικών καταγγελιών επιτρέπει μόνο την εξέταση ενός περιορισμένου αριθμού ζητημάτων, που θα επιλέξουν οι οργανώσεις ως αντικείμενα των καταγγελιών και που θα αφορούν μόνο τα μέρη, που έχουν προσχωρήσει στο πρωτόκολλο.

Το σύστημα των εκθέσεων λοιπόν, προσφέρει μια πιο σφαιρική εικόνα των αποτελεσμάτων της δράσης των συμβαλλομένων μερών. Επίσης, είναι μια διαδικασία που δεν εξαρτάται από την πρωτοβουλία και τους οικονομικούς πόρους του κάθε προσφεύγοντος. Το πρωτόκολλο διαθέτει όλα τα πλεονεκτήματα μιας διαδικασίας καταγγελιών. Επιτρέπει να εξεταστούν από την Ε.Α.Ε., ζητήματα που θεωρούνται σημαντικά από τις οργανώσεις.

Η Ε.Α.Ε. δέχεται σε κάθε περίοδο ελέγχου πληροφορίες από ένα περιορισμένο αριθμό οργανώσεων και αυτό ισχύει μόνο για ορισμένα από τα

συμβαλλόμενα μέρη. Η επιτροπή επίσης, ενημερώνει σχετικά το ενδιαφερόμενο μέρος και ζητά τις παρατηρήσεις του πριν καταλήξει σε συμπεράσματα ως προς την εθνική έκθεση.

Η πλήρης παρουσίαση των πραγματικών και νομικών ισχυρισμών, όχι μόνο έχει αποφασιστική σημασία για την απόδοση του συστήματος των καταγγελιών, αλλά και διευκολύνει τη λειτουργία του γενικότερου συστήματος ελέγχου της εφαρμογής του Χάρτη, καθώς θα προσφέρει πολύτιμα στοιχεία στην Ε.Α.Ε. σχετικά με την εφαρμογή μιας νομοθεσίας. Η Ε.Α.Ε. μπορεί να κρίνει παρδεκτή μια καταγγελία, ακόμα και αν το ζήτημα έχει ήδη κριθεί στο πλαίσιο του συστήματος εκθέσεων. Η Ε.Α.Ε. έχει μεγάλο αριθμό άλλων ζητημάτων να εξετάσει, κατά την αξιολόγηση μιας εθνικής έκθεσης. Εκμεταλλεύεται την ευκαιρία που της παρέχεται από το σύστημα των εκθέσεων για να επιβεβαιώσει αν λήφθηκαν μέτρα μετά από μια διαπίστωση έλλειψης ικανοποιητικής εφαρμογής του Χάρτη.

Το σύστημα των καταγγελιών διαθέτει το μεγάλο πλεονέκτημα της ταχύτερης λειτουργίας. Η απόφαση της Επιτροπής Υπουργών, που περατώνει τη διαδικασία εξέτασης των εθνικών εκθέσεων, υιοθετείται τουλάχιστον τρία χρόνια μετά το τέλος της χρονικής περιόδου, που καλύπτουν οι συγκεκριμένες εκθέσεις.

Αντίθετα, η εξέταση μιας καταγγελίας, λαμβάνοντας υπόψη τα ολιγάριθμα στάδια της διαδικασίας, που προβλέπει το πρωτόκολλο θα είναι σαφώς συντομότερη.

3.10. ΠΟΙΟΣ ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Η Ε.Α.Ε. είναι η μόνη αρμόδια για να κρίνει την υπόθεση από νομικής άποψης, έτσι αναπτύσσονται η δομή και το περιεχόμενο της έκθεσης. Εάν η επιτροπή αποφανθεί ότι η κυβέρνηση, που κατηγορείται δεν εκπληρώνει σωστά τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το Χάρτη, θα πρέπει να δηλώσει ρητά ότι η συγκεκριμένη κυβέρνηση δεν έχει εξασφαλίσει την ικανοποιητική

εφαρμογή της διάταξης του Χάρτη που αναφέρεται στην καταγγελία και όχι την έχει παραβεί ή δεν την έχει σεβαστεί.

Το τελικό κείμενο του πρωτοκόλλου προβλέπει ότι η Επιτροπή Υπουργών συμμετέχει στην τελευταία φάση της διαδικασίας. Η Ε.Υ. αναλαμβάνει την ευθύνη να μην υποκύψει στον πειρασμό της πολιτικής συνδιαλλαγής.

3.11. ΠΩΣ ΜΙΑ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΑΠΟΚΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Οι καταγγελίες δεν πρέπει να επικαλούνται ατομικές περιπτώσεις. Οι εθνικές συνδικαλιστικές οργανώσεις έχουν δικαίωμα να υποβάλλουν καταγγελίες, σχετικά με τα συλλογικά δικαιώματα που εγγυώνται ρητά το άρθρο 5 και 6 του Χάρτη. Κάτι τέτοιο είναι σύμφωνο προς τους σκοπούς, που αναφέρονται για την «ενίσχυση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων».

Το άρθρο 3 στοχεύει στην αποφυγή μιας δικαστικής διαδικασίας διεθνούς επιπέδου, που να εξετάζει ατομικές περιπτώσεις. Η κατάσταση όμως, είναι διαφορετική αν μια ατομική υπόθεση, η οποία ενδεχομένως έχει ήδη αποτελέσει το αντικείμενο μιας απόφασης εθνικού δικαστηρίου χρησιμοποιηθεί για να καταδείξει μαζί με στατιστικά στοιχεία, την ύπαρξη μιας γενικής κατάστασης στη συγκεκριμένη χώρα. Η καταγγελία είναι από τη φάση της συλλογική και συνεπώς οι καταγγελίες πρέπει να υποβάλλονται από οργανώσεις και όχι από άτομα.

3.12. Η ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

Η δημοσιότητα της διαδικασίας, που διέπει τις εξεταζόμενες υποθέσεις, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου, τα όργανα που συμμετέχουν στη διαδικασία των συλλογικών καταγγελιών

καταβάλλουν προσπάθειες, ώστε να εξασφαλίσουν τη μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια. Οι αποφάσεις που κρίνουν το παραδεκτό μιας καταγγελίας πρέπει να είναι αιτιολογημένες και να δημοσιεύονται. Οι ακροάσεις πρέπει επίσης να διεξάγονται δημόσια και όλα τα έγγραφα της διαδικασίας να δημοσιοποιούνται.

Με βάση την κρατούσα πρακτική της Ε.Α.Ε. του εσωτερικού κανονισμού της Ε.Α.Ε. του Κοινωνικού Χάρτη, σύμφωνα με το οποίο «Στα πορίσματα της επιτροπής, η αντίθετη άποψη της μειοψηφίας, σχετικά με ένα συγκεκριμένο ζήτημα ουσίας καταγράφεται μετά από αίτηση των ενδιαφερομένων...» και οι αντικρουόμενες απόψεις των μελών της επιτροπής, σχετικά με το παραδεκτό και το βάσιμο μιας καταγγελίας, θα πρέπει επίσης να δημοσιοποιούνται.

3.13. Ο ΜΗ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Οι συστάσεις προς ένα κράτος, δεν έχουν νομική δεσμευτικότητα, σε αντίθεση με τη διαδικασία των ατομικών προσφυγών, που υποβάλλονται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Η διαδικασία των ατομικών προσφυγών προβλέπει ότι οι αποφάσεις του δικαστηρίου είναι οριστικές και απαιτεί από τα υψηλά συμβαλλόμενα μέρη να δεσμευθούν ότι θα συμμορφώνονται με τις αποφάσεις του δικαστηρίου στις διαφορές που είναι αντίδικα μέρη.

Υπάρχουν κυρώσεις που δεν επιβάλλονται από τη σύμβαση, αλλά μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε σχέση με άλλα δικαιώματα από εκείνα που αναφέρονται στη Σύμβαση.

Για παράδειγμα, το άρθρο 3 του καταστατικού του Συμβουλίου της Ευρώπης,²⁰ ορίζει ότι ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί θεμελιώδη αρχή που διατρέχει τη συμμετοχή στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Το

---

²⁰ Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ένα σύντομο οδοιπορικό στην ιστορία, τους θεσμούς και τις βασικές πολιτικές της, εκδόσεις Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ε.ε., Αθήνα 1998.

άρθρο 8 εξουσιοδοτεί την Επιτροπή Υπουργών ν' αναστείλει τη συμμετοχή, ενδεχομένως και να αποβάλλει από το Συμβούλιο της Ευρώπης κάθε κράτος – μέλος, που κρίνεται ένοχο για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις καλούν τα κράτη να συμμορφώνονται με τις συστάσεις που τους απευθύνονται από την Επιτροπή Υπουργών και να εναρμονίζουν τη νομοθεσία και την πρακτική τους με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το Χάρτη.

3.14. Ο ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Ο ανεπαρκής δικαστικός χαρακτήρας της διαδικασίας, που οφείλεται στην αυξημένη συμμετοχή, στο πλαίσιο της διαδικασίας δύο πολιτικών οργάνων της Κυβερνητικής Επιτροπής και της Επιτροπής Υπουργών.

Το πρωτόκολλο επιτρέπει στο κράτος, κατά του οποίου στρέφεται η καταγγελία, να εκπροσωπείται στην Επιτροπή Υπουργών και επιπλέον να ψηφίζει. Έτσι, το κράτος γίνεται ταυτόχρονα κριτής και κρινόμενος, γεγονός που θίγει την αμεροληψία της Επιτροπής Υπουργών.

Σύμφωνα με το πρωτόκολλο, μια έκθεση που κρίνει ότι το κράτος – μέρος εφαρμόζει τις διατάξεις του Χάρτη, μπορεί να υιοθετηθεί από την Επιτροπή Υπουργών με απλή πλειοψηφία. Αντίθετα, για την υιοθέτηση μιας σύστασης που διαπιστώνει παραβίαση του Χάρτη, απαιτείται πλειοψηφία δύο τρίτων. Αυτό φανερώνει την εμπλοκή σε μια ανεπιθύμητη διάκριση μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών δικαιωμάτων, δηλαδή των αστικών και πολιτικών από τη μια πλευρά και των οικονομικών και κοινωνικών από την άλλη.

Σύμφωνα με την επεξηγηματική έκθεση του πρωτοκόλλου, η Επιτροπή Υπουργών δεν δικαιούται να διαφοροποιηθεί από τη νομική κρίση της Ε.Α.Ε., αλλά η απόφασή της μπορεί να βασίζεται σε εκτιμήσεις οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την ανάλυση των στοιχείων, συμπεραίνουμε τα ακόλουθα:

1) Ο Χάρτης του 1961 προωθεί την απεξάρτηση των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων από την απασχόληση. Η εργασία αποτελεί το βασικό μηχανισμό κοινωνικής αποκατάστασης, όχι όμως και το μοναδικό. Από το 1961 ασχολήθηκε με την προστασία της υγείας, της κοινωνικής και ιατρικής βοήθειας, την προστασία των παιδιών και την κατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Το 1988 ο σκοπός του Ε.Κ.Χ. επεκτάθηκε στην προστασία των ατόμων τρίτης ηλικίας και το 1996 στο δικαίωμα της στέγασης και της προστασίας κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

2) Η καταχώρηση των κοινωνικών δικαιωμάτων αποτελεί μια πρόκληση, που επιβάλλει την προσαρμογή αρχών και δικαιωμάτων στις νέες κοινωνικές ανάγκες.

3) Τόσο στα πρωτόκολλα, όσο και στον αναθεωρημένο χάρτη, γινόμαστε μάρτυρες μιας σταδιακής ανάπτυξης νέων κριτηρίων και ένταξης νέων διατάξεων στις ουσιαστικές διατάξεις του Χάρτη του 1961.

4) Τόσο τα νέα, όσο και τα παλιά άρθρα, δεν εξασφαλίζουν μια άμεση λύση σε όλα τα κοινωνικά προβλήματα.

5) Ο αναθεωρημένος κοινωνικός χάρτης δεν είναι μια ουτοπία και δεν αποτελεί πανάκεια για όλα τα κακά. Είναι ένας σημαντικός μηχανισμός, που θα μας βοηθήσει να αναζητήσουμε λύσεις και βελτιώσεις αποτελώντας παράλληλα εγγύηση κατά της ανισότητας και του αποκλεισμού.

6) Ο Α.Ε.Κ.Χ. προσφέρει νέες προοπτικές και μόνο η απλή ύπαρξη του άρθρου 3 για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, που πρέπει να συνδυαστεί με τη διάταξη περί ισότητας, απαγορεύει τον αυθαίρετο αποκλεισμό των υπηκόων ή ακόμα και των αλλοδαπών.

7) Σκοπός της διαδικασίας των συλλογικών καταγγελιών είναι να προσφέρει ένα αποτελεσματικό μηχανισμό προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όλοι επιθυμούν να κατοχυρωθεί η λειτουργία του πρωτοκόλλου

ως ένα αποτελεσματικό όργανο προστασίας των οικονομικών, κοινωνικών και μορφωτικών δικαιωμάτων.

8) Η λήψη αποφάσεων, όσον αφορά τη διαδικασία των συλλογικών καταγγελιών εντάσσεται στις υποχρεώσεις της Ε.Α.Ε. και της Ε.Υ.

9) Το σύστημα των συλλογικών καταγγελιών ολοκληρώνει το μηχανισμό των κυβερνητικών εκθέσεων, που ισχύει στο πλαίσιο του Κοινωνικού Χάρτη. Ο νέος μηχανισμός έχει το πλεονέκτημα να επιτρέπει στους αντιπροσώπους των εργοδοτών και των εργαζομένων, καθώς και στις εθνικές και διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις να κινήσουν μια διαδικασία ελέγχου της εφαρμογής του Χάρτη.

10) Η διαδικασία των συλλογικών καταγγελιών έχει πολλά θετικά σημεία. Καταρχάς, όταν πρόκειται για την υπεράσπιση των πιο αδυνάτων μελών της κοινωνίας, είναι σίγουρο ότι η απλή θέσπιση δικαιωμάτων δεν σημαίνει τίποτα, εκτός αν οι ενδιαφερόμενοι έχουν πρόσβαση σ' αυτά. Τα πιο αδύνατα μέλη δεν είναι πρόθυμα να προσφύγουν σε δικαστήρια, οι κοινωνικά αποκλεισμένοι, οι άστεγοι και τα μέλη με βαριά νοητική καθυστέρηση είναι απίθανο να μπορέσουν να απευθυνθούν σ' ένα απομακρυσμένο διεθνές δικαστήριο. Σήμερα οι κυβερνητικές οργανώσεις ενεργούν ως εκπρόσωποι αυτών που αδυνατούν να εκφραστούν.

11) Η επιτροπή των υπουργών δεν δικαιούται να συντάξει δικά της πορίσματα ως προς την εφαρμογή του Χάρτη, αλλά οφείλει να αποφανθεί με βάση τα συμπεράσματα της επιτροπής των εμπειρογνομόνων.

12) Ανησυχητικά είναι τα στοιχεία, όσον αφορά το μέλλον του Χάρτη. Μελετώντας κανείς τις επικυρώσεις, θα παρατηρήσει ότι μόνο τα είκοσι από τα σαράντα μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι μέρη του Χάρτη.

13) Απομένει ακόμα πολύ δουλειά ώσπου να αναγνωριστεί ο Χάρτης ως όργανο προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ένας άξιος αντίποδας της σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου και μια πηγή έμπνευσης για την κοινωνική ανάπτυξη σε όλες τις χώρες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Όργανα, θεσμοί και οικονομική λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Τ.Ε.Ε., Τομέας Οικονομίας και Διοίκησης, Ο.Ε.Δ.Β., Αθήνα 2000.
- Γενική Έκθεση επί της Δραστηριότητας της Ε.Ε., 1994, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βρυξέλλες – Λουξεμβούργο, 1995.
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση. Ένα σύντομο οδοιπορικό στην ιστορία, τους θεσμούς και τις βασικές πολιτικές της, έκδοση Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Ε.Ε., Αθήνα 1998.
- Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης και οι προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2000.
- Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης, το θεσμικό πλαίσιο, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1999.
- Πανάγου Γ. Βασ. και Τσουντα Κων/νου, Διακρατική και υπερεθνική συνεργασία, εκδόσεις Παπαζήση, 2002.
- <http://www.disability.gr/lib/el/nomoi/themeliodi.html>
- <http://tosyntagma.ant-Sakkoulas.gr/praxeis/item.php?id=745>

2.8.1. Δικαιώματα – αρχές

1. Κάθε πρόσωπο θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εξασφαλίζει τη διαβίωσή του με εργασία που αναλαμβάνει ελεύθερα.
2. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε ασφαλείς και υγιεινές συνθήκες εργασίας.
3. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε δίκαιους όρους εργασίας.
4. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε δίκαιη αμοιβή που να εξασφαλίζει σ' αυτούς και τις οικογένειές τους ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο.
5. Όλοι οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες έχουν δικαίωμα να συνεταιρίζονται ελεύθερα, στα πλαίσια εθνικών ή διεθνών οργανώσεων, για την προστασία των οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων τους.
6. Όλοι οι εργαζόμενοι και εργοδότες έχουν δικαίωμα για συλλογικές διαπραγματεύσεις.
7. Τα παιδιά και τα νεαρά άτομα έχουν δικαίωμα για ειδική προστασία από τους σωματικούς και ηθικούς κινδύνους στους οποίους εκτίθενται.
8. Οι εργαζόμενες γυναίκες, σε περίπτωση μητρότητας, καθώς και οι άλλες εργαζόμενες σε ορισμένες περιπτώσεις, έχουν δικαίωμα για ειδική προστασία στην εργασία τους.
9. Κάθε άτομο έχει δικαίωμα για κατάλληλα μέσα επαγγελματικού προσανατολισμού, προκειμένου να ενισχυθεί στην επιλογή του επαγγέλματος, σύμφωνα με τις προσωπικές του ικανότητες και τα ενδιαφέροντά του.
10. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα για κατάλληλα μέσα επαγγελματικής κατάρτισης.
11. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να επωφελείται από κάθε μέτρο που του επιτρέπει να απολαμβάνει το υψηλότερο δυνατό επίπεδο υγείας.

12. Όλοι οι εργαζόμενοι και τα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς τους έχουν δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλεια.
13. Κάθε πρόσωπο που δεν διαθέτει επαρκείς πόρους, έχει δικαίωμα για κοινωνική και ιατρική αντίληψη.
14. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να απολαμβάνει εξειδικευμένες κοινωνικές υπηρεσίες.
15. Κάθε άτομο με ειδικές ανάγκες έχει δικαίωμα για επαγγελματική κατάρτιση, αποκατάσταση και επανένταξη, ανεξάρτητα από την αιτία και τη φύση της αναπηρίας.
16. Η οικογένεια, ως βασικό κύτταρο της κοινωνίας έχει δικαίωμα για κατάλληλη κοινωνική, νομική και οικονομική προστασία για την εξασφάλιση της πλήρους ανάπτυξης.
17. Η μητέρα και το παιδί, ανεξάρτητα από την οικογενειακή κατάσταση και τις οικογενειακές σχέσεις, έχουν δικαίωμα για κατάλληλη κοινωνική και οικονομική προστασία.
18. Οι υπήκοοι κάθε συμβαλλόμενου μέρους έχουν δικαίωμα να ασκούν στο έδαφος ενός άλλου μέρους οποιαδήποτε κερδοφόρα δραστηριότητα με ίσους όρους, με τους υπηκόους του μέρους αυτού, με την επιφύλαξη περιορισμών που βασίζονται σε σοβαρούς λόγους οικονομικού ή κοινωνικού χαρακτήρα.
19. Οι μετανάστες εργαζόμενοι, που είναι υπήκοοι ενός από τα συμβαλλόμενα μέρη, καθώς και οι οικογένειές τους, έχουν δικαίωμα για προστασία και αντίληψη στο έδαφος οποιουδήποτε άλλου συμβαλλόμενου μέρους.

2.8.2. Εκθέσεις σχετικά με τις διατάξεις του Χάρτη

Τα συμβαλλόμενα μέρη υποβάλλουν κάθε δύο χρόνια στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, σύμφωνα με τον τύπο που θα καθοριστεί από την Επιτροπή Υπουργών, έκθεση, σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του Χάρτη που έχουν αποδεχθεί.

Όσον αφορά τις διατάξεις που δεν έχουν γίνει αποδεκτές, τα συμβαλλόμενα μέρη υποβάλλουν στο Γενικό Γραμματέα, σε τακτά χρονικά διαστήματα και μετά από αίτημα της Επιτροπής Υπουργών, εκθέσεις αναφερόμενες στις διατάξεις του Χάρτη, που δεν είχαν αποδεχθεί κατά τη στιγμή της επικύρωσης και της αποδοχής ή με μεταγενέστερη γνωστοποίηση. Η Επιτροπή των Υπουργών θα καθορίσει σε εύλογα χρονικά διαστήματα τις διατάξεις για τις οποίες θα υποβάλλονται εκθέσεις, καθώς και τον τύπο των εκθέσεων αυτών.

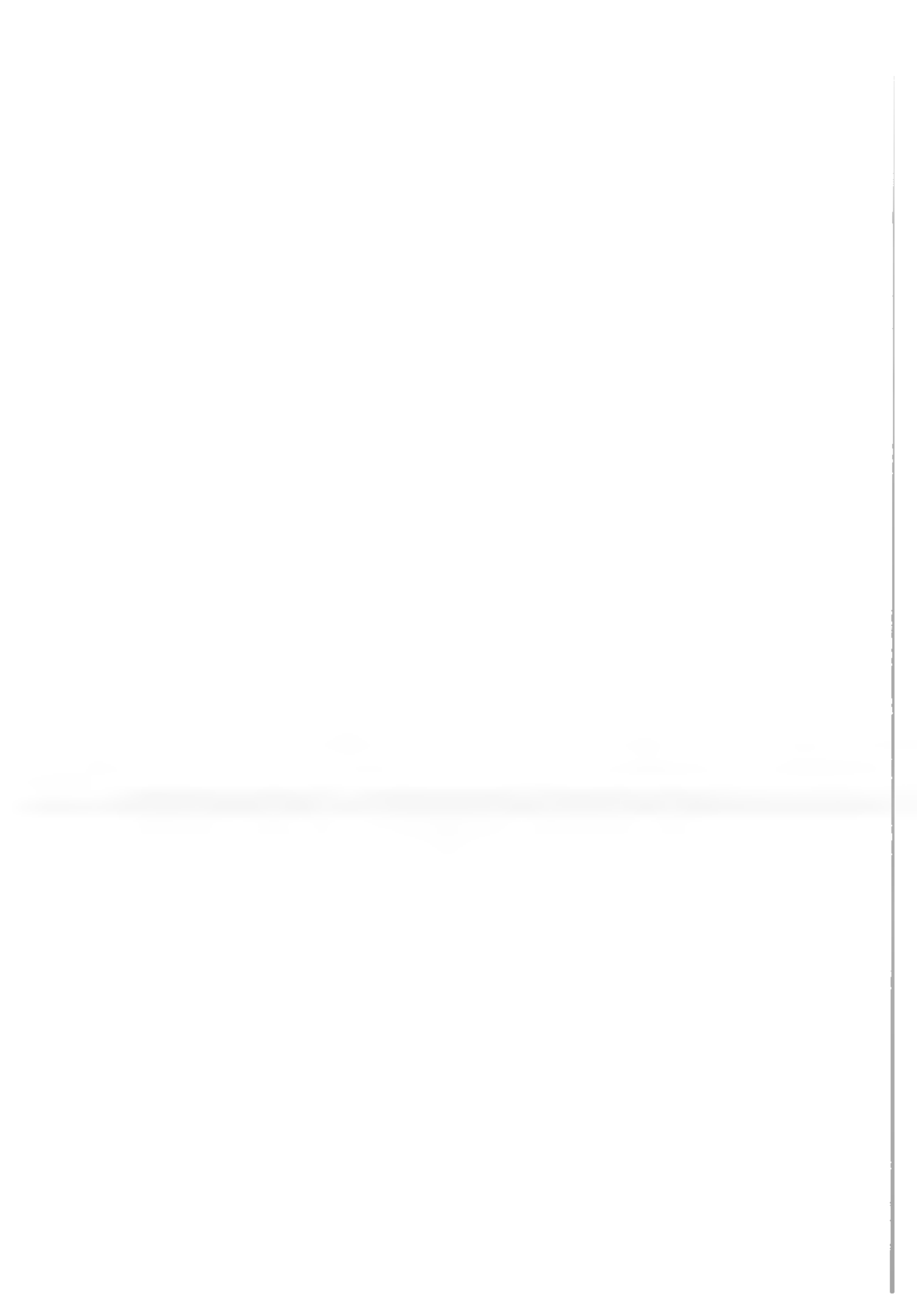
Κάθε ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη αποστέλλει αντίγραφα των εκθέσεων στις εθνικές τους οργανώσεις, που είναι μέλη διεθνών οργανώσεων των εργοδοτών και των εργαζομένων και θα προσκληθούν να εκπροσωπηθούν στην υποεπιτροπή κυβερνητικής κοινωνικής επιτροπής. Τα συμβαλλόμενα μέρη διαβιβάζουν στο Γενικό Γραμματέα οποιαδήποτε παρατήρηση έχουν λάβει από τις παραπάνω εθνικές οργανώσεις, αναφορικά με τις εθνικές εκθέσεις, εάν κάτι τέτοιο ζητηθεί.

Οι εκθέσεις αυτές εξετάζονται από την Επιτροπή Εμπειρογνομόνων.

2.8.3. Εξαιρέσεις σε περίπτωση πολέμου ή δημοσίου κινδύνου

Σε περίπτωση πολέμου ή δημοσίου κινδύνου, που απειλεί την ασφάλεια του έθνους, κάθε συμβαλλόμενο μέρος θα μπορεί να λάβει μέτρα παρέκκλισης από τις υποχρεώσεις που προβλέπει ο Χάρτης, στο μέτρο όμως, που κάτι τέτοιο επιβάλλεται αυστηρά από την κατάσταση και με την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά δεν θα είναι αντίθετα με τις άλλες υποχρεώσεις του που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο.

Κάθε συμβαλλόμενο μέρος, που έχει κάνει χρήση του δικαιώματος αυτού, θα ενημερώνει πλήρως και σε εύλογη προθεσμία το Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα μέτρα που έλαβε και τους λόγους που το επέβαλλαν. Θα πρέπει να ενημερώνει το Γενικό Γραμματέα για τη λήξη ισχύος των μέτρων αυτών και για την έναρξη πλήρους εφαρμογής εκ νέου των διατάξεων.

2.8.4. Σχέση μεταξύ του Χάρτη και του εσωτερικού δικαίου ή των διεθνών συμβάσεων

Οι διατάξεις του Χάρτη δεν θίγουν τις διατάξεις του εσωτερικού δικαίου και των συνθηκών συμβάσεως και διμερών ή πολυμερών συμφωνιών που θα ισχύουν ή θα ισχύσουν και θα είναι ευνοϊκότερες για τα προστατευόμενα πρόσωπα.

2.8.5. Εδαφική εφαρμογή του Χάρτη

Ο Χάρτης εφαρμόζεται στα μητροπολιτικά εδάφη κάθε συμβαλλόμενου μέρους. Κάθε κυβέρνηση που θα υπογράψει μπορεί, κατά την υπογραφή ή την κατάθεση του εγγράφου επικύρωσης ή αποδοχής της, να προσδιορίσει με γραπτή δήλωση προς το Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, τα εδάφη που θεωρούνται για το σκοπό αυτό ως μητροπολιτικά. Επίσης, κατά την αποδοχή ή επικύρωση ή και μεταγενέστερα με έγγραφη γνωστοποίηση στο Γενικό Γραμματέα να δηλώσει ότι ο Χάρτης στο σύνολό του ή εν μέρει θα εφαρμοστεί σε εκείνο ή εκείνα τα μη μητροπολιτικά εδάφη που αναφέρονται στη δήλωση αυτή, για την οποία απολαμβάνει τη διεθνή εκπροσώπηση ή ευθύνη. Ο Χάρτης θα εφαρμοστεί στο έδαφος ή στα εδάφη, τα οποία ορίζονται στην ανακοίνωση από την τριακοστή ημέρα, μετά την ημερομηνία, κατά την οποία ο Γενικός Γραμματέας θα έχει λάβει τη γνωστοποίηση της δήλωσης αυτής.

2.8.6. Υπογραφή – Επικύρωση – Έναρξη ισχύος

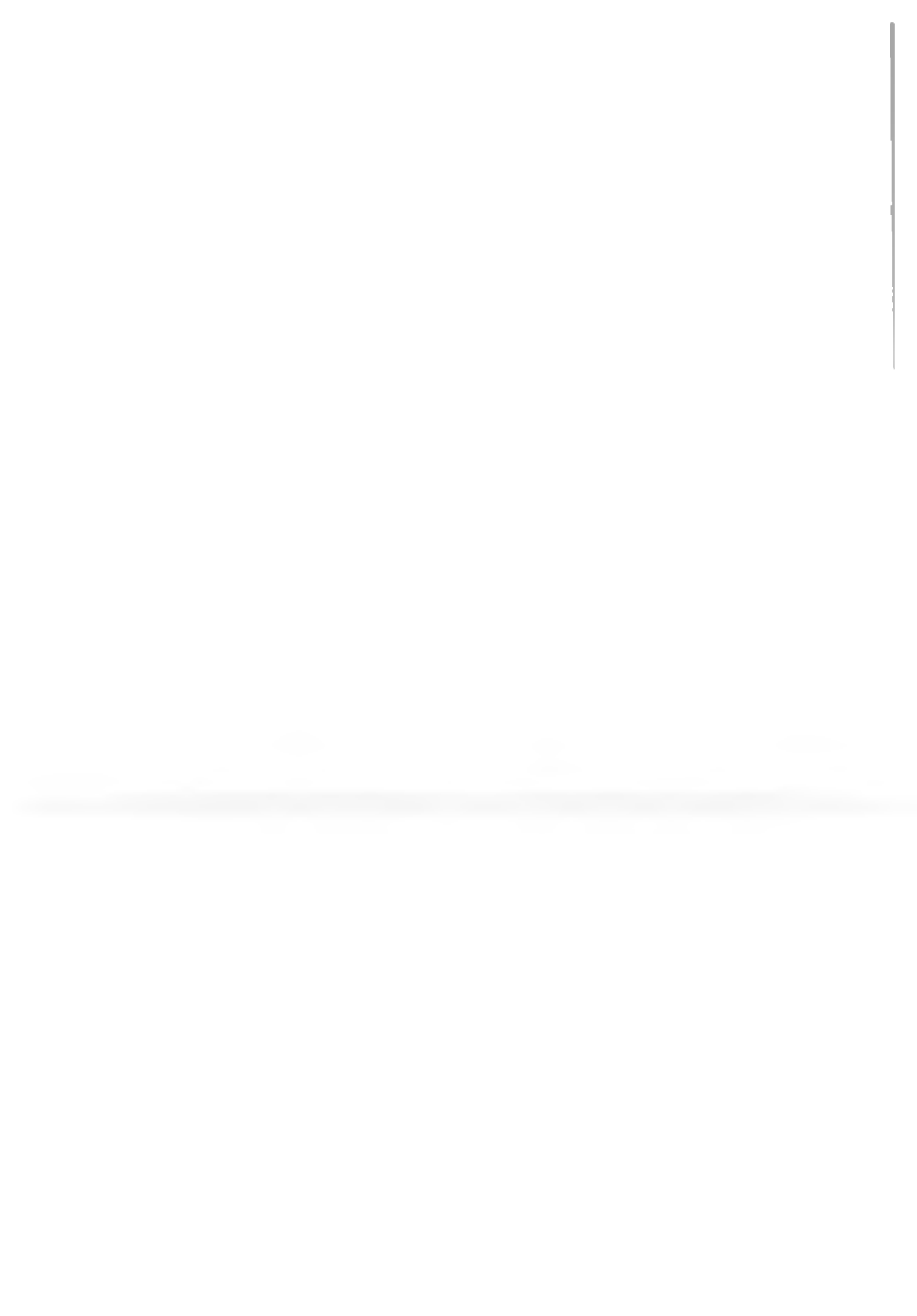
1. Ο Χάρτης είναι ανοιχτός για υπογραφή από τα κράτη – μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Θα αποδεχθεί ή θα γίνει αποδεκτός. Τα έγγραφα επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης κατατίθενται στο Γενικό Γραμματέα.

2. Ο Χάρτης θα τεθεί σε ισχύ την τριακοστή ημέρα από την ημερομηνία κατάθεσης του πέμπτου εγγράφου επικύρωσης ή αποδοχής.
3. Για κάθε κράτος που θα τον επικυρώσει μεταγενέστερα ο Χάρτης θα τεθεί σε ισχύ την τριακοστή ημέρα από την ημερομηνία κατάθεσης του εγγράφου επικύρωσης ή αποδοχής.
4. Ο Γενικός Γραμματέας γνωστοποιεί σε όλα τα μέλη του Συμβουλίου και στο Γενικό Διευθυντή του Διεθνούς Γραφείου εργασίας την έναρξη ισχύος του Χάρτη, τα ονόματα των συμβαλλομένων μερών, που τον έχουν επικυρώσει ή αποδεχθεί και την κατάθεση κάθε εγγράφου μεταγενέστερης επικύρωσης ή αποδοχής.

2.8.7. Τροποποιήσεις – Καταγγελία

Κάθε μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης μπορεί να προτείνει τροποποιήσεις στο Χάρτη με δήλωσή τους στο Γενικό Γραμματέα. Ο Γενικός Γραμματέας διαβιβάζει στα άλλα μέλη του Συμβουλίου τις προτεινόμενες τροποποιήσεις που θα εξετασθούν από την επιτροπή των Υπουργών και θα υποβληθούν για γνωμοδότηση στη Συμβουλευτική Συνέλευση. Κάθε τροποποίηση που εγκρίθηκε από την Επιτροπή των Υπουργών αρχίζει να ισχύει την τριακοστή ημέρα από τότε που όλα τα μέλη έχουν γνωστοποιήσει στο Γενικό Γραμματέα την αποδοχή τους. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να καταγγείλει το Χάρτη μόνο αφού περάσουν πέντε χρόνια από την ημερομηνία που τέθηκε σε ισχύ γι' αυτό το μέρος, ή στο τέλος κάθε άλλης μεταγενέστερης διετούς περιόδου και σε κάθε περίπτωση με προειδοποίηση έξι μηνών, που γνωστοποιείται στο Γενικό Γραμματέα, ο οποίος ενημερώνει τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη και τον Γενικό Διευθυντή του Διεθνούς Γραφείου εργασίας. Η καταγγελία αυτή, δεν θίγει την εγκυρότητα του Χάρτη για τα υπόλοιπα συμβαλλόμενα μέρη.

2.9. ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΧΑΡΤΗ ΤΟΥ 1988

2.9.1. Δικαιώματα – Αρχές

Τα κράτη – μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης που υπογράφουν αυτό το πρωτόκολλο, αφού αποφάσισαν να λάβουν νέα μέτρα για τη διεύρυνση της προστασίας των κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων που διασφαλίζονται από τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, ο οποίος άνοιξε για υπογραφή στις 18 Οκτωβρίου 1961 στο Τορίνο.

Συμφώνησαν τα ακόλουθα:¹²

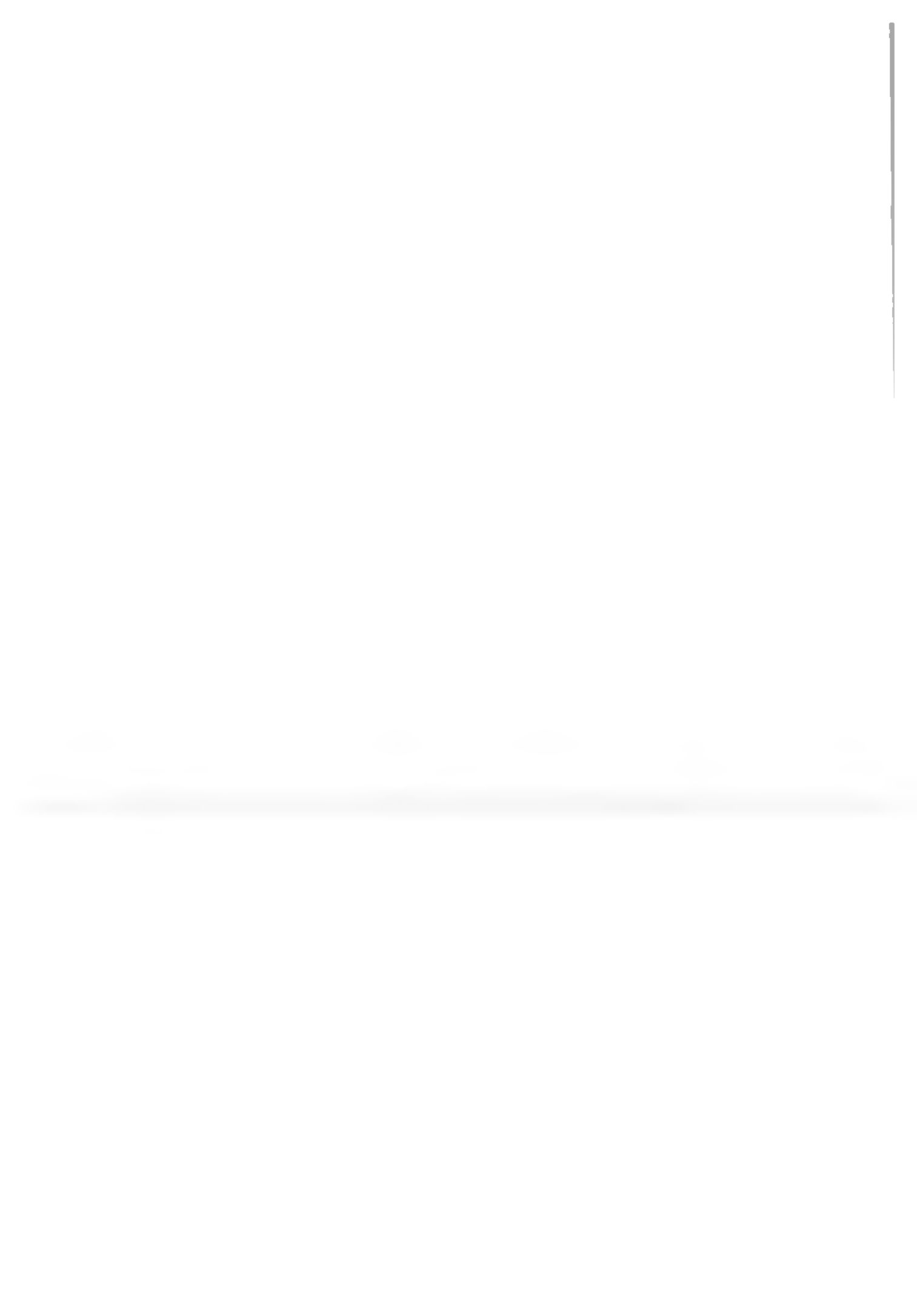
1. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα για ίσες ευκαιρίες και ίση μεταχείριση σε θέματα απασχόλησης και επαγγέλματος, χωρίς διάκριση που να βασίζεται στο φύλο.
2. Οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα να ενημερώνονται και να διαβουλεύονται στο επίπεδο της επιχείρησης.
3. Οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν στον καθορισμό και στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και του περιβάλλοντος εργασίας στο επίπεδο της επιχείρησης.
4. Κάθε ηλικιωμένο πρόσωπο έχει δικαίωμα για κοινωνική προστασία.

2.9.2. Υπογραφή – Επικύρωση – Αποδοχή – Έγκριση και έναρξη ισχύος

Το πρωτόκολλο αυτό είναι ανοιχτό για υπογραφή από τα κράτη – μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, που έχουν υπογράψει τον Χάρτη. Υπόκειται σε αποδοχή, επικύρωση ή έγκριση. Τα κράτη – μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης δε θα μπορούν να επικυρώσουν, να αποδεχθούν ή να εγκρίνουν αυτό το πρωτόκολλο, παρά μόνο αν έχουν επικυρώσει προηγουμένως ή συγχρόνως

---

¹² Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης – Το θεσμικό πλαίσιο, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1996, σελ. 55.

το Χάρτη. Τα έγγραφα επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Το πρωτόκολλο αυτό θα τεθεί σε ισχύ την τριακοστή ημέρα από την ημερομηνία κατάθεσης του τρίτου εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης. Για κάθε κράτος που θα επικυρώσει μεταγενέστερα το πρωτόκολλο, αυτό θα τεθεί σε ισχύ την τριακοστή ημέρα από την ημερομηνία κατάθεσης του εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης. Όσον αφορά την εδαφική εφαρμογή, ισχύουν τα ίδια με το Χάρτη.

2.9.3. Γνωστοποιήσεις – Καταγγελία

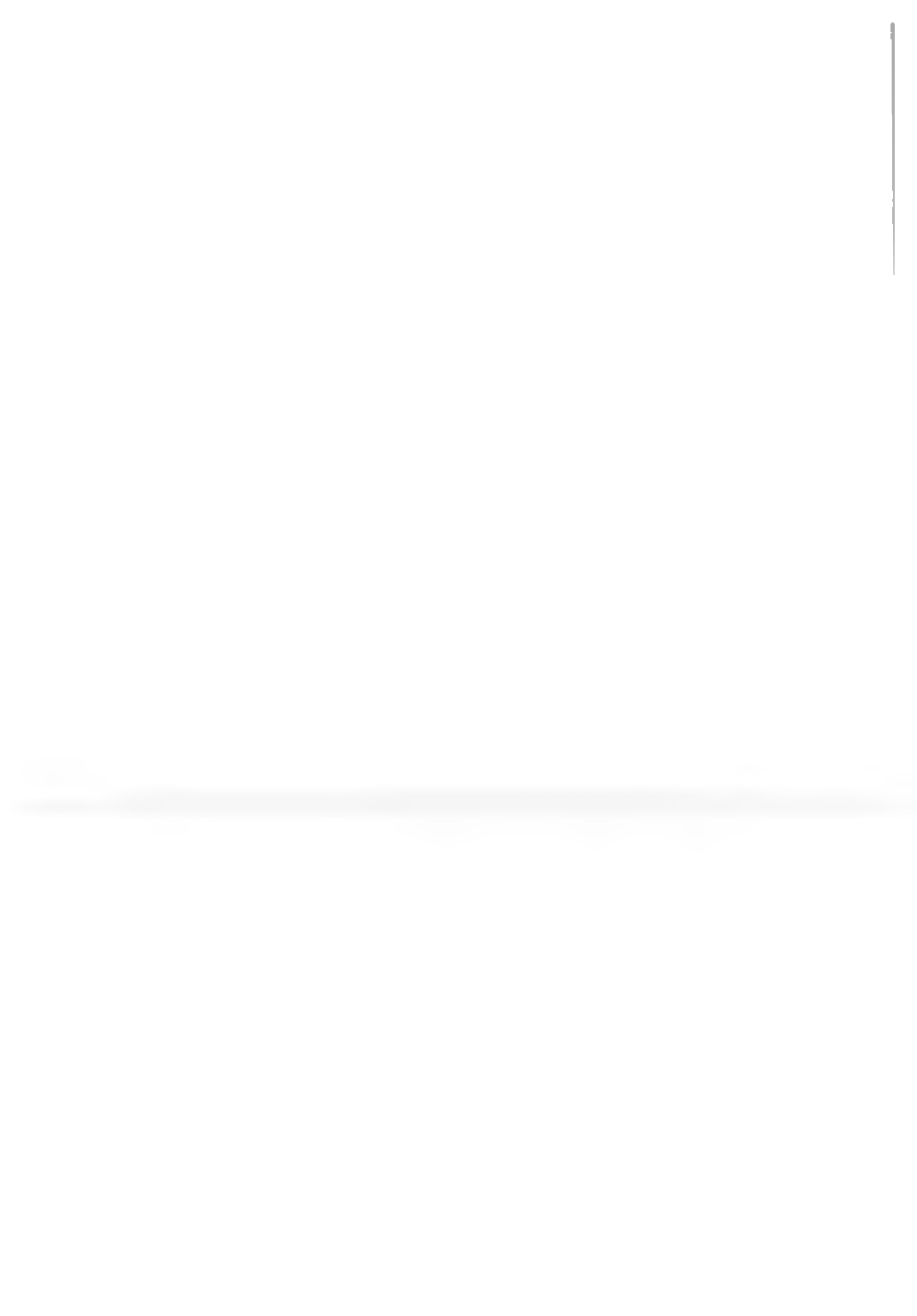
Κάθε συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να καταγγείλει το πρωτόκολλο αυτό μόνο στη λήξη μιας περιόδου πέντε ετών από την ημερομηνία που τέθηκε σε ισχύ για το μέρος αυτό ή στη λήξη άλλης μεταγενέστερης διετούς περιόδου και σε κάθε περίπτωση με προειδοποίηση έξι μηνών που γνωστοποιείται στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Ο Γενικός Γραμματέας γνωστοποιεί στα κράτη – μέρη του συμβουλίου και στο Γενικό Διευθυντή του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας:

- α) Κάθε υπογραφή.
- β) Την κατάθεση κάθε εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης.
- γ) Κάθε άλλη ενέργεια, γνωστοποίηση ή ανακοίνωση που έχει σχέση με αυτό το πρωτόκολλο.
- δ) Κάθε ημερομηνία κατά την οποία τίθεται σε ισχύ το πρωτόκολλο.

2.10. ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ

Στις εργασίες της υπουργικής διάσκεψης της Ρώμης στις 5 Νοεμβρίου του 1990, κυριάρχησε η διαπίστωση ότι παρά τις μεγάλες δυνατότητες του Χάρτη, η συνεισφορά του είχε παραμείνει ελάχιστα γνωστή σε σχέση με την ακτινοβολία της Σύμβασης για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Υπογραμμίστηκε

επίσης, το γεγονός ότι, εν όψει των αναταραχών στην Ανατολική Ευρώπη και της οικονομικής κρίσης στη Δυτική Ευρώπη, ο Χάρτης έπρεπε να ενισχυθεί και να διαδραματίσει έναν ολοκληρωμένο ρόλο στην οικοδόμηση μιας διευρυμένης κοινωνικής Ευρώπης.

Μετά τη διάσκεψη της Ρώμης,¹³ η επιτροπή Υπουργών ενέκρινε άμεσα τη συγκρότηση μιας επιτροπής ad hoc με την ονομασία επιτροπή για τον Κοινωνικό Χάρτη (Shaste Rel). Στο πλαίσιο της αποστολής της, η επιτροπή είχε επιφορτιστεί με την υποβολή προτάσεων για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του Χάρτη και καλύτερης λειτουργίας του μηχανισμού ελέγχου.

Η επιτροπή είχε συγκροτηθεί από εμπειρογνώμονες που διορίζονται από κάθε κράτος – μέλος. στις συνεδριάσεις της επιτροπής αυτής συμμετείχαν, χωρίς δικαίωμα ψήφου, εκπρόσωποι της κοινοβουλευτικής Συνέλευσης, της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συνδικαλιστικών Οργανώσεων και της Ένωσης Συνομοσπονδιών Βιομηχανίας και Εργοδοτών Ευρώπης (UNICE). Στις εργασίες αυτές συνεργάστηκαν και η επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομώνων, Κυβερνητική Επιτροπή, καθώς και άλλες επιτροπές του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στην πρώτη συνεδρίαση της επιτροπής (Charte-Rel) (Φεβρουάριος 1991), αποφασίστηκε να επικεντρωθούν αρχικά σε προσπάθειες για τη βελτίωση του μηχανισμού ελέγχου και να ακολουθήσει το έργο της αναθεώρησης του περιεχομένου του Χάρτη.

2.11. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ 1991

Η υπογραφή στο Τορίνο του τροποποιητικού πρωτοκόλλου του Χάρτη, ήταν η πιο χαρακτηριστική εκδήλωση της επιθυμίας των Υπουργών για πρόοδο, που ήταν αποτέλεσμα των τριών πρώτων συνεδριάσεων της επιτροπής (Cherte-Rel). Το κείμενο αυτό αποσκοπεί στη βελτίωση της

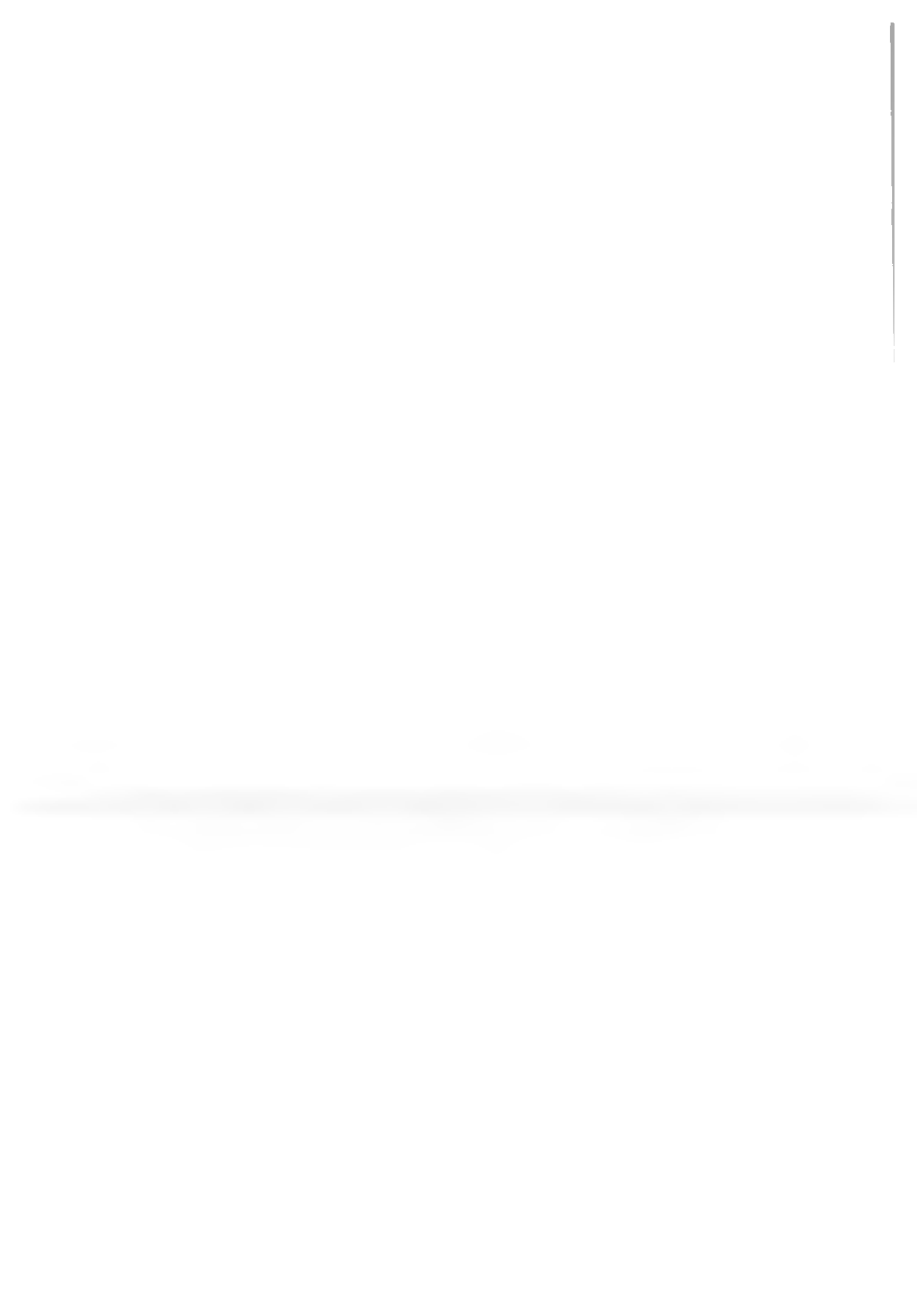
¹³ Όργανα, θεσμοί και οικονομική λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Τ.Ε.Ε. Τομέας Οικονομίας και Διοίκησης, ΟΕΔΒ, Αθήνα 2000, σελ. 25.

αποτελεσματικότητας του μηχανισμού ελέγχου. Επιπλέον, στην Τελική Διακήρυξη της Διάσκεψης, οι υπουργοί απαίτησαν τη διεύρυνση της εντολής της επιτροπής Charte-Rel, ώστε να επιτύχει την ολοκλήρωση και να δώσει νέα ώθηση στο Χάρτη και επίσης, τονίστηκε το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως εξάλλου και η βούληση να εξασφαλιστεί μια ικανοποιητική ανταπόκριση στις οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες μιας Ευρώπης σε φάση διεύρυνσης.

Τα αποτελέσματα της Διάσκεψης του Τορίνου είναι τα εξής:

1. Αναπτύχθηκε μια τάση ενίσχυσης της εφαρμογής των δικαιωμάτων που εγγυάται ο Χάρτης. Η επιτροπή Charte-Rel συνεχίζει τις εργασίες της και το 1992, ολοκληρώνοντας τον ίδιο χρόνο ένα τελικό σχέδιο πρωτοκόλλου, που προβλέπει σύστημα συλλογικών καταγγελιών.
2. Επιβεβαιώθηκε η αναγκαιότητα αναθεώρησης του συστήματος υποβολής εθνικών εκθέσεων. Η υλοποίηση της αναθεώρησης αυτής χαρακτηρίστηκε από εξαιρετική ευελιξία. Μετά από μια μακροχρόνια και επίπονη διαδικασία, η επιτροπή Υπουργών κατέληξε το Σεπτέμβριο του 1996, σε ομόφωνη συμφωνία όλων των συμβαλλόμενων μερών, χωρίς τροποποίηση του κειμένου του Χάρτη για την υιοθέτηση ενός νέου συστήματος υποβολής εκθέσεων, που θα είναι το ίδιο για όλα τα συμβαλλόμενα μέρη. Όλα τα κράτη θα υποβάλλουν αναφορές από τον Ιούνιο του 1997, σύμφωνα με τις ίδιες διατάξεις και με τις ίδιες περιόδους αναφοράς.
3. Αυξήθηκε ο αριθμός των μελών της επιτροπής Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων από επτά σε εννιά. Η θητεία των μελών της επιτροπής είναι έξι χρόνια.
4. Τέλος, το πιο σημαντικό αποτέλεσμα ήταν η προσαρμογή και η βελτίωση των δικαιωμάτων, που εγγυάται ο Χάρτης σε κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες. Η διαδικασία αυτή εγκαινιάστηκε το 1991.

Η επιτροπή Charte-Rel αφιέρωσε αρκετές από τις συναντήσεις της το 1993 και υιοθέτησε το σχέδιο του αναθεωρημένου Χάρτη τον Οκτώβριο του 1994. Το κείμενο υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών το 1996.

Ο πρωταρχικός στόχος της επιτροπής Charte-Rel ήταν να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού ελέγχου. Ήδη από την έναρξη των εργασιών της υπήρχε ομόφωνη συμφωνία των μελών της επιτροπής για τις δύο βασικές προϋποθέσεις κάθε βελτιωτικής κίνησης: αφενός η σαφής έκφραση πολιτικής βούλησης στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου, αφετέρου, μια αίσθηση και ταχεία ενίσχυση των απαραίτητων μηχανισμών για την εφαρμογή του Χάρτη.

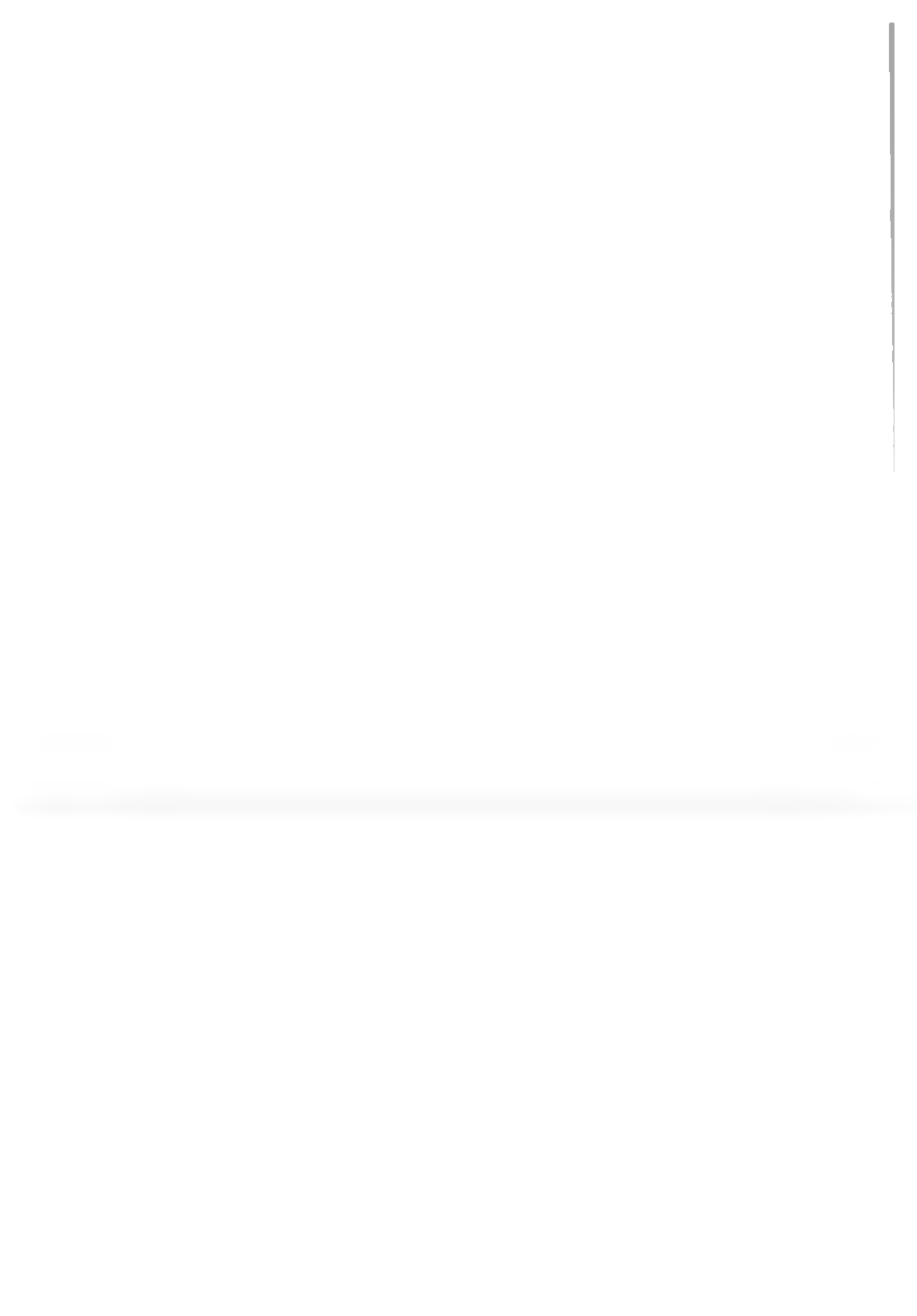
Το πρωτόκολλο ενισχύει την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία του Χάρτη και του μηχανισμού ελέγχου από κάθε άποψη, στο πολιτικό επίπεδο, με την υιοθέτηση ατομικών συστάσεων από την Επιτροπή Υπουργών και με το νέο προωθητικό ρόλο της κυβερνητικής επιτροπής, η πολιτική ισχύς του Χάρτη ανέκτησε την αξία της.

Σε τεχνικό επίπεδο, η διαδικασία ελέγχου είναι λιγότερο αργή και περισσότερο ευέλικτη και τα όργανα ελέγχου έχουν ήδη αρχίσει να εφαρμόζουν τις νέες ρυθμίσεις. Σε νομικό επίπεδο είναι σημαντικό ότι τα δύο όργανα ελέγχου δεν ανταγωνίζονται πια.

2.12. ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΧΑΡΤΗ ΤΟΥ 1995, ΠΟΥ ΠΡΟΣΘΕΣΕ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

Η επιτροπή Charte-Rel είχε σαν βασικό της στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δικαιωμάτων που εγγυάται ο Χάρτης και ειδικότερα την ενίσχυση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων.

Η επιτροπή, από την αρχή της δημιουργίας της, αποφάσισε να συστήσει μια ομάδα εργασίας, η οποία θα επεξεργαζόταν προτάσεις σχετικά με τη δυνατότητα θεσμοθέτησης ενός συστήματος συλλογικών καταγγελιών. Με βάση τις προτάσεις αυτής της ομάδας εργασίας, η επιτροπή παρουσίασε σχέδιο

αρθρών προς την Επιτροπή Υπουργών, που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν σ' ένα πρωτόκολλο του Χάρτη. Στην τελική Διακήρυξη της Διάσκεψης του Ιορδίνου του 1995, οι Υπουργοί πρότειναν ότι ένα σχέδιο πρωτοκόλλου, που προβλέπει σύστημα συλλογικών καταγγελιών θα έπρεπε να εξεταστεί όσο πιο συντομα, έτσι εσι μήνες αργότερα, η επιτροπή Οπαπε-κει κατέληξε στο οριστικό σχέδιο πρωτοκόλλου και το διαβίβασε στην Επιτροπή Υπουργών. Γελικά, μετά απο διαβουλευση με την Επιτροπή Ανεξαρτητων Εμπειρογνομόνων και την Κοινοβουλευτική Συνέλευση, η Επιτροπή Υπουργών υιοθετησε το πρωτοκολλο και το εθεσε προς υπογραφη τον Ιουνιο του 1995.

Προκειται για ένα συστημα συλλογικων και όχι ατομικων καταγγελιων, μόνο οι ομάδες που ζητά νομιμοποιούνται, μπορούν να αναφέρονται στα οργανα ελεγχου του Χαρτη. Οι οργανωσεις των κοινωνικων εταιρων μπορουν να χρησιμοποιούν τη διαδικασία αυτή, όπως επίσης και άλλες εθνικές ή οισυνεις μη κυβερνητικες οργανωσεις, υπο ορισμενους ορους, κατι που αποτελεί σημαντική πρωτοτυπία του πρωτοκόλλου. Επιτρέπεται η καταγγελία καθε παραριασης οποιοσδήποτε απο τα δικαιωματα που περιχει ο Χαρτης σε οποιοδήποτε από τα συμβαλλόμενα μέρη, για να τεθεί σε ισχύ το πρωτόκολλο. Απαιτείται η προηγουμενη εξαντληση των εσωτερικων ενδικων βοηθηματων, ενώ οι καταγγελίες υποβάλλονται ανεξάρτητα αν το αντικείμενό τους έχει ερμηνευσει προγενεστερα, στο πλαισιο αλλησ οιαοικασιας. Οι καταγγελιες θα εξετάζονται τόσο ως προς το παραδεκτό, όσο και προς την ουσία τους από την Επιτροπή Ανεξαρτητων Εμπειρογνομονων. Επίσης, υπαρχει η δυνατοτητα να διοργανωθεί ακρόαση των αντίδικων μερών, ενώ τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη στο λαρτη, όπως οι κοινωνικοι εταιροι, ενημερωνονται για την υποθεση και υποβάλλουν παρατηρήσεις.

Η Ε.Α.Ε. υποβάλλει στη συνεχεια εκθεση στην Επιτροπή Υπουργων, η οποία με τη σειρά της καλείται ν' απευθύνει στο κράτος – μέλος που κατηγορείται εαν η Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων έχει διαπιστώσει παραβίαση του Χάρτη. Όταν η έκθεση της επιτροπής θέτει νέα ερωτήματα, η Επιτροπή Υπουργών μπορεί να αποφασίσει με πλειοψηφία δύο

τρίτων των συμβαλλομένων μερών και να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Κυβερνητικής Επιτροπής.

2.13. ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΥ 1996

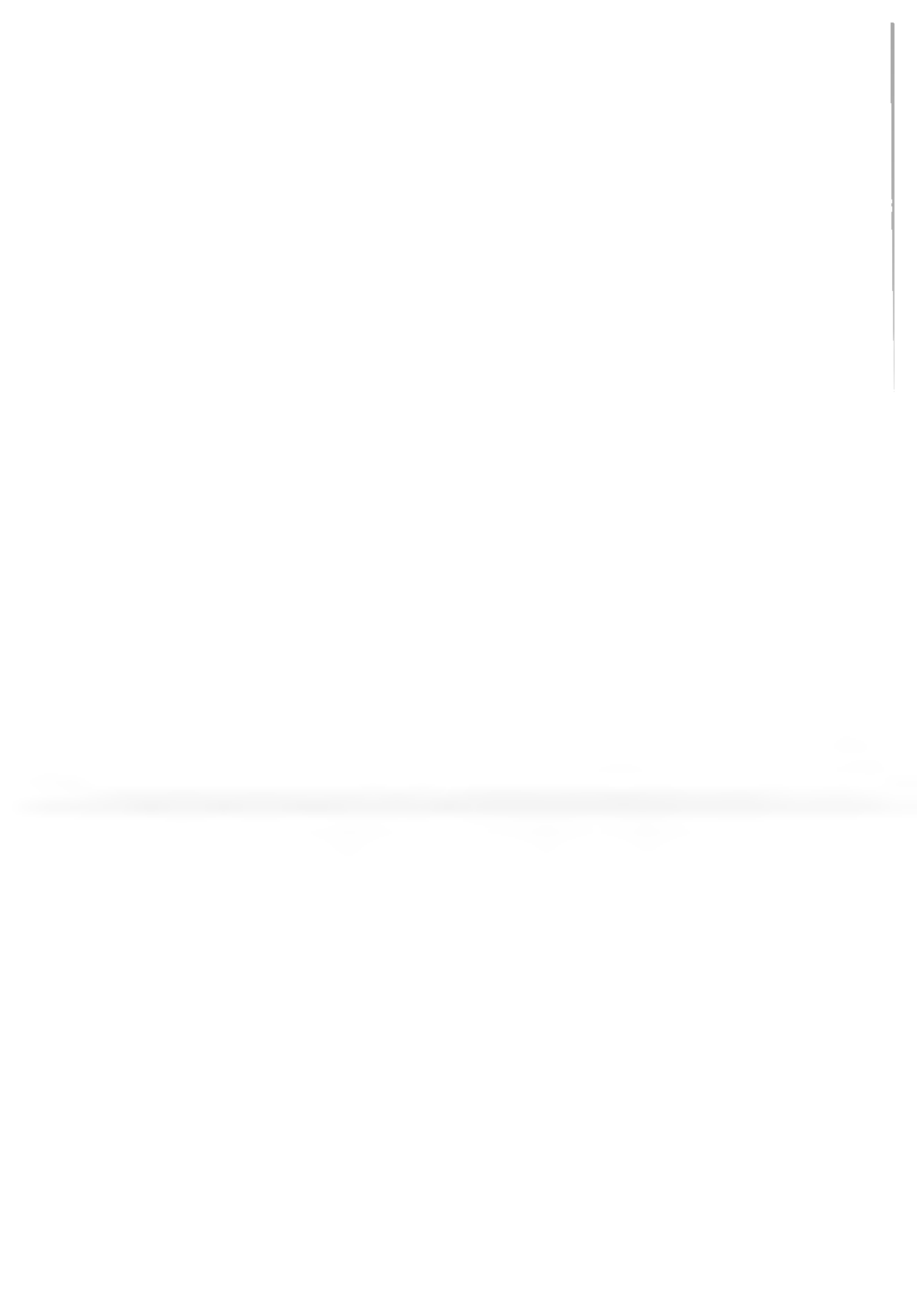
Οι κυβερνήσεις που υπογράφουν το Χάρτη και είναι μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, αφού έκριναν ότι στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη που άνοιξε για υπογραφή στο Τορίνο, στις 18 Οκτωβρίου του 1961 και στα πρωτόκολλά του, τα κράτη – μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης συμφώνησαν να εξασφαλίζουν στους πληθυσμούς τους τα κοινωνικά δικαιώματα που προβλέπονται από τον Χάρτη, προκειμένου να βελτιώσουν το βιοτικό τους επίπεδο και να προάγουν την κοινωνική τους ευημερία.

Αφού υπενθύμισαν ότι η διάσκεψη των Υπουργών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη, στις 5 Νοεμβρίου 1990, επισήμανε την ανάγκη από τη μια να διατηρηθεί ο αδιαίρετος χαρακτήρας όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είτε αυτά είναι αστικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά ή πολιτιστικά και από την άλλη να δοθεί στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη μια νέα ώθηση.

Αφού αποφάσισαν, σύμφωνα με την Υπουργική Σύνοδο, που πραγματοποιήθηκε στο Τορίνο, στις 21 και 22 Οκτωβρίου 1991 να εκσυγχρονίσουν και να προσαρμόσουν το ουσιαστικό περιεχόμενο του Χάρτη, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι ριζικές κοινωνικές μεταβολές, που σημειώθηκαν από την υιοθέτησή του, αναγνώρισαν τα πλεονεκτήματα να ενσωματωθούν στον Αναθεωρημένο Χάρτη, που πρόκειται να αντικαταστήσει σταδιακά τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, τα δικαιώματα που εξασφαλίζει ο Χάρτης, όπως αυτά τροποποιήθηκαν και τα δικαιώματα που εξασφαλίζονται από το πρόσθετο πρωτόκολλο του 1998 και να προστεθούν νέα δικαιώματα.¹⁴

---

¹⁴ Συνολικά απαριθμεί 31 δικαιώματα, ενώ ο Χάρτης του 1961 εγγυούταν μόνο 19.

2.13.1. Δικαιώματα – Αρχές

1. Κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα να εξασφαλίζει τη διαβίωσή του με εργασία που αναλαμβάνει ελεύθερα.¹⁵
2. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε δίκαιους όρους εργασίας.
3. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε δίκαιη αμοιβή, που να εξασφαλίζει σ' αυτούς και τις οικογένειές τους ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο.
4. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε ασφαλείς και υγιεινές συνθήκες εργασίας.
5. Όλοι οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες έχουν δικαίωμα να συνεταιρίζονται ελεύθερα, στα πλαίσια εθνικών ή διεθνών οργανώσεων, για την προστασία των οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων τους.
6. Όλοι οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες έχουν δικαίωμα για συλλογικές διαπραγματεύσεις.
7. Τα παιδιά και τα νεαρά πρόσωπα έχουν δικαίωμα για ειδική προστασία από τους σωματικούς και ηθικούς κινδύνους στους οποίους εκτίθενται.
8. Όλες οι εργαζόμενες μητέρες, σε περίπτωση μητρότητας, έχουν δικαίωμα για ειδική προστασία.
9. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα για κατάλληλα μέσα επαγγελματικού προσανατολισμού, προκειμένου να ενισχυθεί στην επιλογή του επαγγέλματος, σύμφωνα με τις προσωπικές ικανότητες και τα ενδιαφέροντά του.
10. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα για κατάλληλα μέσα επαγγελματικής κατάρτισης.
11. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να επωφελείται από κάθε μέτρο που του επιτρέπει να απολαμβάνει το υψηλότερο δυνατό επίπεδο υγείας.

¹⁵ Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης – Θεσμικό Πλαίσιο, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1996, σελ. 82.

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions and activities. It emphasizes the need for transparency and accountability in financial reporting.

2. The second part of the document outlines the various methods and techniques used to collect and analyze data. It includes a detailed description of the experimental procedures and the statistical analysis performed.

3. The third part of the document presents the results of the study, including a comparison of the different methods and techniques used. It also discusses the implications of the findings and the potential applications of the research.

4. The final part of the document provides a conclusion and a summary of the key findings. It also includes a list of references and a list of figures and tables.

12. Όλοι οι εργαζόμενοι και τα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς τους έχουν δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλεια.
13. Κάθε πρόσωπο που δεν διαθέτει επαρκείς πόρους, έχει δικαίωμα για κοινωνική και ιατρική αντίληψη.
14. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να απολαμβάνει εξειδικευμένες κοινωνικές υπηρεσίες.
15. Κάθε άτομο με ειδικές ανάγκες έχει δικαίωμα για αυτονομία, για κοινωνική ένταξη και συμμετοχή στη ζωή της κοινότητας.
16. Η οικογένεια, ως βασικό κύτταρο της κοινωνίας, έχει δικαίωμα για κατάλληλη κοινωνική, νομική και οικονομική προστασία για την εξασφάλιση της πλήρους ανάπτυξής της.
17. Τα παιδιά και τα νεαρά άτομα έχουν δικαίωμα για κατάλληλη κοινωνική, νομική και οικονομική προστασία.
18. Οι υπήκοοι κάθε μέρους έχουν δικαίωμα να ασκούν στο έδαφος ενός άλλου μέρους οποιαδήποτε κερδοφόρα δραστηριότητα, με ίσους όρους με τους υπηκόους του μέρους αυτού, με την επιφύλαξη περιορισμών που βασίζονται σε σοβαρούς λόγους οικονομικού ή κοινωνικού χαρακτήρα.
19. Οι μετανάστες εργαζόμενοι, που είναι υπήκοοι ενός από τα μέρη, καθώς και οι οικογένειές τους, έχουν δικαίωμα για προστασία και αντίληψη στο έδαφος οποιουδήποτε άλλου μέρους.
20. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα για ίσες ευκαιρίες και ίση μεταχείριση σε θέματα απασχόλησης και επαγγέλματος, χωρίς διάκριση που να βασίζεται στο φύλο.
21. Οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα να ενημερώνονται και να διαβουλεύονται στο επίπεδο της επιχείρησης.
22. Οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν στον καθορισμό και στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και του εργασιακού περιβάλλοντος στην επιχείρηση.
23. Κάθε ηλικιωμένο άτομο έχει δικαίωμα για κοινωνική προστασία.

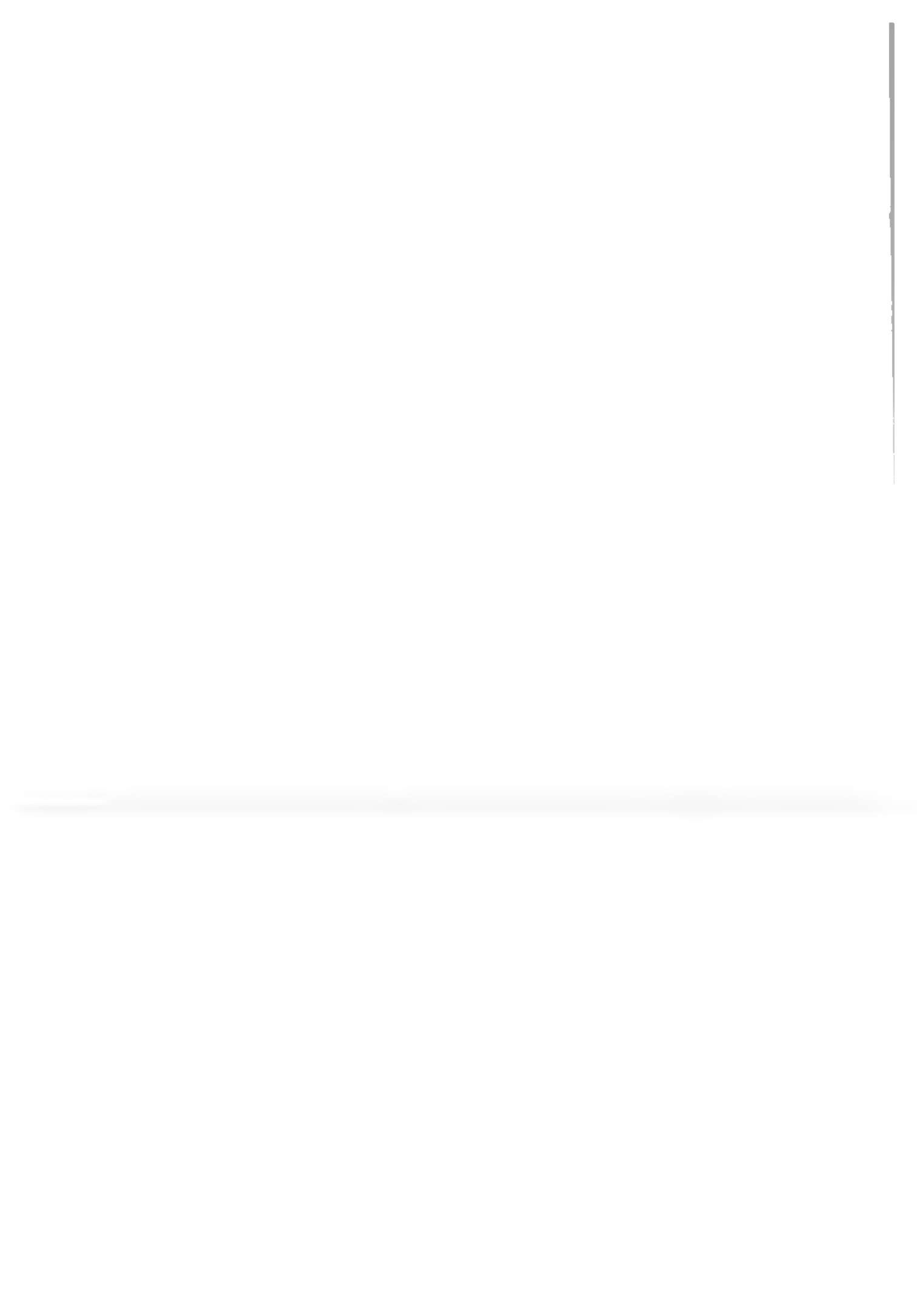

24. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα για προστασία σε περίπτωση λήξης της απασχόλησης.
25. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα για προστασία των απαιτήσεών τους, σε περίπτωση πτώχευσης του εργοδότη.
26. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα για αξιοπρέπεια στην εργασία.
27. Όλα τα πρόσωπα με οικογενειακές υποχρεώσεις, που εργάζονται ή επιθυμούν να εργαστούν, έχουν δικαίωμα να απασχολούνται χωρίς διάκριση και χωρίς το δυνατόν η εργασία τους να συγκρούεται με τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις.
28. Οι εκπρόσωποι των εργαζομένων στις επιχειρήσεις, έχουν δικαίωμα για προστασία κατά επιβλαβών ενεργειών και για παροχή κατάλληλων διευκολύνσεων για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους.
29. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα να ενημερώνονται και να διαβουλεύονται στις διαδικασίες συλλογικών καταγγελιών.
30. Όλοι έχουν δικαίωμα για προστασία ενάντια στη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.
31. Όλοι έχουν δικαίωμα για στέγαση.

2.13.2. Σχέση Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη με πρόσθετο Πρωτόκολλο 1988

Κανένα συμβαλλόμενο μέρος του Ε.Κ.Χ. ή μέρος στο Πρωτόκολλο της 5^{ης} Μαΐου 1988 δεν μπορεί να κυρώσει, να αποδεχτεί ή να εγκρίνει αυτό το Χάρτη, χωρίς να θεωρεί ότι δεσμεύεται τουλάχιστον από τις αντίστοιχες διατάξεις του Ε.Κ.Χ. ή ανάλογα με την περίπτωση του πρόσθετου πρωτοκόλλου.

Η αποδοχή των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις διατάξεις αυτού του Χάρτη, θα έχει ως αποτέλεσμα από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος αυτών των υποχρεώσεων για το συμβαλλόμενο μέρος, η αντίστοιχη διάταξη

του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη και ανάλογα με την περίπτωση του πρόσθετου πρωτοκόλλου του 1988 να πάψει να ισχύει για το συμβαλλόμενο μέρος, στην περίπτωση που το μέρος αυτό θα δεσμευτεί από το πρώτο από τα κείμενα ή και από τα δύο κείμενα.

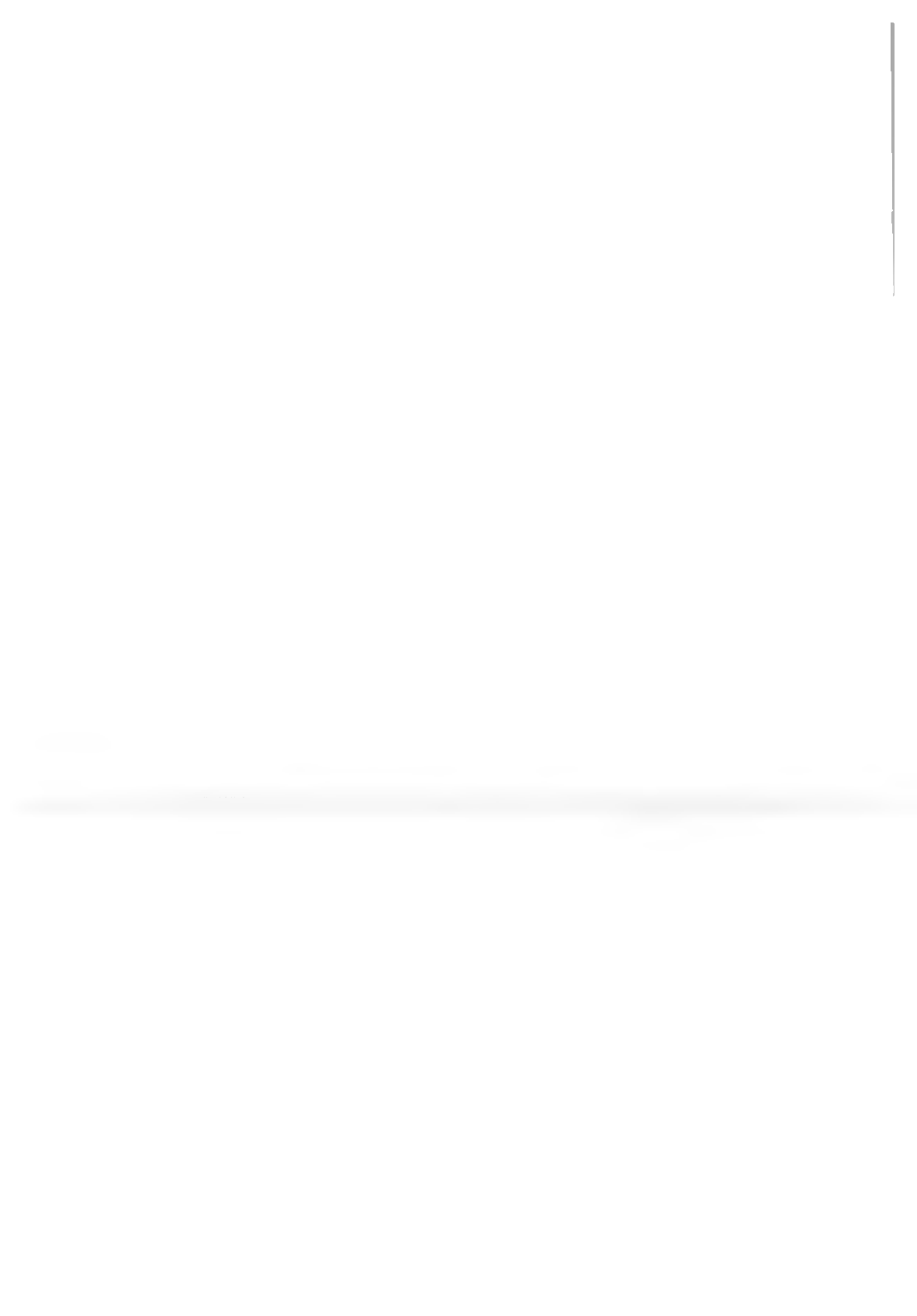
2.13.3. Συλλογικές καταγγελίες

Οι διατάξεις του πρόσθετου πρωτοκόλλου στον Κοινωνικό Χάρτη, για το σύστημα συλλογικών καταγγελιών, θα εφαρμόζονται επί των δεσμεύσεων που απορρέουν από το Χάρτη για τα κράτη που έχουν κυρώσει το εν λόγω πρωτόκολλο.

Κάθε κράτος που δεν δεσμεύεται από το πρόσθετο πρωτόκολλο του Ε.Κ.Χ. για το σύστημα συλλογικών καταγγελιών, μπορεί κατά την κατάθεση του εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης του παρόντος Χάρτη ή σε μεταγενέστερο χρόνο να γνωστοποιήσει με δήλωσή του στο γενικό γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, ότι αποδέχεται τον έλεγχο των υποχρεώσεων του βάσει του Χάρτη, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο εν λόγω πρωτόκολλο.

2.13.4. Περιορισμοί

Τα δικαιώματα και οι αρχές που εξαγγέλλονται στο Χάρτη όταν θα εφαρμοστούν αποτελεσματικά και η αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων και των αρχών αυτών, όπως προβλέπεται στο Μέρος II δεν θα μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο περιορισμών, που δεν προβλέπονται στα Μέρη I και II, με εξαίρεση τους περιορισμούς που προβλέπονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία, για την εγγύηση του σεβασμού των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων και για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας υγείας και των χρηστών ηθών.

Οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν, σύμφωνα με το Χάρτη στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις, που θεσπίζονται με αυτόν δεν θα εφαρμόζονται παρά μόνο για το σκοπό για τον οποίο έχουν επιβληθεί.

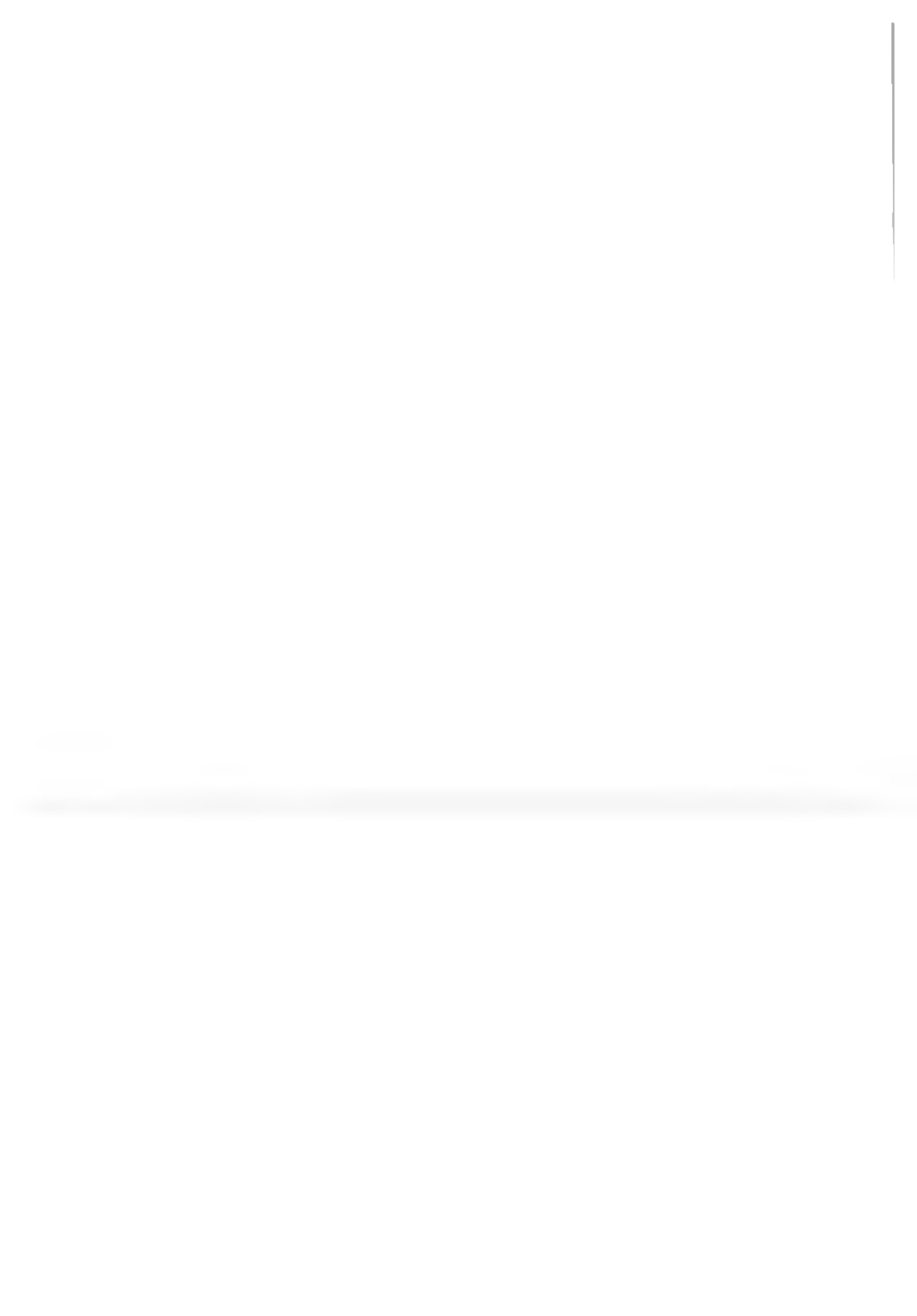
2.13.5. Τροποποιήσεις

Οποιαδήποτε τροποποίηση στο Χάρτη, με στόχο την επέκταση των δικαιωμάτων που εξασφαλίζονται από το Χάρτη, που προτείνεται από το ένα μέλος ή από την κυβερνητική επιτροπή, γνωστοποιεί στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο οποίος την κοινοποιεί στα άλλα μέρη.

Οποιαδήποτε τροποποίηση εξετάζεται από την κυβερνητική επιτροπή, η οποία, αφού υιοθετήσει το κείμενο, το υποβάλλει για έγκριση στην Επιτροπή Υπουργών, μετά από διαβουλεύσεις με την Κοινοβουλευτική Συνέλευση. Στη συνέχεια κοινοποιείται στα μέλη του Συμβουλίου για αποδοχή.

Οποιαδήποτε τροποποίηση θα τεθεί σε ισχύ την τριακοστή ημέρα, που τρία μέρη θα γνωστοποιήσουν στο Γενικό Γραμματέα την αποδοχή τους. Για κάθε μέρος που θα αποδεχθεί μεταγενέστερα θα τεθεί σε ισχύ την τριακοστή ημέρα μετά την αποδοχή της.

Όσον αφορά την εδαφική εφαρμογή, υπογραφή – επικύρωση – έναρξη ισχύος, ισχύουν ακριβώς τα ίδια με το Χάρτη του 1961.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ο Ε.Κ.Χ. ΩΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

3.1. ΟΡΓΑΝΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ

3.1.1. Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων

Η Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων αποτελείται από εννέα εμπειρογνώμονες και από έναν παρατηρητή της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας.

Η επιτροπή εξετάζει τις εκθέσεις που υποβάλλουν τα συμβαλλόμενα μέλη και προβαίνει στη νομική εκτίμηση της εκπλήρωσης των δεσμεύσεων των κρατών αυτών.

3.1.1.1. Θητεία - Υποχρεώσεις

Η διάρκεια της θητείας των μελών της επιτροπής υπολογίζεται από την ημερομηνία που ορίζεται από την επιτροπή των Υπουργών. Κάθε μέλος της επιτροπής θα ασκεί τα καθήκοντά του με τιμή, ανεξαρτησία και ακεραιότητα και θα διατηρεί εμπιστευτικές τις εργασίες της επιτροπής.

Η παραίτηση ενός μέλους υποβάλλεται στον πρόεδρο της επιτροπής, ο οποίος τη διαβιβάζει στο γενικό γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

3.1.1.2. Σύσταση επιτροπής

Στην αρχή κάθε κύκλου ελέγχου, η επιτροπή εκλέγει τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο, τον γενικό εισηγητή, που αποτελούν το προεδρείο της επιτροπής.

Μέχρι την εκλογή του προέδρου, προεδρεύει το αρχαιότερο σε ηλικία μέλος της. Τα μέλη της επιτροπής έχουν δικαίωμα επανεκλογής. Σε περίπτωση

που ένα μέλος αποσυρθεί από τη θέση του, η επιτροπή εκλέγει το διάδοχό του. Οι εκλογές γίνονται με μυστική ψήφο, εκτός εάν η επιτροπή επιλέξει άλλο τρόπο επιλογής. Εκλέγεται το μέλος που έχει συγκεντρώσει την πλειοψηφία των ψήφων. Στην περίπτωση που κανένα μέλος δεν συγκεντρώνει την πλειοψηφία, ακολουθεί δεύτερη ψηφοφορία.

Στην περίπτωση αυτή, εκλέγεται το μέλος που θα συγκεντρώσει τους περισσότερους ψήφους. Σε περίπτωση ισοψηφίας, εκλέγεται το αρχαιότερο μέλος. Όταν τα μέλη έχουν τον ίδιο βαθμό αρχαιότητας, εκλέγεται το αρχαιότερο σε ηλικία μέλος.

3.1.1.3. Αρμοδιότητες του προέδρου και αντιπροέδρου της επιτροπής

Ο πρόεδρος διευθύνει τις εργασίες και προεδρεύει των συνόδων της επιτροπής. Διατηρεί το δικαίωμα της ψήφου και όλα τα δικαιώματά του ως μέλος της επιτροπής.

Ο αντιπρόεδρος αντικαθιστά τον πρόεδρο σε περίπτωση απουσίας ή αδυναμίας του τελευταίου να προεδρεύσει. Σε περίπτωση που ο αντιπρόεδρος απουσιάζει, ο πρόεδρος αντικαθίσταται από το αρχαιότερο μέλος και σε περίπτωση αρχαιότητας ίδιου βαθμού αντικαθίσταται από το αρχαιότερο σε ηλικία μέλος.

Ο πρόεδρος μπορεί να αναθέσει ορισμένες αρμοδιότητές του στον αντιπρόεδρο.

3.1.1.4. Μέθοδοι εργασίας της επιτροπής

Η επιτροπή καθορίζει τον αριθμό και τις ημερομηνίες των συνόδων, λαμβάνοντας υπόψη τις προβλεπόμενες από τον προϋπολογισμό πιστώσεις. Οι συνοδοί συγκαλούνται σύμφωνα με τις οδηγίες του προέδρου. Η κοινοποίηση σύγκλισης κάθε συνόδου αναφέρει τον τόπο, την ημερομηνία και την ώρα έναρξης, καθώς και την πιθανή διάρκεια της συνόδου. Συνοδεύεται από το Σχέδιο Ημερήσιας Διάταξης και τον προσωρινό κατάλογο των κειμένων εργασίας και των συναφών κειμένων. Η κοινοποίηση της σύγκλισης

αποστέλλεται στα μέλη τουλάχιστον ένα μήνα πριν την προγραμματισμένη ημερομηνία έναρξης. Τα μέλη που αδυνατούν να παραστούν ενημερώνουν τον Γραμματέα, ο οποίος με τη σειρά του ενημερώνει τον πρόεδρο.

Οι σύνοδοι της επιτροπής διεξάγονται κεκλεισμένων των θυρών. Κάθε μέλος της επιτροπής έχει μόνο μία ψήφο. Οι αποφάσεις της επιτροπής λαμβάνονται με πλειοψηφία των παρόντων και ψηφισάντων.

Όταν λαμβάνεται μια απόφαση σε ένα συγκεκριμένο θέμα, αναθεώρηση αυτού του ζητήματος γίνεται μόνο όταν ζητηθεί από ένα μέλος της επιτροπής και αν εγκριθεί από την πλειοψηφία των δύο τρίτων των ψηφισάντων. Μετά από κάθε σύνοδο, ο Γραμματέας της επιτροπής ετοιμάζει σχέδιο και το υποβάλλει στα μέλη της επιτροπής που εγκρίνουν το τελικό σχέδιο.

3.1.2. Κυβερνητική Επιτροπή

• Αρμοδιότητες της Κυβερνητικής Επιτροπής

Οι εκθέσεις των συμβαλλομένων μερών, οι παρατηρήσεις και οι πληροφορίες που έχουν διαβιβαστεί, καθώς και οι εκθέσεις της Επιτροπής Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων υποβάλλονται στην Κυβερνητική Επιτροπή.

Η επιτροπή αποτελείται από έναν αντιπρόσωπο από κάθε συμβαλλόμενο μέρος. Θα προσκαλεί δύο το πολύ διεθνείς οργανώσεις εργοδοτών και δύο το πολύ διεθνείς οργανώσεις εργαζομένων να αποστείλουν παρατηρητές με συμβουλευτικά καθήκοντα στις συνόδους τους. Θα μπορεί επίσης να καλεί τους συμβούλους αντιπροσώπους διεθνών μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Η Κυβερνητική Επιτροπή προετοιμάζει τις αποφάσεις της Επιτροπής Υπουργών. Υποβάλλει επίσης έκθεση προς την Επιτροπή Υπουργών, η οποία δημοσιοποιείται. Με βάση το πρίσμα της αναφορικά με την εφαρμογή του Κοινωνικού Χάρτη, γενικά, η Κυβερνητική Επιτροπή θα μπορεί να διατυπώνει προτάσεις προς την Επιτροπή Υπουργών, προκειμένου να αναβληθούν μελέτες πάνω σε κοινωνικά θέματα και πάνω σε άρθρα του Κοινωνικού Χάρτη που θα μπορούσαν ενδεχομένως να ενημερώνονται.

3.1.2.1. Μέθοδοι εργασίας της επιτροπής

Οι Σύνοδοι της επιτροπής συγκαλούνται με επιστολή του Γενικού Γραμματέα, η οποία απευθύνεται στην κυβέρνηση του κάθε συμβαλλόμενου μέρους. Αντίγραφο της επιστολής αποστέλλεται:

α) Στον εκπρόσωπο κάθε συμβαλλόμενου μέρους, ο οποίος έλαβε μέρος στην προηγούμενη συνάντηση.

β) Στον μόνιμο αντιπρόσωπο στο συμβούλιο της Ευρώπης της κυβέρνησης κάθε συμβαλλόμενου μέρους.

Οι επιστολές της σύγκλισης θα πρέπει να αποστέλλονται έξι εβδομάδες πριν την ημερομηνία που έχει ορισθεί για την έναρξη της συνόδου.

Κάθε συμβαλλόμενο μέρος ενημερώνει τον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης για το όνομα και τη διεύθυνση του αντιπροέδρου που έχει ορισθεί τουλάχιστον ένα μήνα πριν την έναρξη της συνόδου. Κάθε εκπρόσωπος μπορεί να συνοδεύεται από έναν ή περισσότερους συμβούλους. Η επιτροπή καθορίζει τις ημερομηνίες των συνόδων της σε συνεννόηση με το Γενικό Γραμματέα. Οι σύνοδοι πραγματοποιούνται στην έδρα του Συμβουλίου της Ευρώπης, στο Στρασβούργο και διεξάγονται κεκλεισμένων των θυρών.

3.1.2.2. Αρμοδιότητες προέδρου – αντιπροέδρου

Ο πρόεδρος, καθώς επίσης και ο πρώτος και δεύτερος αντιπρόεδρος εκλέγονται με την πλειοψηφία των ψήφων για τη διάρκεια ενός κύκλου ελέγχου, κατά τη σύνοδο που προηγείται της έναρξης του κύκλου. Επίσης μπορεί να είναι υποψήφιοι για επανεκλογή.

Ο πρόεδρος, ανεξάρτητα από την ιδιότητά του ως αντιπρόσωπος, διευθύνει τις εργασίες και προεδρεύει των συνόδων της επιτροπής. Λαμβάνει μέρος στην ψηφοφορία ως αντιπρόσωπος.

Σε περίπτωση αδυναμίας του προέδρου να προεδρεύσει, αντικαθίσταται από τον πρώτο αντιπρόεδρο και αν και αυτός αδυνατεί, αντικαθίσταται από τον δεύτερο αντιπρόεδρο, κατά τον ίδιο τρόπο.

3.1.2.3. Αρμοδιότητες γενικού γραμματέα

Ο γενικός γραμματέας ή ο εκπρόσωπός του μπορεί, σε οποιαδήποτε στιγμή, να τοποθετείται γραπτά ή προφορικά για κάθε επίκαιρο θέμα. Ο γενικός γραμματέας θέτει στη διάθεση της επιτροπής το απαραίτητο προσωπικό και υπηρεσίες.

Η γραμματεία έχει την ευθύνη για την προετοιμασία και τη διανομή των κειμένων που θα εξετασθούν από την επιτροπή.

3.2. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΥΠΟΥΡΓΩΝ

3.2.1. Σύνθεση Επιτροπής Υπουργών

Η Επιτροπή Υπουργών υιοθετεί με πλειοψηφία των δύο τρίτων των παρισταμένων μελών, το δικαίωμα ψήφου που προορίζεται μόνο στα συμβαλλόμενα μέρη, στη βάση της έκθεσης της Κυβερνητικής Επιτροπής, απόφαση που καλύπτει το σύνολο του κύκλου ελέγχου και περιλαμβάνει ατομικές συστάσεις προς τα συμβαλλόμενα μέρη.

Λαμβάνοντας τις προτάσεις της Κυβερνητικής Επιτροπής, η Επιτροπή Υπουργών λαμβάνει τις αποφάσεις που θεωρεί κατάλληλες. Κάθε μέλος δικαιούται έναν αντιπρόσωπο στην Επιτροπή των Υπουργών και κάθε αντιπρόσωπος διαθέτει μία μόνο ψήφο. Αντιπρόσωπος στην επιτροπή είναι ο Υπουργός Εξωτερικών. Στην περίπτωση που ο Υπουργός Εξωτερικών αδυνατεί να παραστεί, μπορεί να οριστεί στη θέση του ένας αντιπρόσωπος, ο οποίος στο μέτρο του δυνατού να είναι μέλος της κυβέρνησης. Σύμφωνα με το άρθρο 14 του Εσωτερικού Κανονισμού της επιτροπής των Υπουργών, κάθε Υπουργός Εξωτερικών ορίζει έναν αντιπρόσωπο, ο οποίος ενεργεί εν ονόματί του, για τις συναντήσεις που γίνονται σε επίπεδο άλλο από εκείνο των Υπουργών Εξωτερικών.

3.2.2. Εξουσίες της Επιτροπής Υπουργών που συνέρχεται σε επίπεδο αντιπροσώπων

Η Επιτροπή των Υπουργών που συνέρχεται σε επίπεδο αντιπροσώπων – εφεξής αναφέρονται ως οι «Αντιπρόσωποι» - εξουσιοδοτείται να χειρίζεται κάθε θέμα αρμοδιότητας της επιτροπής των Υπουργών και να λαμβάνει αποφάσεις στο όνομά τους.

Οι αποφάσεις που λαμβάνονται από τους αντιπροσώπους έχουν την ίδια ισχύ και το ίδιο αποτέλεσμα με τις αποφάσεις που λαμβάνονται από την επιτροπή των Υπουργών, που συνέρχεται σε επίπεδο Υπουργών Εξωτερικών.

Οι αντιπρόσωποι ωστόσο, δεν λαμβάνουν αποφάσεις για ζητήματα που κατά την άποψη ενός ή περισσότερων εξ αυτών θα πρέπει, εξαιτίας της πολιτικής τους σημασίας, να χειρισθούν από την Επιτροπή των Υπουργών που συνέρχεται σε επίπεδο Υπουργών Εξωτερικών.

3.3. ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

Ο Κοινωνικός Χάρτης, με το πρωτόκολλο του 1995 έφτασε σε σημείο να διαθέτει ένα ιδιαίτερο μηχανισμό εφαρμογής: το σύστημα συλλογικών καταγγελιών. Η διαδικασία των συλλογικών καταγγελιών λειτουργεί παράλληλα με τις διαδικασίες που προβλέπονται από τη σύμβαση για τα δικαιώματα του ανθρώπου, στο σημείο, που εκείνη επιδιώκει την εφαρμογή πολύ σημαντικών θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Έτσι, ενώ η σύμβαση προβλέπει μια διαδικασία, η οποία κινείται μετά από πρωτοβουλία μεμονωμένων ατόμων, που καταγγέλλουν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των οποίων υπήρξαν θύματα οι ίδιοι, στη διαδικασία συλλογικών καταγγελιών, δεν υπάρχει η δυνατότητα αυτή.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου απορρίπτει κάθε αίτηση προστασίας, η οποία εκτιμάται ότι έχει χαρακτήρα μιας γενικής προσφυγής, ενώ στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της διαδικασίας των συλλογικών καταγγελιών οι προσφυγές,

οι οποίες ασκούνται από αρμόδιους οργανισμούς και όχι από μεμονωμένα άτομα.

Το πρωτόκολλο καθιερώνει ένα μηχανισμό συλλογικών και όχι ατομικών καταγγελιών και καλεί την Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων, να εξετάζει το παραδεκτό και το βάσιμο των καταγγελιών, που υποβάλλονται με βάση το πρωτόκολλο, όπως αυτές παρουσιάζονται από τα αντίδικα μέρη.

Η μόνη διεθνής διαδικασία συλλογικών καταγγελιών, που μπορεί να συγκριθεί με αυτή που προβλέπεται από το πρωτόκολλο, είναι εκείνη που λειτουργεί στο πλαίσιο της διεθνούς οργάνωσης εργασιών, που εφαρμόζεται όμως μόνο σε ζητήματα, που σχετίζονται με τη συνδικαλιστική ελευθερία.

Οι σχετικές καταγγελίες υποβάλλονται στην Επιτροπή Συνδικαλιστικής Ελευθερίας του Διοικητικού Συμβουλίου της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας. Η επιτροπή είναι ένα τριμελές όργανο, που αποτελείται από εννέα μέλη, που επιλέγονται από τις ομάδες που εκπροσωπούν τις κυβερνήσεις, τους εργαζόμενους, τους εργοδότες στη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας. Τα μέλη της επιτροπής μετέχουν σ' αυτή ως μεμονωμένα άτομα και όχι σαν αντιπρόσωποι των ομάδων που ανήκουν.

Οι καταγγελίες για παραβίαση των κανονιστικών διατάξεων, μπορούν να κατατεθούν στην επιτροπή από τις κυβερνήσεις, τις εργοδοτικές οργανώσεις και από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις. Εκτός από τις κυβερνήσεις, μπορεί να προσφύγουν για οποιοδήποτε θέμα αφορά τη συνδικαλιστική ελευθερία και οι διεθνείς οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, που διαθέτουν συμβουλευτική αρμοδιότητα, καθώς και οι διεθνείς οργανώσεις, των οποίων τα μέλη βλάπτονται άμεσα από την καταγγελλόμενη παραβίαση. Τα πορίσματα και οι συστάσεις της επιτροπής κοινοποιούνται στο Διοικητικό Συμβούλιο της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, που τις επικυρώνει χωρίς να τις τροποποιεί.

Η επιτροπή για τη συνδικαλιστική ελευθερία, είναι ο πλέον εδραιωμένος μηχανισμός υποβολής συλλογικών καταγγελιών. Το σύστημα αυτό αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για τη δημιουργία του πρωτοκόλλου των συλλογικών καταγγελιών, αλλά προφανώς έχει σαν αντικείμενό του μόνο

υποθέσεις συνδικαλιστικής ελευθερίας, ενώ το πρωτόκολλο έχει σαν ιδιαίτερο χαρακτηριστικό ότι καλύπτει το σύνολο των οικονομικών, κοινωνικών και μορφωτικών δικαιωμάτων που συνθέτουν το περιεχόμενο του αναθεωρημένου χάρτη.

3.4. Η ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ (ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΗΔΗ ΕΞΕΤΑΣΤΕΙ)

3.4.1. Ο Χάρτης¹⁶

Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης είναι, στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα, το αντίστοιχο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που κατοχυρώνει κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα. Ο Χάρτης άνοιξε προς υπογραφή στο Συμβούλιο της Ευρώπης και τέθηκε σε ισχύ το 1965. Το αρχικό κείμενο του Χάρτη συμπληρώθηκε και αναθεωρήθηκε σε βάθος το 1996.

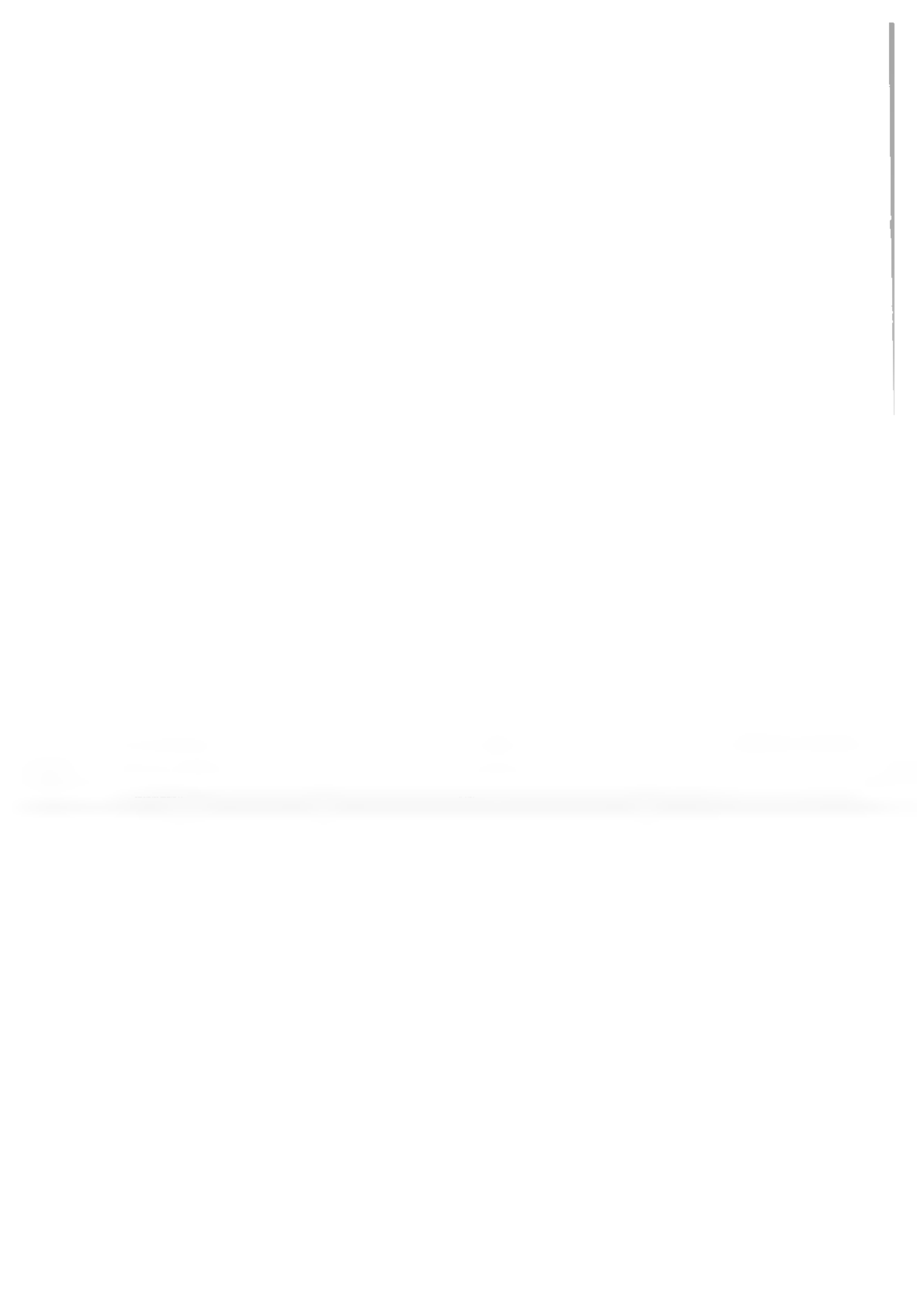
Ο Χάρτης παρέχει:

- ✓ Προστασία στους χώρους εργασίας.
- ✓ Ειδική προστασία σε χώρους εκτός εργασίας για ευάλωτες κατηγορίες προσώπων.
- ✓ Κοινωνική προστασία για το σύνολο του πληθυσμού, στους χώρους εργασίας.

Κύριο γνώρισμα του Χάρτη είναι ο κανόνας, σύμφωνα με τον οποίο κάθε συμβαλλόμενο μέλος, που τον επικυρώνει δεν υποχρεούται να αποδεχθεί όλα τα δικαιώματα που περιέχει. πρέπει πάντως να αποδεχθεί ένα ελάχιστο αριθμό θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων.

---

¹⁶ <http://tosyntagma.ant-sakkoulas.gr/praxeis/item.php?id=745>

3.4.2. Έλεγχος εφαρμογής μέσω εκθέσεων

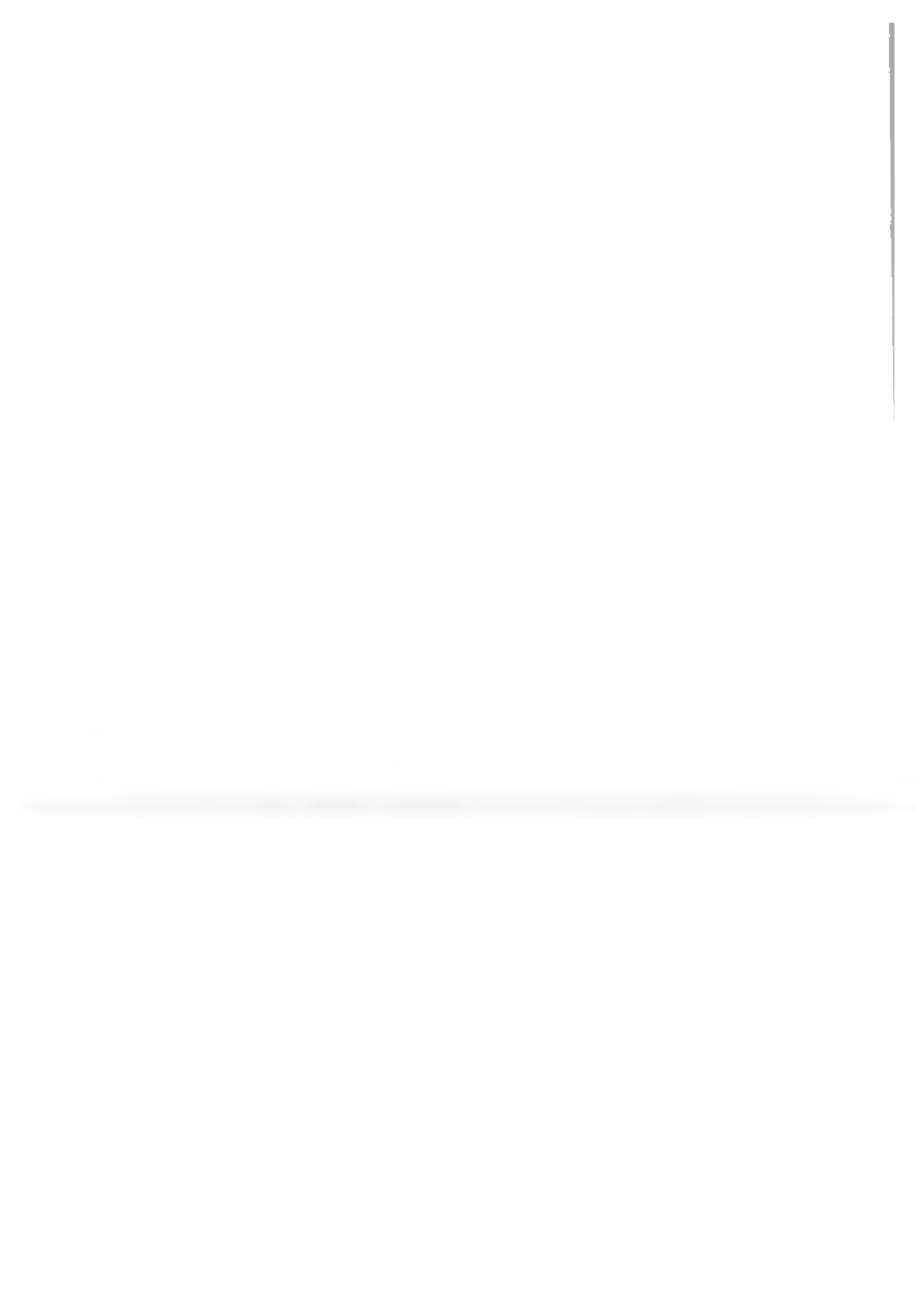
Η εφαρμογή του Κοινωνικού Χάρτη ελέγχεται, κυρίως, από έναν μηχανισμό υποβολής εκθέσεων. Ο έλεγχος των εκθέσεων έχει ανατεθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων, που αποτελείται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες και όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης, η Κυβερνητική Επιτροπή και η Επιτροπή Υπουργών, παίζουν έναν πολύ σημαντικό πολιτικό ρόλο. Ένας εκπρόσωπος της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, οι διεθνείς οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων και τα συνδικάτα εργαζομένων και ορισμένες μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν συμβουλευτικό ρόλο.

3.4.3. Έλεγχος εφαρμογής μέσω συλλογικών προσφυγών

Το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, που προβλέπει το σύστημα συλλογικών προσφυγών, τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1998, σκοπεύει να επεξεργαστεί τις πληροφορίες που έρχονται από τις κυβερνήσεις, μέσω του μηχανισμού των κρατών και να ενθαρρύνει τους κοινωνικούς εταίρους του Συμβουλίου της Ευρώπης και ορισμένες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις να καταγγέλλουν απευθείας τις παραβιάσεις του Χάρτη στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, υποβάλλοντας προσφυγές. Το Πρωτόκολλο για τις συλλογικές προσφυγές είναι ο πρώτος μηχανισμός συλλογικών προσφυγών στον κοινωνικό χώρο. Η Ελλάδα δεν έχει μέχρι στιγμής αναγνωρίσει δικαίωμα στις ελληνικές ΜΚΟ να καταθέτουν συλλογικές προσφυγές.

3.4.4. Διαδικασία εξέτασης της συλλογικής προσφυγής

Η συλλογική προσφυγή εξετάζεται πρώτα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία, αφού αποφανθεί για το παραδεκτό, ερευνά τις εξηγήσεις και τις πληροφορίες που της παρέχουν τα δύο

μέρη. Η Επιτροπή λαμβάνει επίσης υπόψη της και τις παρατηρήσεις που της υπέβαλαν και τα άλλα κράτη που έχουν επικυρώσει. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων ετοιμάζει την έκθεσή της και μεταφέρει στην Επιτροπή Υπουργών τα συμπεράσματά της, για το αν το υπό εξέταση Κράτος σεβάστηκε ή όχι τον Χάρτη.

Αν τα συμπεράσματα της Έκθεσης της Επιτροπής είναι αρνητικά, τότε η Επιτροπή Υπουργών υιοθετεί ψήφισμα με γνώμονα την Έκθεση, απευθύνει σύσταση στο υπό εξέταση κράτος να τροποποιήσει τη νομοθεσία ή την πρακτική του.

3.4.5. Οι προσφυγές κατά της Ελλάδας

Σε σύνολο δώδεκα συλλογικών προσφυγών, οι τρεις στρέφονται κατά της Ελλάδας:

- Η πρώτη προσφυγή, η 3/1998, είχε ως αντικείμενο τα άρθρα 5 (συνδικαλιστικό δικαίωμα) και 6 (δικαίωμα διαπραγμάτευσης) του Κοινωνικού Χάρτη και τον σεβασμό των διατάξεων για τους εργαζόμενους στις ένοπλες δυνάμεις της χώρας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέρριψε την προσφυγή ως απαράδεκτη (13.10.1999) γιατί η Ελλάδα δεν δεσμεύεται από τα παραπάνω άρθρα.

- Η δεύτερη προσφυγή, η 7/2000 έχει ως αντικείμενο το άρθρο 1 παρ.2 που απαγορεύει την αναγκαστική εργασία και ορίζει τα ακόλουθα:

«Για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος για εργασία τα μέρη αναλαμβάνουν υποχρέωση: ....

Να προστατεύουν με αποτελεσματικό τρόπο το δικαίωμα του εργαζόμενου να κερδίζει από την εργασία που αναλαμβάνει ελεύθερα».

Η διεθνής ΜΚΟ, που κατέθεσε την προσφυγή, παρέθεσε σειρά ελληνικών νόμων, που αντιβαίνουν στην απαγόρευση της αναγκαστικής εργασίας:

1) το Π.Δ. 17/1974 «Περί σχεδιάσεως εκτάκτου ανάγκης.

2) το άρθρο 64 του Π.Δ. 1400/73 «Αξιωματικοί Ενόπλων Δυνάμεων».

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

3) τα άρθρα 205, 207 (1), 208, 210 (1) και 222 του Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου, καθώς και το άρθρο 4 παρ. 1 του νόμου 3276/1944, που προβλέπουν ποινική τιμωρία για τους εργαζόμενους του εμπορικού ναυτικού, όταν αρνούνται να εργαστούν ακόμα και όταν επικαλούνται την απουσία ασφάλειας του πλοίου.

Η Ελληνική Κυβέρνηση δεσμεύτηκε στις γραπτές παρατηρήσεις της ότι θα τροποποιήσει όλες τις προηγούμενες διατάξεις, προκειμένου να μην αντίκεινται στην απαγόρευση της αναγκαστικής εργασίας, που εγγυάται ο Ε.Κ.Χ.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκρινε ομόφωνα ότι συντρέχει παραβίαση του Ε.Κ.Χ. και, ειδικότερα, στην απαγόρευση της αναγκαστικής εργασίας.

Τέλος, με ψήφισμά της, ειδικά για την συλλογική προσφυγή 7/2000, η Επιτροπή σημείωσε την ενόπιον της δέσμευση της Ελλάδας να συμμορφωθεί προς τις απαιτήσεις των οργάνων ελέγχου του Ε.Κ.Χ.

Στην τελευταία τακτική έκθεσή της για την Ελλάδα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έκρινε ότι η χώρα έχει συμμορφωθεί πλήρως ως προς την πρώτη και τρίτη υπόδειξη, δεν έχει λάβει όμως καμία πρωτοβουλία συμμόρφωσης για τη δεύτερη.

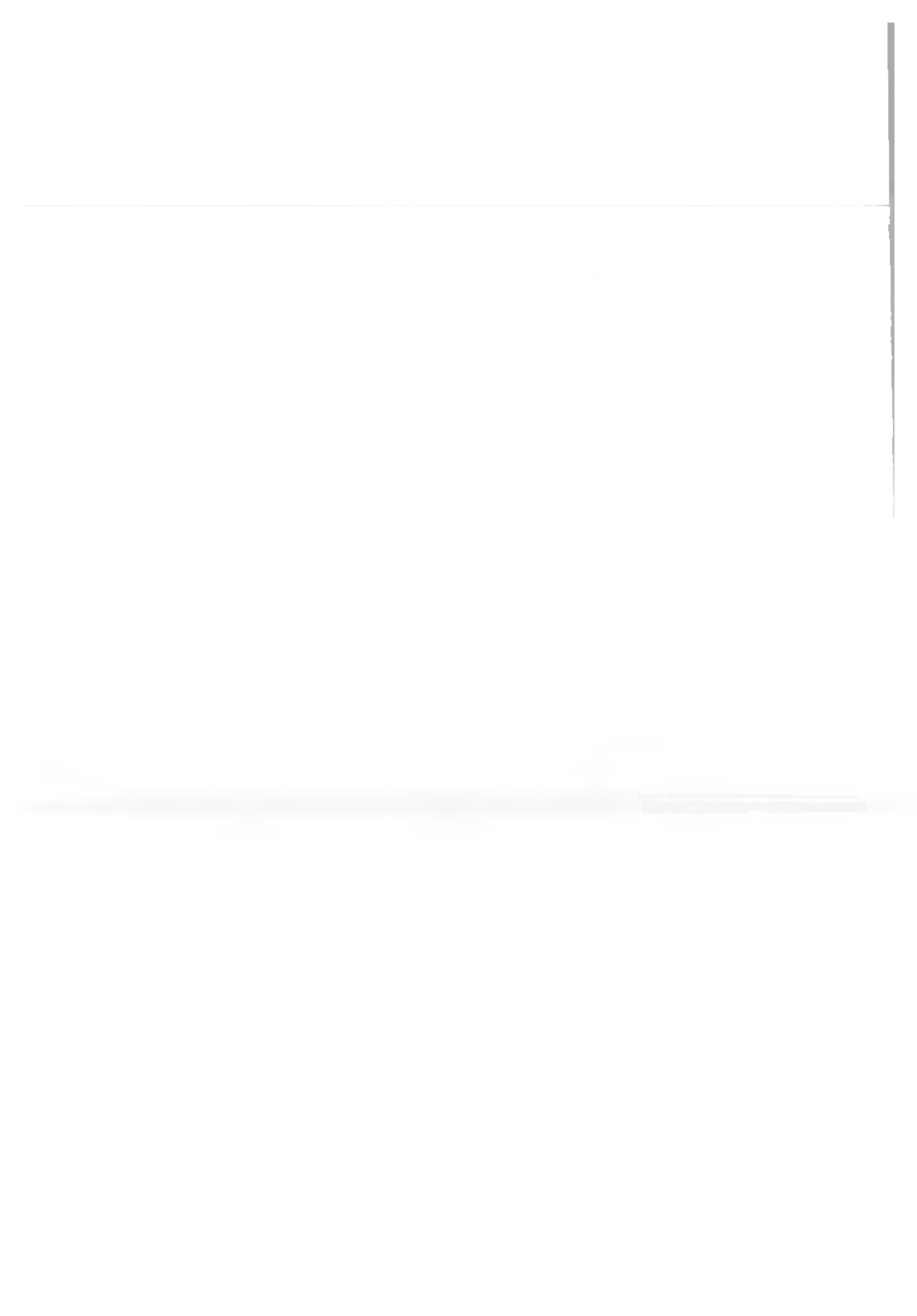
Η τρίτη αναφορά, η 8/2000 είναι πάλι το άρθρο 1 παρ.2 που απαγορεύει την αναγκαστική εργασία.

Η ΜΚΟ, που κατέθεσε την προσφυγή, ισχυρίστηκε ότι οι διατάξεις για την εναλλαγή του νόμου 2510/1997, αλλά και η ελληνική πρακτική αντιβαίνουν στην αναγκαστική εργασία.

3.4.6. Προτάσεις

Η Εθνική Επιτροπή για τα δικαιώματα του ανθρώπου προτείνει:

α) Να αναγνωρίσει η Ελλάδα στις εθνικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις το δικαίωμα να καταθέτουν συλλογικές προσφυγές ενόπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Δικαιωμάτων, καταθέτοντας την απαραίτητη δήλωση που προβλέπεται στο πρωτόκολλο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη.

β) Να τροποποιηθεί το άρθρο 64 του Π.Δ. 1400/73 με τίτλο «Αξιωματικοί Ενόπλων Δυνάμεων σε υπηρεσιακή κατάσταση». Ο χρόνος, πάντως, υποχρεωτικής υπηρεσίας των Ενόπλων Δυνάμεων δεν μπορεί να υπερβαίνει χρονική περίοδο ίση με τη διάρκειά τους στις στρατιωτικές σχολές.

γ) να μειωθεί περαιτέρω η εναλλακτική πολιτική - κοινωνική υπηρεσία.

3.5. ΠΟΙΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΝΑ ΥΠΟΒΑΛΛΟΥΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ

Νομιμοποιούνται να υποβάλλουν καταγγελίες μόνο οργανώσεις που συγκαταλέγονται στις τέσσερις ακόλουθες κατηγορίες:¹⁷

α) Οι διεθνείς οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, που καλούνται να αποτελούν παρατηρητές με συμβουλευτική αρμοδιότητα στις συνεδριάσεις της κυβερνητικής επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη. Η κυβερνητική επιτροπή έχει την ευχέρεια να καλέσει εκπροσώπους των διεθνών οργανώσεων εργοδοτών και δύο διεθνών οργανώσεων εργαζομένων, προκειμένου να συμμετάσχουν στις συνεδριάσεις της. Τρεις τέτοιες οργανώσεις, που έχουν κληθεί να συμμετάσχουν σ' αυτές τις συνεδριάσεις είναι: η Συνομοσπονδία των Βιομηχάνων και η Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία των Εργατικών Συνδικάτων. Δεδομένου ότι, ο Χάρτης εστιάζει την προστασία του, κυρίως στα συμφέροντα των εργαζομένων, είναι πολύ πιθανόν ότι η πλειοψηφία των καταγγελιών θα προέρχονται από τη διεθνή οργάνωση των εργαζομένων.

β) Οι άλλες διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις που έχουν συμβουλευτικό καθεστώς στο Συμβούλιο της Ευρώπης και περιέχονται σε κατάλογο, που δημιουργήθηκε για το σκοπό αυτό από την κυβερνητική επιτροπή. Όλες αυτές οι οργανώσεις καλούνται με την απόφαση της Επιτροπής Υπουργών της 22^{ης} Ιουνίου 1995 να καταθέσουν αίτηση για την εγγραφή τους στον κατάλογο που καταρτίζει η Κυβερνητική Επιτροπή. Κάθε αίτηση θα

¹⁷ Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης και οι προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2000, σελ. 144.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1207 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

πρέπει να συνοδεύεται από λεπτομερές έγγραφο υλικό, που να αποδεικνύει την ικανότητα της ενδιαφερόμενης οργάνωσης να συντάζει αναφορές τεχνικά άρτιες και αξιόπιστες, τόσο ως προς τους νομικούς, όσο και προς πραγματικούς ισχυρισμούς. Οι αιτήσεις διαβιβάζονται στην κυβερνητική επιτροπή. Μια αίτηση θεωρείται ότι έγινε δεκτή από την Κυβερνητική Επιτροπή, εάν μετά από ψηφοφορία δεν απορριφθεί από την πλειοψηφία των ψηφισάντων. Η καταχώρηση της κάθε οργάνωσης στον ένδικο κατάλογο ισχύει για μια περίοδο τεσσάρων ετών. Παύει να ισχύει αν μετά την πάροδο της τετραετίας δεν ζητηθεί η ανανέωσή της από την οργάνωση.

γ) Οι εθνικές αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων που υπάγονται στη δικαιοδοσία του συμβαλλόμενου μέρους, κατά του οποίου υποβάλλεται η καταγγελία, οι οργανώσεις αυτής της κατηγορίας δεν μπορούν να υποβάλλουν παρά μόνο καταγγελίες που στρέφονται κατά του κράτους, στη δικαιοδοσία του οποίου υπάγονται.

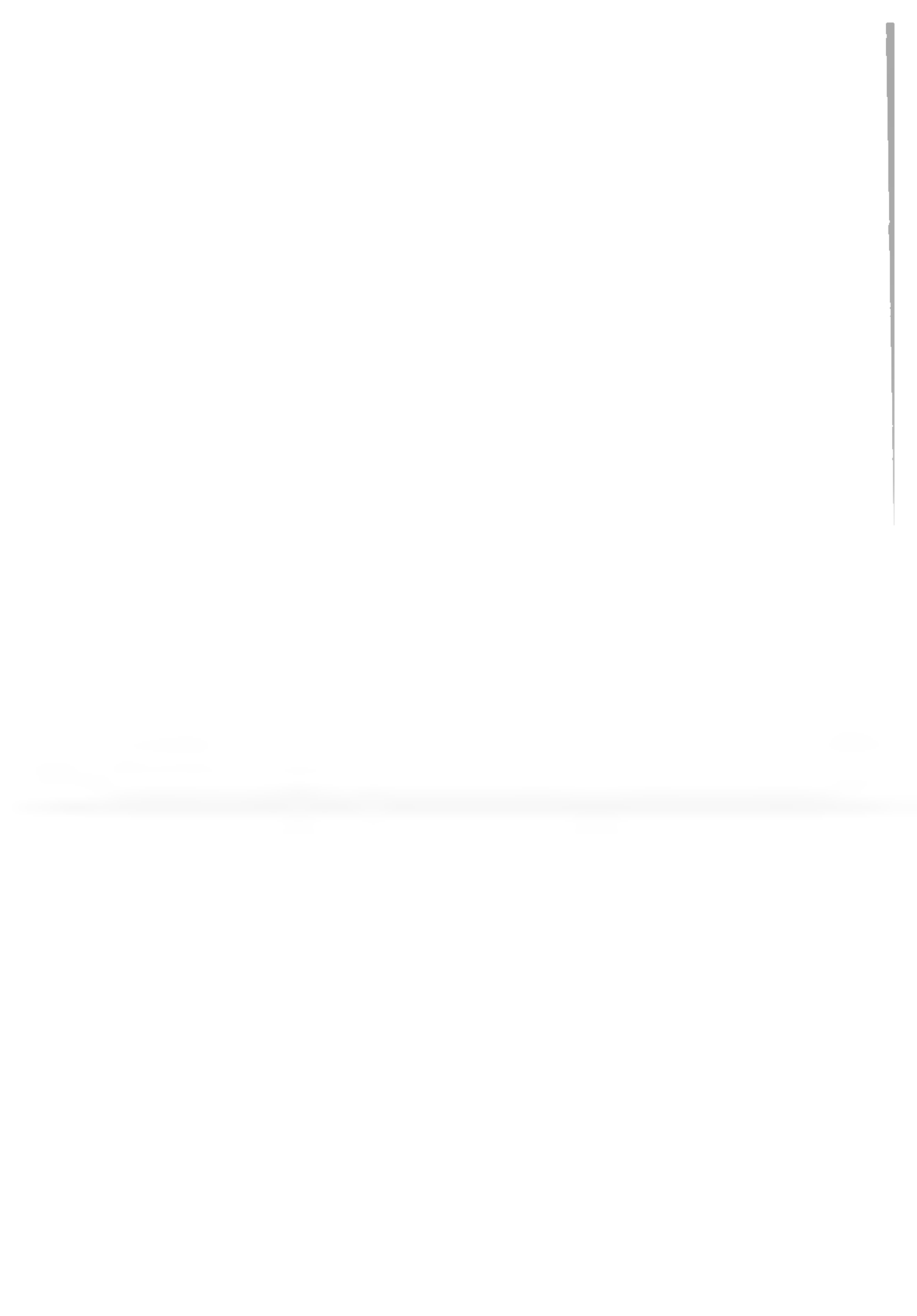
Όσον αφορά τις οργανώσεις των εργαζομένων, το δικαίωμα αυτό απονέμεται στις συνδικαλιστικές οργανώσεις.¹⁸ Τόσο για τις οργανώσεις εργοδοτών, όσο και για τις ομοσπονδίες συνδικαλιστικών οργανώσεων, υπάρχει μια υποχρέωση αντιπροσωπευτικότητας, η Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων θα κληθεί να αποφασίσει, ανά περίπτωση, την αντιπροσωπευτικότητα της κάθε προσφεύγουσας οργάνωσης.

Σε σχέση με τις οργανώσεις των εργαζομένων, καταγγελίες μπορούν να υποβληθούν, είτε με μεμονωμένη εθνική συνδικαλιστική οργάνωση, είτε από μια εθνική ομοσπονδία συνδικαλιστικών οργανώσεων.

δ) Οι εθνικές οργανώσεις, μη κυβερνητικές, που υπάγονται στη δικαιοδοσία του κράτους, κατά του οποίου υποβάλλεται η καταγγελία και οι οποίες δραστηριοποιούνται σε τομείς που καλύπτει ο Χάρτης. Οι εθνικές μη κυβερνητικές οργανώσεις δεν μπορούν να κάνουν χρήση αυτού του δικαιώματος, μόνο όταν το συμβαλλόμενο μέρος έχει προβεί σε μια

---

¹⁸ Η Επιτροπή της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας δέχεται τις καταγγελίες που κατατίθενται από μεμονωμένες εθνικές συνδικαλιστικές οργανώσεις.

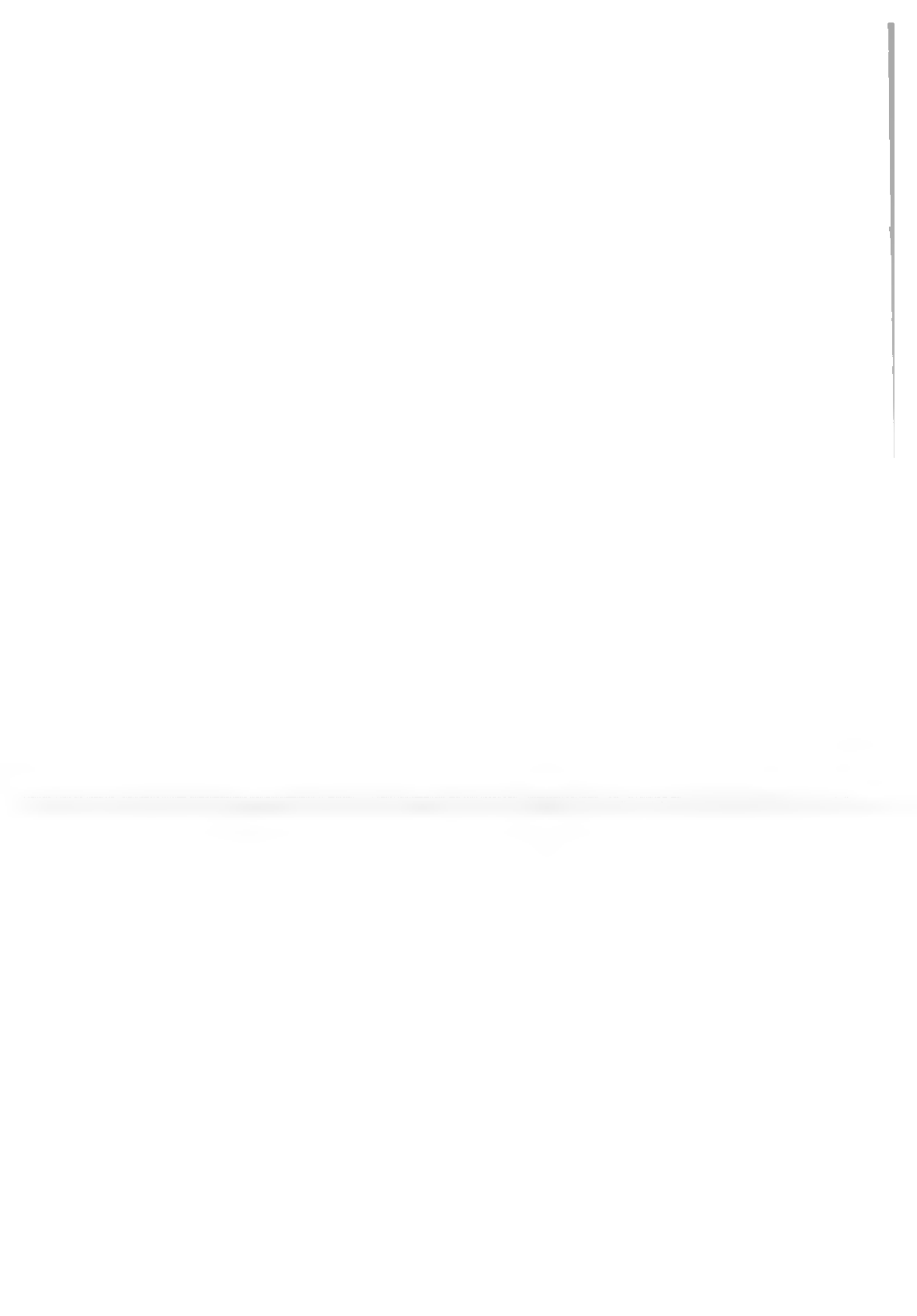
προαιρετική δήλωση, που να του επιτρέπει τέτοιου τύπου δηλώσεις μπορούν να γίνουν για μια καθορισμένη διάρκεια ή για αόριστο χρόνο.

Στην τελευταία περίπτωση, το ενδιαφερόμενο μέρος έχει πάντα την ευχέρεια να καταγγείλει το πρωτόκολλο στο σύνολό του, με προειδοποίηση δώδεκα μηνών.

Οι δηλώσεις αυτές αναγνωρίζουν το δικαίωμα υποβολής καταγγελιών σε άλλες εθνικές αντιπροσωπευτικές μη κυβερνητικές οργανώσεις, που υπάγονται στη δικαιοδοσία (του μέρους που προβαίνει στη δήλωση αυτή) και οι οποίες είναι εξειδικευμένες στα θέματα που διέπει ο Χάρτης. Εννοείται ότι, αυτή η διάταξη δεν επιτρέπει, σε καμία περίπτωση να περιορίσει σε κάποιο συμβαλλόμενο μέρος την αναγνώριση του δικαιώματος αυτού σε ορισμένες μόνο οργανώσεις, που θα απαριθμεί στη δήλωσή του.

3.6. ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

Μια καταγγελία επικαλείται την έλλειψη ικανοποιητικής εφαρμογής του Χάρτη, έτσι λοιπόν παραπέμπει σε κάθε παραβίαση οποιασδήποτε από τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το Χάρτη. Έτσι λοιπόν, θα καταγγείλει την παραβίαση από ένα συμβαλλόμενο μέρος, των υποχρεώσεων που έχει το ίδιο αποδεχτεί με βάση τις διατάξεις που εγγυώνται τα οικονομικά, κοινωνικά, μορφωτικά δικαιώματα στο Μέρος II του Χάρτη, στο πρόσθετο πρωτόκολλο του 1988, καθώς και στον αναθεωρημένο Κοινωνικό Χάρτη του 1996. Μεταξύ των υποχρεώσεων αυτών, περιλαμβάνεται και η δέσμευση των συμβαλλόμενων μερών να διασφαλίσουν το υψηλότερο και σταθερότερο δυνατό επίπεδο απασχόλησης, η εφαρμογή της όμως, δεν εξετάζεται πλέον από την Επιτροπή Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων, στα πλαίσια του συστήματος των εκθέσεων. Η παράγραφος 31 της επεξηγηματικής έκθεσης του πρωτοκόλλου, αναφέρει ότι, κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων στην επιτροπή Charte-Rel συμφωνήθηκε ότι μια καταγγελία δεν μπορεί να θέτει υπό εξέταση ατομικές περιπτώσεις. Κάτι τέτοιο υποδηλώνει ότι οι καταγγελίες θα

πρέπει να είναι συλλογικές και ως προς την ουσία, αλλά και ως προς τη διαδικασία.

Οι καταγγελίες που υποβάλλονται βάσει του πρωτοκόλλου εισάγονται μόνο από οργανώσεις που αναφέρονται σε μια γενική, νομική ή πραγματική κατάσταση, που αντίκειται στο Χάρτη.

Σε ορισμένες υποθέσεις που εισάγονται από εργοδοτικές οργανώσεις ή οργανώσεις εργαζομένων, η καταγγελία μπορεί να αναφέρεται στη δυσμενή μεταχείριση του συνόλου ή ορισμένων μελών της προσφεύγουσας οργάνωσης.

3.7. ΠΑΡΑΔΕΚΤΟ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

Η πρώτη ενέργεια της Επιτροπής Ανεξάρτητων Εμπειρογνομόνων, από τη στιγμή που επιλαμβάνεται μιας καταγγελίας είναι να εξετάσει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του παραδεκτού. Το πρωτόκολλο αναφέρει τρεις προϋποθέσεις παραδεκτού:

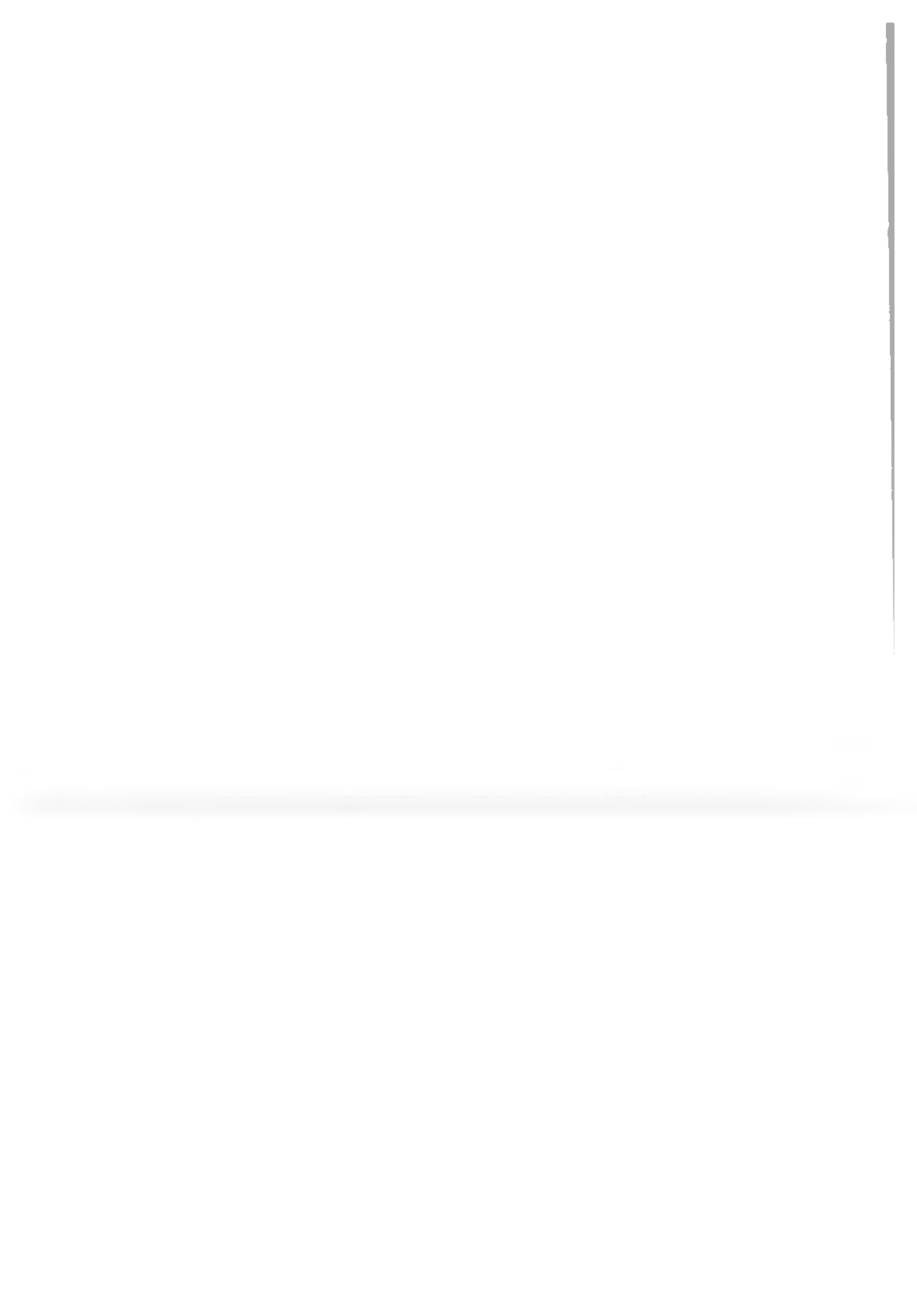
Η καταγγελία πρέπει να υποβάλλεται από τα όργανα που είναι αρμόδια γι' αυτό, π.χ. οι διεθνείς οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, άλλες διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις, που έχουν συμβουλευτικό καθεστώς στο Συμβούλιο της Ευρώπης, εθνικές αντιπροσωπευτικές οργανώσεις του συμβαλλόμενου μέρους, κατά του οποίου υποβάλλεται η καταγγελία. Πρέπει να τηρείται ο έγγραφος τύπος και τέλος, από άποψη ουσίας, πρέπει να αναφέρεται σε μια διάταξη του Χάρτη, που έγινε δεκτή από το συγκεκριμένο συμβαλλόμενο μέρος.

Η επεξηγηματική έκθεση του πρωτοκόλλου αναφέρει ορισμένα επιπλέον κριτήρια, τα οποία όπως συμφωνήθηκε κατά την επεξεργασία του πρωτοκόλλου, θα πρέπει να λάβει υπόψη της η επιτροπή Α.Ε.¹⁹

Τα κριτήρια αυτά είναι:

---

¹⁹ Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης και οι προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2000, σελ. 153.

- ✓ Μια καταγγελία μπορεί να κριθεί ως παραδεκτή, ακόμα και αν μια παρόμοια υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον άλλου εθνικού ή διεθνούς δικαιοδοτικού οργάνου.
- ✓ Μια καταγγελία δεν κρίνεται απαράδεκτη από το γεγονός ότι, το περιεχόμενό της έχει ήδη εξετασθεί στο πλαίσιο της διαδικασίας των κυβερνητικών οργάνων.
- ✓ Μια καταγγελία δεν μπορεί να επικαλείται ατομικές περιπτώσεις. Οι καταγγελίες που υποβάλλονται από τις διεθνείς οργανώσεις θα συντάσσονται σε μια από τις επίσημες γλώσσες του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Ένα άλλο αποδεκτό κριτήριο παραδεκτού απαιτεί να μην είναι η καταγγελία προφανώς αβάσιμη ως προς τα πραγματικά περιστατικά. Η Ε.Α.Ε. μπορεί να απορρίψει η ίδια μια καταγγελία, προφανώς απαράδεκτη, χωρίς να υποχρεούται προηγουμένως να απευθύνει αίτηση πληροφοριών στο ενδιαφερόμενο κράτος. Σε άλλες περιπτώσεις, το συμβαλλόμενο μέρος που κατηγορείται και ο συντάκτης της καταγγελίας μπορούν να προσκληθούν, προκειμένου να υποβάλλουν εγγράφως πληροφορίες και παρατηρήσεις. Οι αποφάσεις για το παραδεκτό μιας καταγγελίας θα πρέπει να είναι αιτιολογημένες και να δημοσιεύονται.

3.8. ΚΑΤ' ΟΥΣΙΑΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

Όταν μια καταγγελία κριθεί απαράδεκτη, ακολουθεί η διαδικασία για την κατ' ουσίαν εξέταση. Αν η καταγγελία υποβάλλεται από μια εθνική οργάνωση, οι διεθνείς οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων που συμμετέχουν ως παρατηρητές στις εργασίες της κυβερνητικής επιτροπής καλούνται να υποβάλλουν εγγράφως και τις δικές τους παρατηρήσεις. Η Ε.Α.Ε. έχει τη διακριτική ευχέρεια, είτε με δική της πρωτοβουλία, είτε μετά από αίτηση των μερών, να οργανώσει μια ακρόαση με τους αντιπροσώπους των μερών.

Μετά από κατ' ουσίαν εξέταση της καταγγελίας, η Ε.Α.Ε. συντάσσει μια αιτιολογημένη έκθεση, στην οποία διατυπώνει τα πορίσματά της σχετικά με την ικανοποίηση ή μη, και δηλώνει στο κράτος να υιοθετήσει τα κατάλληλα μέτρα για να εναρμονίσει τη νομοθεσία και τη διοικητική του πρακτική με τις δεσμεύσεις που απορρέουν από το Χάρτη.

3.9. ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ ΜΕ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΝΔΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Εκτός από το πρωτόκολλο, ο μηχανισμός ελέγχου της εφαρμογής του Χάρτη στηρίζεται και στο σύστημα των εκθέσεων, που υποβάλλουν κάθε δύο χρόνια τα συμβαλλόμενα στο Χάρτη μέρη.

Το σύστημα των εκθέσεων και το σύστημα των καταγγελιών έχουν μεν διαφορετική σκοπιμότητα, αλλά η παράλληλη λειτουργία τους σίγουρα ενδυναμώνει το μηχανισμό ελέγχου της εφαρμογής του Χάρτη.

Το σύστημα των εκθέσεων παρουσιάζει το μεγάλο πλεονέκτημα της υποχρέωσης των συμβαλλόμενων μερών, να υποβάλλουν εκθέσεις σε τακτά χρονικά διαστήματα εξασφαλίζοντας έτσι στα αρμόδια όργανα να αξιολογούν διαρκώς την εφαρμογή των υποχρεώσεων που επιβάλλει ο Χάρτης. Αντιθέτως, η διαδικασία των Συλλογικών καταγγελιών επιτρέπει μόνο την εξέταση ενός περιορισμένου αριθμού ζητημάτων, που θα επιλέξουν οι οργανώσεις ως αντικείμενα των καταγγελιών και που θα αφορούν μόνο τα μέρη, που έχουν προσχωρήσει στο πρωτόκολλο.

Το σύστημα των εκθέσεων λοιπόν, προσφέρει μια πιο σφαιρική εικόνα των αποτελεσμάτων της δράσης των συμβαλλομένων μερών. Επίσης, είναι μια διαδικασία που δεν εξαρτάται από την πρωτοβουλία και τους οικονομικούς πόρους του κάθε προσφεύγοντος. Το πρωτόκολλο διαθέτει όλα τα πλεονεκτήματα μιας διαδικασίας καταγγελιών. Επιτρέπει να εξεταστούν από την Ε.Α.Ε., ζητήματα που θεωρούνται σημαντικά από τις οργανώσεις.

Η Ε.Α.Ε. δέχεται σε κάθε περίοδο ελέγχου πληροφορίες από ένα περιορισμένο αριθμό οργανώσεων και αυτό ισχύει μόνο για ορισμένα από τα

συμβαλλόμενα μέρη. Η επιτροπή επίσης, ενημερώνει σχετικά το ενδιαφερόμενο μέρος και ζητά τις παρατηρήσεις του πριν καταλήξει σε συμπεράσματα ως προς την εθνική έκθεση.

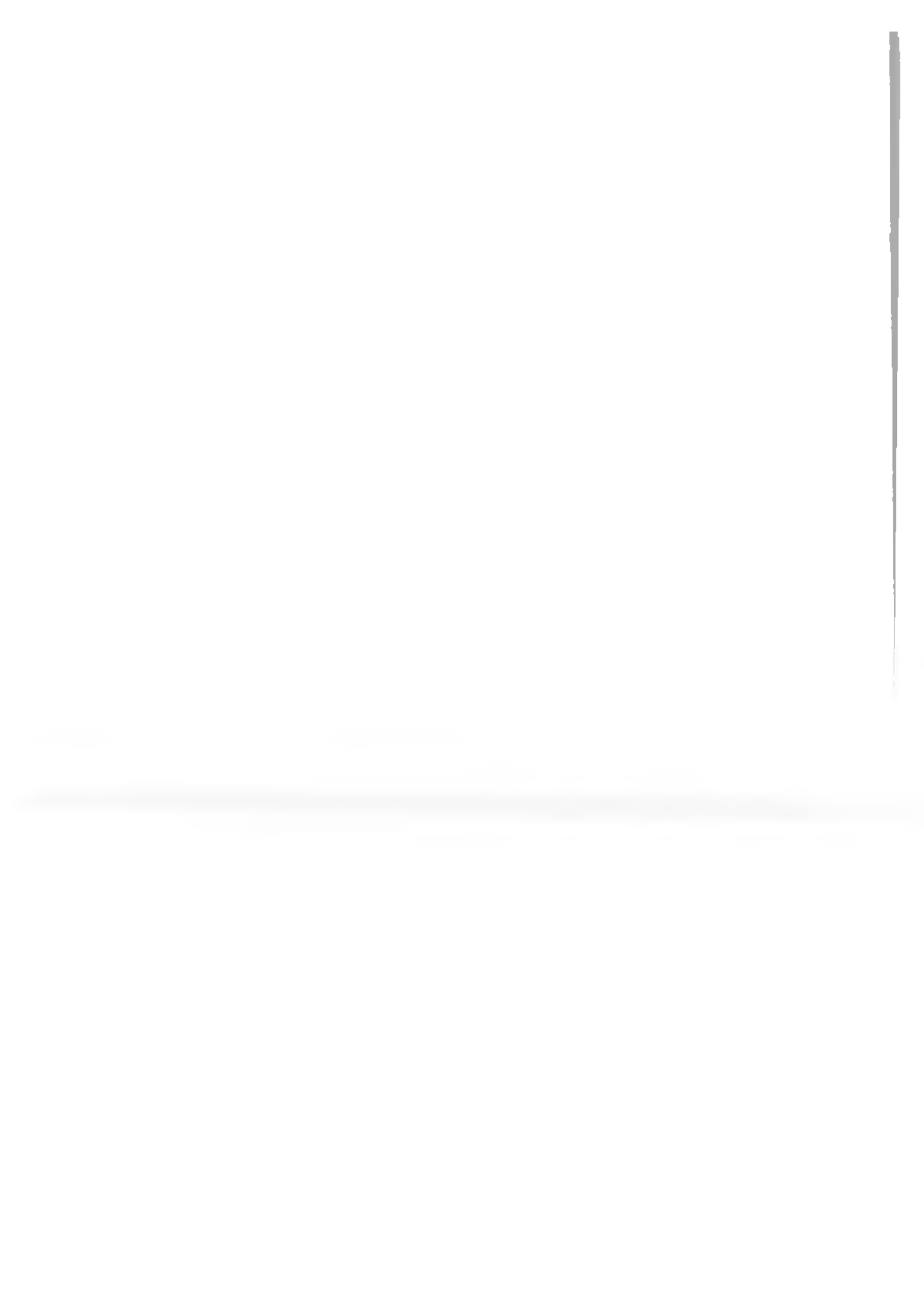
Η πλήρης παρουσίαση των πραγματικών και νομικών ισχυρισμών, όχι μόνο έχει αποφασιστική σημασία για την απόδοση του συστήματος των καταγγελιών, αλλά και διευκολύνει τη λειτουργία του γενικότερου συστήματος ελέγχου της εφαρμογής του Χάρτη, καθώς θα προσφέρει πολύτιμα στοιχεία στην Ε.Α.Ε. σχετικά με την εφαρμογή μιας νομοθεσίας. Η Ε.Α.Ε. μπορεί να κρίνει παρδεκτή μια καταγγελία, ακόμα και αν το ζήτημα έχει ήδη κριθεί στο πλαίσιο του συστήματος εκθέσεων. Η Ε.Α.Ε. έχει μεγάλο αριθμό άλλων ζητημάτων να εξετάσει, κατά την αξιολόγηση μιας εθνικής έκθεσης. Εκμεταλλεύεται την ευκαιρία που της παρέχεται από το σύστημα των εκθέσεων για να επιβεβαιώσει αν λήφθηκαν μέτρα μετά από μια διαπίστωση έλλειψης ικανοποιητικής εφαρμογής του Χάρτη.

Το σύστημα των καταγγελιών διαθέτει το μεγάλο πλεονέκτημα της ταχύτερης λειτουργίας. Η απόφαση της Επιτροπής Υπουργών, που περατώνει τη διαδικασία εξέτασης των εθνικών εκθέσεων, υιοθετείται τουλάχιστον τρία χρόνια μετά το τέλος της χρονικής περιόδου, που καλύπτουν οι συγκεκριμένες εκθέσεις.

Αντίθετα, η εξέταση μιας καταγγελίας, λαμβάνοντας υπόψη τα ολιγάριθμα στάδια της διαδικασίας, που προβλέπει το πρωτόκολλο θα είναι σαφώς συντομότερη.

3.10. ΠΟΙΟΣ ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Η Ε.Α.Ε. είναι η μόνη αρμόδια για να κρίνει την υπόθεση από νομικής άποψης, έτσι αναπτύσσονται η δομή και το περιεχόμενο της έκθεσης. Εάν η επιτροπή αποφανθεί ότι η κυβέρνηση, που κατηγορείται δεν εκπληρώνει σωστά τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το Χάρτη, θα πρέπει να δηλώσει ρητά ότι η συγκεκριμένη κυβέρνηση δεν έχει εξασφαλίσει την ικανοποιητική

εφαρμογή της διάταξης του Χάρτη που αναφέρεται στην καταγγελία και όχι την έχει παραβεί ή δεν την έχει σεβαστεί.

Το τελικό κείμενο του πρωτοκόλλου προβλέπει ότι η Επιτροπή Υπουργών συμμετέχει στην τελευταία φάση της διαδικασίας. Η Ε.Υ. αναλαμβάνει την ευθύνη να μην υποκύψει στον πειρασμό της πολιτικής συνδιαλλαγής.

3.11. ΠΩΣ ΜΙΑ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΑΠΟΚΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Οι καταγγελίες δεν πρέπει να επικαλούνται ατομικές περιπτώσεις. Οι εθνικές συνδικαλιστικές οργανώσεις έχουν δικαίωμα να υποβάλλουν καταγγελίες, σχετικά με τα συλλογικά δικαιώματα που εγγυώνται ρητά το άρθρο 5 και 6 του Χάρτη. Κάτι τέτοιο είναι σύμφωνο προς τους σκοπούς, που αναφέρονται για την «ενίσχυση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων».

Το άρθρο 3 στοχεύει στην αποφυγή μιας δικαστικής διαδικασίας διεθνούς επιπέδου, που να εξετάζει ατομικές περιπτώσεις. Η κατάσταση όμως, είναι διαφορετική αν μια ατομική υπόθεση, η οποία ενδεχομένως έχει ήδη αποτελέσει το αντικείμενο μιας απόφασης εθνικού δικαστηρίου χρησιμοποιηθεί για να καταδείξει μαζί με στατιστικά στοιχεία, την ύπαρξη μιας γενικής κατάστασης στη συγκεκριμένη χώρα. Η καταγγελία είναι από τη φάση της συλλογική και συνεπώς οι καταγγελίες πρέπει να υποβάλλονται από οργανώσεις και όχι από άτομα.

3.12. Η ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

Η δημοσιότητα της διαδικασίας, που διέπει τις εξεταζόμενες υποθέσεις, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου, τα όργανα που συμμετέχουν στη διαδικασία των συλλογικών καταγγελιών

καταβάλλουν προσπάθειες, ώστε να εξασφαλίσουν τη μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια. Οι αποφάσεις που κρίνουν το παραδεκτό μιας καταγγελίας πρέπει να είναι αιτιολογημένες και να δημοσιεύονται. Οι ακροάσεις πρέπει επίσης να διεξάγονται δημόσια και όλα τα έγγραφα της διαδικασίας να δημοσιοποιούνται.

Με βάση την κρατούσα πρακτική της Ε.Λ.Ε. του εσωτερικού κανονισμού της Ε.Α.Ε. του Κοινωνικού Χάρτη, σύμφωνα με το οποίο «Στα πορίσματα της επιτροπής, η αντίθετη άποψη της μειοψηφίας, σχετικά με ένα συγκεκριμένο ζήτημα ουσίας καταγράφεται μετά από αίτηση των ενδιαφερομένων...» και οι αντικρουόμενες απόψεις των μελών της επιτροπής, σχετικά με το παραδεκτό και το βάσιμο μιας καταγγελίας, θα πρέπει επίσης να δημοσιοποιούνται.

3.13. Ο ΜΗ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Οι συστάσεις προς ένα κράτος, δεν έχουν νομική δεσμευτικότητα, σε αντίθεση με τη διαδικασία των ατομικών προσφυγών, που υποβάλλονται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Η διαδικασία των ατομικών προσφυγών προβλέπει ότι οι αποφάσεις του δικαστηρίου είναι οριστικές και απαιτεί από τα υψηλά συμβαλλόμενα μέρη να δεσμευθούν ότι θα συμμορφώνονται με τις αποφάσεις του δικαστηρίου στις διαφορές που είναι αντίδικα μέρη.

Υπάρχουν κυρώσεις που δεν επιβάλλονται από τη σύμβαση, αλλά μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε σχέση με άλλα δικαιώματα από εκείνα που αναφέρονται στη Σύμβαση.

Για παράδειγμα, το άρθρο 3 του καταστατικού του Συμβουλίου της Ευρώπης,²⁰ ορίζει ότι ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί θεμελιώδη αρχή που διατρέχει τη συμμετοχή στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Το

²⁰ Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ένα σύντομο οδοιπορικό στην ιστορία, τους θεσμούς και τις βασικές πολιτικές της, εκδόσεις Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ε.ε., Αθήνα 1998.

άρθρο 8 εξουσιοδοτεί την Επιτροπή Υπουργών ν' αναστείλει τη συμμετοχή, ενδεχομένως και να αποβάλλει από το Συμβούλιο της Ευρώπης κάθε κράτος – μέλος, που κρίνεται ένοχο για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις καλούν τα κράτη να συμμορφώνονται με τις συστάσεις που τους απευθύνονται από την Επιτροπή Υπουργών και να εναρμονίζουν τη νομοθεσία και την πρακτική τους με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το Χάρτη.

3.14. Ο ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Ο ανεπαρκής δικαστικός χαρακτήρας της διαδικασίας, που οφείλεται στην αυξημένη συμμετοχή, στο πλαίσιο της διαδικασίας δύο πολιτικών οργάνων της Κυβερνητικής Επιτροπής και της Επιτροπής Υπουργών.

Το πρωτόκολλο επιτρέπει στο κράτος, κατά του οποίου στρέφεται η καταγγελία, να εκπροσωπείται στην Επιτροπή Υπουργών και επιπλέον να ψηφίζει. Έτσι, το κράτος γίνεται ταυτόχρονα κριτής και κρινόμενος, γεγονός που θίγει την αμεροληψία της Επιτροπής Υπουργών.

Σύμφωνα με το πρωτόκολλο, μια έκθεση που κρίνει ότι το κράτος – μέρος εφαρμόζει τις διατάξεις του Χάρτη, μπορεί να υιοθετηθεί από την Επιτροπή Υπουργών με απλή πλειοψηφία. Αντίθετα, για την υιοθέτηση μιας σύστασης που διαπιστώνει παραβίαση του Χάρτη, απαιτείται πλειοψηφία δύο τρίτων. Αυτό φανερώνει την εμπλοκή σε μια ανεπιθύμητη διάκριση μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών δικαιωμάτων, δηλαδή των αστικών και πολιτικών από τη μια πλευρά και των οικονομικών και κοινωνικών από την άλλη.

Σύμφωνα με την επεξηγηματική έκθεση του πρωτοκόλλου, η Επιτροπή Υπουργών δεν δικαιούται να διαφοροποιηθεί από τη νομική κρίση της Ε.Α.Ε., αλλά η απόφασή της μπορεί να βασίζεται σε εκτιμήσεις οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την ανάλυση των στοιχείων, συμπεραίνουμε τα ακόλουθα:

1) Ο Χάρτης του 1961 προωθεί την ανεξάρτηση των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων από την απασχόληση. Η εργασία αποτελεί το βασικό μηχανισμό κοινωνικής αποκατάστασης, όχι όμως και το μοναδικό. Από το 1961 ασχολήθηκε με την προστασία της υγείας, της κοινωνικής και ιατρικής βοήθειας, την προστασία των παιδιών και την κατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Το 1988 ο σκοπός του Ε.Κ.Χ. επεκτάθηκε στην προστασία των ατόμων τρίτης ηλικίας και το 1996 στο δικαίωμα της στέγασης και της προστασίας κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

2) Η καταχώρηση των κοινωνικών δικαιωμάτων αποτελεί μια πρόκληση, που επιβάλλει την προσαρμογή αρχών και δικαιωμάτων στις νέες κοινωνικές ανάγκες.

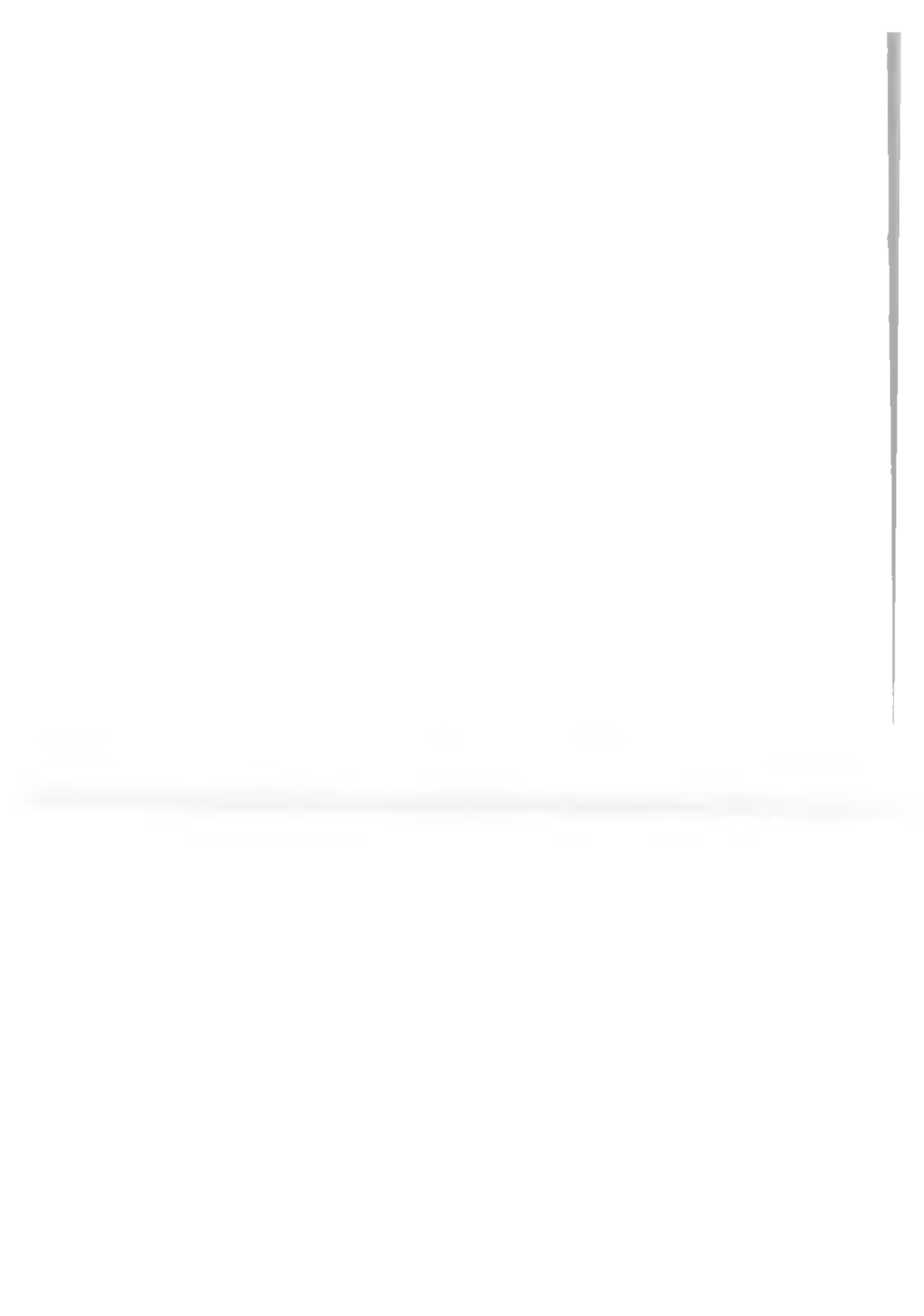
3) Τόσο στα πρωτόκολλα, όσο και στον αναθεωρημένο χάρτη, γινόμαστε μάρτυρες μιας σταδιακής ανάπτυξης νέων κριτηρίων και ένταξης νέων διατάξεων στις ουσιαστικές διατάξεις του Χάρτη του 1961.

4) Τόσο τα νέα, όσο και τα παλιά άρθρα, δεν εξασφαλίζουν μια άμεση λύση σε όλα τα κοινωνικά προβλήματα.

5) Ο αναθεωρημένος κοινωνικός χάρτης δεν είναι μια ουτοπία και δεν αποτελεί πανάκεια για όλα τα κακά. Είναι ένας σημαντικός μηχανισμός, που θα μας βοηθήσει να αναζητήσουμε λύσεις και βελτιώσεις αποτελώντας παράλληλα εγγύηση κατά της ανισότητας και του αποκλεισμού.

6) Ο Α.Ε.Κ.Χ. προσφέρει νέες προοπτικές και μόνο η απλή ύπαρξη του άρθρου 3 για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, που πρέπει να συνδυαστεί με τη διάταξη περί ισότητας, απαγορεύει τον αυθαίρετο αποκλεισμό των υπηκόων ή ακόμα και των αλλοδαπών.

7) Σκοπός της διαδικασίας των συλλογικών καταγγελιών είναι να προσφέρει ένα αποτελεσματικό μηχανισμό προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όλοι επιθυμούν να κατοχυρωθεί η λειτουργία του πρωτοκόλλου

ως ένα αποτελεσματικό όργανο προστασίας των οικονομικών, κοινωνικών και μορφωτικών δικαιωμάτων.

8) Η λήψη αποφάσεων, όσον αφορά τη διαδικασία των συλλογικών καταγγελιών εντάσσεται στις υποχρεώσεις της Ε.Α.Ε. και της Ε.Υ.

9) Το σύστημα των συλλογικών καταγγελιών ολοκληρώνει το μηχανισμό των κυβερνητικών εκθέσεων, που ισχύει στο πλαίσιο του Κοινωνικού Χάρτη. Ο νέος μηχανισμός έχει το πλεονέκτημα να επιτρέπει στους αντιπροσώπους των εργοδοτών και των εργαζομένων, καθώς και στις εθνικές και διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις να κινήσουν μια διαδικασία ελέγχου της εφαρμογής του Χάρτη.

10) Η διαδικασία των συλλογικών καταγγελιών έχει πολλά θετικά σημεία. Καταρχάς, όταν πρόκειται για την υπεράσπιση των πιο αδυνάτων μελών της κοινωνίας, είναι σίγουρο ότι η απλή θέσπιση δικαιωμάτων δεν σημαίνει τίποτα, εκτός αν οι ενδιαφερόμενοι έχουν πρόσβαση σ' αυτά. Τα πιο αδύνατα μέλη δεν είναι πρόθυμα να προσφύγουν σε δικαστήρια, οι κοινωνικώς αποκλεισμένοι, οι άστεγοι και τα μέλη με βαριά νοητική καθυστέρηση είναι απίθανο να μπορέσουν να απευθυνθούν σ' ένα απομακρυσμένο διεθνές δικαστήριο. Σήμερα οι κυβερνητικές οργανώσεις ενεργούν ως εκπρόσωποι αυτών που αδυνατούν να εκφραστούν.

11) Η επιτροπή των υπουργών δεν δικαιούται να συντάξει δικά της πορίσματα ως προς την εφαρμογή του Χάρτη, αλλά οφείλει να αποφανθεί με βάση τα συμπεράσματα της επιτροπής των εμπειρογνομόνων.

12) Ανησυχητικά είναι τα στοιχεία, όσον αφορά το μέλλον του Χάρτη. Μελετώντας κανείς τις επικυρώσεις, θα παρατηρήσει ότι μόνο τα είκοσι από τα σαράντα μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι μέρη του Χάρτη.

13) Απομένει ακόμα πολύ δουλειά ώσπου να αναγνωριστεί ο Χάρτης ως όργανο προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ένας άξιος αντίποδας της σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου και μια πηγή έμπνευσης για την κοινωνική ανάπτυξη σε όλες τις χώρες.

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that proper record-keeping is essential for the success of any business or organization. The text outlines various methods for recording transactions, including the use of journals, ledgers, and spreadsheets. It also discusses the importance of regular audits and reconciliations to ensure the accuracy of the records.

The second part of the document focuses on the importance of maintaining accurate financial statements. It explains that financial statements provide a clear and concise overview of the organization's financial performance. The text discusses the different types of financial statements, including the balance sheet, income statement, and cash flow statement. It also outlines the steps involved in preparing these statements and the importance of reviewing them regularly.

The third part of the document discusses the importance of maintaining accurate tax records. It explains that accurate tax records are essential for calculating the organization's tax liability and for filing tax returns. The text outlines the different types of tax records that should be maintained, including receipts, invoices, and bank statements. It also discusses the importance of keeping these records for a sufficient period of time to allow for audits and reviews.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Όργανα, θεσμοί και οικονομική λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Τ.Ε.Ε., Τομέας Οικονομίας και Διοίκησης, Ο.Ε.Δ.Β., Αθήνα 2000.
- Γενική Έκθεση επί της Δραστηριότητας της Ε.Ε., 1994, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βρυξέλλες – Λουξεμβούργο, 1995.
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση. Ένα σύντομο οδοιπορικό στην ιστορία. τους θεσμούς και τις βασικές πολιτικές της. έκδοση Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Ε.Ε., Αθήνα 1998.
- Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης και οι προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα. εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2000.
- Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης, το θεσμικό πλαίσιο, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1999.
- Πανάγου Γ'. Βασ. και Τσουντα Κων/νου. Διακρατική και υπερεθνική συνεργασία. εκδόσεις Παπαζήση, 2002.
- <http://www.disability.gr/lib/el/nomoi/themeliodi.html>
- <http://tosyntagma.ant-Sakkoulas.gr/praxeis/item.php?id=745>

